

ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS
DE ATTILA JÓZSEF NOMINATAE

ACTA HISTORICA
TOMUS XLVIII.

HUNGARIA
SZEGED
1974

**ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS
DE ATTILA JÓZSEF NOMINATAE**

**ACTA HISTORICA
TOMUS XLVIII.**

KRISTÓ GYULA — MAKK FERENC — SZEGFŰ LÁSZLÓ

**ADATOK „KORAI” HELYNEVEINK
ISMERETÉHEZ**

II.

**SZEGED
1974**

Redegit
GYULA KRISTÓ

Szerkesztette
KRISTÓ GYULA

Reprint 1977

Articles appearing in this journal are abstracted and indexed in *Historical Abstracts*
and *America: History and Life*.

NEMZETSÉGNEVEK

A jelen munkában — amely folytatása az ugyanezen sorozatban azonos címmel 1973-ban napvilágot látott dolgozat I. kötetének, és amely mindenben az ott kifejtett elmélet és megvalósított gyakorlat alapján készült — a magyarországi nemzetségekhez vonható helynevek összegyűjtésére vállalkoztunk. Nemzetség-lajstromok már a XIII. sz.-ban készültek Mo.-on (KS, Kr.), de a nemek (genusok) pontos száma ma sem ismert; genezisük és pályájuk megrajzolása, listájuk teljességre törekvő összeállítása még elvégzendő feladat. A nemzetségekre a középkori források de genere (ritkábban de generatione, ex progenie) kifejezéssel utalnak. A hagyományos felfogás a magyarországi genusok három rétegét különbözteti meg. A *nemesi* nemzetség közös jellemző vonásait a következőkben összegzik: „1. Valamely nagynevű őstől származtatják magukat. 2. Közös nemzetségnevek és címerük van. 3. Öröklött családi birtokukat nemzetségi jogon birtokolják. 4. A nagyobb nemzetségek vagy kiemelkedő nemzetségtagok nemzetségi monostort építenek, ezt közösen birtokolják s ide temetkeznek. 5. Jellegetes személynevek ismétlődnek a nemzetségben.” Alábbi gyűjtésünk kiterjed a szakirodalomban ismert nemesi nemzetségek mindegyikére, általában a két néven szerepelt genusok mindkét névre is, de nem foglalkozik sem azon nevekkal, amelyek — a de genere stb. kifejezés ellenére is — csak rokonságra és nem genusra utalnak (1222: de genere Smaragdi, VR 282.; 1272: filij Iohannis, generacionis Ivance, HO 1, 59.; 1274: de genere Petri, ÁÜO 4, 46.; 1321: de generatione Ztoyani, AO 1, 643.; 1374: cognatio Sepere, 1379: de genere Sepere, T 8, 5.; 1391: de prosapia Zaka, Zichy O. 4, 468.; 1399: generatio Aynardi, ZsIO 1, 658.), sem azokkal, amelyek méltóságnévvel bővült formát mutatnak (1214: de genere episcopi Budlu, VR 188.; 1222: de genere Beli Bani, VR 278.; 1252: de genere Gurka Comitiss, ÁÜO 7, 338.; 1258: de genere Borich Bani, ÁÜO 11, 453.; 1294: de genere Thome Bani, ÁÜO 12, 557.; 1303: ex progenie Magni Jule Bani, CD 8/7, 33.), sem pedig azokkal, amelyek csak illi de... kifejezésben szerepelnek (KS, Kr.: Bobocha, Babocha; Sambuk). A *várjobbágy*nemzetség legfeljebb csak eredet, de nem eredmény szempontjából különbözik a nemesi nemzetségtől, hiszen az egységes köznemesség — amelynek egyik alkotóeleme a várjobbágy-ság — kialakultával a várjobbágy-nemzetségek betagozódtak a nemesi genusok közé. Gyűjtésünk tehát a várjobbágy-nemzetségekre is kiterjed, de a rokonságra utaló neveket (1239: de genere Iohannis, CD 4/1, 166.; 1408: de genere Hegen, ZsIO 2/2, 133.) itt szintén mellőztük. Az *alávetett népelemek* (jobbágyok, udvarnokok) nemzetségeire (1211: de genere Mot, de genere Augustun, PRT 10, 507., 513.; 1339: de genere Bachede, Keleni et Petri, AO 3, 561.) a gyűjtéskor nem voltunk tekintettel, mivel részint rokonságra (nagycsaládokra) utalnak (1211: de alio genere nepotes Wlos, PRT 10, 507.), részint oly rendszertelenül és elszigetelten jelentkeznek, hogy a helynévadásban játszott szerepük igen csekély lehetett. Nem terjeszkedtünk ki a

szlavóniai és horvátországi nemzetségekre, a székely nemekre és ágakra, valamint a Mo.-on megtelepedett kunok genusaira sem. Régi felismerés, hogy a „genusok nevei többnyire egyúttal hely- és személynevek; az előbbiekre többnyire az utóbbiaknak köszönik eredetüket.” Adattárunk ezen — és más — kérdések eldöntéséhez szolgáltató adalékokat. A nemzetségnevek hn.-i megfelelőinek összeállítását I. W. (passim), Kar. (passim), Fekete Zs. 8—35.; Erdélyi (passim).

Ajka W.: *Ayka. Szn.-i megfelelői:* 1284: *Ayka*, ÁÜO 10, 422.; 1292: *Oyka*, HO 1, 89. *A név német eredetű szn. származéka.*

1. 1337: *Eyka* fl., SO 1, 139. *Ikva* patak (az E2 mezőben). 2. 1222: *Heyka*, 1313: *Ayka*, Gy. 1, 592. Az F—G 12—14 mezőkben. 3. 1228: *Aika*, Cs. 3, 218.; 1305: *Eyka*, Veszpr. Reg. 27. *Ajka* (G4,1). Innen vette nevét: 1340: *Ayka Redneke*, Cs. 3, 249. *Ajkarendek* (G4,2).

Ákos W.: *Akus. Szn.-i megfelelői:* 1141—6: *Acus*, MKSz 1 (új folyam), 17.; + 1234: *Akus*, Zala O. 1, 7. *A név török eredetű; jelentése 'fehér sólyom'. Mivel az Ákos keresztnév a XIX. sz.-ban kezdett divatba jönni, a csak XIX—XX. sz.-ból ismert Ákos-hn.-ek közreadásától eltekintettünk (P. 18, 372.; MVV Bars 82.; Nyr 57, 42.; Személynevek 24.; Borsavölgy 35.). Ákos hn.-ek összeállítását I. MNy 10, 246.*

1. 1320: *Akusfalva* a. n. *Peturfalva*, Ugocsa 311. *Csepe* (C15,1). 2. 1288: *palacium Akus*, PRT 10, 541.; 1396: *Akuspalota*, 1418: *Akuspalotaya*, Cs. 1, 12. *Pilismarót* (E6,1) v. 3. 1394: *Akwsmonostora*, 1421: *monasterium de Akos*, Cs. 1, 31. *Galgahévíz* (E8,1) h. 4. 1342: *Akusmonustura*, 1370: *Akusfalwa*, 1421: *Akos*, Petri 3, 19. *Ákos* (E14,1). 5. 1410: *Akostheleke*, Cs. 1, 509. *Nádudvar* (F11,1) v. 6. 1366: *Akusfalva*, Cs. 3, 27. *Kávás* (G2,1) h. 7. 1408: *Akushaza*, Cs. 3, 27. *Ebergény* (H2,1) h. 8. 1497: *Achusfalwa*, SzO 8, 172.; 1501: *Akosfalwa*, SzO 3, 149. *Ákosfalva* (H18,1). 9. 1462: *Akosthwrol*, *Arkosthurol*, Cs. 2, 166. *Mohol* (J9,1) v.

Almási Kr.: *Almasi E. Csn.-ként: Almássy, Almásy, Nagy Iván 1, 18—23., pótlék-kötet, 14—16. A név (török eredetű) alma szavunk származéka. Tekintettel a név köznévi voltára, az Almasi (tulajdonképpen almás, Almási) hn.-ek közreadásától terjedelmi okok miatt el kellett állnunk.*

Andornok Kar.: *Ondarnuk. Odornuk. Szn.-i megfelelői:* + 1082: *Ondurnik*, HO 4,1.; 1279: *Ondurnuk*, CD 5/2, 505. *A név talán az 'emlékeztetni' jelentésű török szó származéka. Az Endernek hn. (1552—3: D. 2, 126.) hangrendi okokból nem sorolható ide.*

1. *Andornok* hegy, P. 12, 347. *Csokvaomány* (C9,1) h. 2. 1435: *Andornak*, Cs. 1, 81. *Andornaktálya* (D9,1). 3. *Andornak* utca, MNy 8, 182. *Nagyiván* faluban (F11,2). 4. 1238: *Odornuk castrum*, CD 4/1, 143. *Dunaújváros* (G7,1) v. 5. 1377—8: *Andornokmaal* m., *Jakab* 1, 91. *Kolozsvár* (G16,1) h.

Apc Kar.: *Apuch. Opuz. Szn.-i megfelelői:* 1290—1301: *Opochi*, ÁÜO 5, 271.; 1327: *Opuch*, AO 2, 340. *Kérdéses, hogy a név lehet-e (ugor eredetű vagy magyar gyermeknyelvi) apa szavunk származéka. Nem vettük ide az Apcha hn.-et (RA 3004.).*

1. 1261: *Apucholma*, RA 2123.; 1332—7: *Opuz*, 1425: *Apchi*, Cs. 1, 53. *Apc* (E8,2).

Aracska Kar.: *Orocha E. Szn.-i megfelelője:* 1219: *Orocha*, VR 230. *A név vitatott eredetű; magyar ('férjtestvér, meny' jelentésű ara szavunkból) és török (nemzetségnévből) etimológiája van. Aracska hn.-ek összeállítását I. MNy 31, 252—253.*

1. 1433: *Araacz*, Cs. 1, 341. *Rákóc* (B12,1) h. 2. *Aracs* szá., ÜMM 1/1, 511. *Tiszalök* (D11,1) h. Ide vonható: *Aracs* ka., P. 38, 308. *Tiszavasvári* (D11,2) h. 3. 1592:

Orocsa, D. 2, 676. Budához (F7,1) tartozott. 4. +1055: Aarach, PRT 10, 488., 489.; +1093: Aarach, Cs. 3, 29. Balatonfüred (G4,3) h. 5. +1019: Aracha, PRT 7, 495.; 1330: Aracha, Cs. 3, 29. Egeraracs (H3,1). 6. Arács, Balaton 43. Balatonlelle (H4,1) h. 7. +1061: Aracha, Fraknoi 62.; 1193: Horcha, 1487: Aracha, Cs. 3, 414—415. Tamási (H5,1) h. 8. Aracs r., szá., Zala fn. 612. Murakeresztúr (I2,1) h. 9. 1269: Arach, 1397: Aracha, Cs. 2, 587. Somogyaracs (J4,1). 10. 1855: Aracs szá., 1857: Aracshegy, Bar. Hí. 1970., 131. Nagyváty (J5,1) h. 11. 1332—7: Aracha, Cs. 2, 125. Aracs (K9,1). 12. 1464: Aracha, Cs. 2, 142. Bács (L7,1) v. 13. 1404: Arach, Cs. 2, 24. Az L 11—12 mezőkben.

Atya Kar.: *Agha, Acha. Szn.-i megfelelői:* +1086: *Acha*, PRT 8, 269.; 1219: *Aghe* [gen.], VR 220. *A név (finnugor eredetű vagy magyar gyermeknyelvi) atya szavunkkal azonos. Atya hn.-ek összeállítását l. EtSz. 1, 168.*

1. 1289: Athas, 1312: Agcha, Agha, 1321: Acha, 1332—7: Athia, Gy. 1, 528. Vámosatya (C13,1). 2. 1418: Homokterenne a. n. Athyazhaza, Cs. 1, 63. Homokterenye (D9,2). Ide vonandó: Atyaszuta d., MNY 25, 72. Ivád (D9,3) h. 3. 1314: Acha, Maksai 111.; 1462: Athya, Cs. 1, 470. Atya (D14,1). 4? 1500: Atthafewlde, Cs. 3, 494. A D—E 5 mezőkben. 5. 1319: Athya, Cs. 3, 219. Tapolcafü (F4,1) h. 6. 1489: Athya, Cs. 3, 317. Fehérvárcsurgó (F5,1) h. 7. Atyas (vel Attyas), L. 1, 23. Nagyszalonta (G12,1) h. 8. 1283: Athas, Jakó 197. Atyás (G12,2). 9? 1213: Achya, VR 159. Talán a G 15—17 mezőkben. 10? Agya, L. 1, 4. Ágya (H12,1). 11. 1403: Atyaz, GyO 6. Székudvar (H12,2) v. 12. 1576: Athya, SzO 4, 41. Atya (H19,1). 13? 1328: Och, 1384: Oth, 1456: Ath, 1459: Agh, Cs. 3, 30. Nagykanizsa (I3,1) v. 14. 1275: Athya, 1332—7: Aga, Acha, Cs. 2, 278. Šarengard (L7,2).

Atyusz Kar.: *Ochuz, (genus) Oghus bani. Nevezték Almád nemzetségnek is. Szn.-i megfelelői:* 1121: Ogiuz, MNY 23, 362.; 1296: Ochuz, ÁÚO 10, 233. *Kérdéses, hogy a név lehet-e (finnugor eredetű vagy magyar gyermeknyelvi) atya szavunk származéka. Hn.-i megfelelőjét nem ismerjük.*

Almád 1274: *Almad E., RA 2519. Az Atyusz nemzetség másik neve. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név (török eredetű) alma szavunk származéka.*

1. 1121: Almad, MNY 23, 362.; 1408: Varalmad, Cs. 3, 18. Monostorapáti (G4,4) v. 2. 1519: Almadi promontorium, 1654: Omad hegy, Veszpr. ht. lex. 127. Balatonalmádi (G5,1). 3. 1391: Almad, Cs. 2, 586. Kisberény (H4,2) v. 4. Almád, L. 2, 6. Szászalmás (I18,1).

Baksa Kar.: *Boxa, Baxa. Nevezték Simon nemzetségnek is. Szn.-i megfelelői:* 1226: Boxam [acc.], VR 288.; 1289: Boxa, ÁÚO 4, 345. *A név bizonytalan eredetű; lehet (német, valószínűleg bajor-osztrák eredetű) bak szavunk származéka, eredhet szláv szn.-ből (amelyben az 'isten' jelentésű szláv szó lappanghat), a Baks szn.-vel (ezt l. Adatok 1, 77.) való összetartozás esetén viszont 'mester, tudós, sámán' jelentésű török szóval egyeztetethető. Baksa köznevünknek 'kinpad (kinzóbak), fiatal bak-kecskegödölye, kos', talán 'szénegetőmáglya', baksa tájszavunknak pedig 'halfajta' értelme van. Alábbi hn.-eink bizonyosan nem csekély része a köznévi (esetleg tájszóból való) eredet mellett Baks(z)a csn.-ből (Balaton 43.; Sz.-Sz. fn. 1, 138.; Zala fn. 229.) származott, de a különböző eredetű hn.-ek szétválasztásához nincs elégséges ismeretünk. A baksa szó -i melléknévképzős alakját tartalmazó hn.-ek (Nyr 34, 51.; Balaton 49.; Sz.-Sz. fn. 1, 128.; Zala fn. 325.) adattárba vételéről eltekintettünk. A Bekse r. hn. (Pesty 1, 41.) hangrendi okokból nem sorolható ide.*

1. 1390: Baxawagasa, Cs. 1, 343.; 1415: Baxa, Cs. 1, 290. Boksa (X12,1). 2. 1581: Baxazel szá., IIa 2, 300. Felsővály (B9,1) h. 3. 1690: A Bakssan, IIa 2, 556. Krasznahorkahosszúrét (B10,1) h. 4. +1262: Baxa, Gy. 1, 63. Koksóbaksa (B11,1). 5. Baksa Térek szá., P. 1, 417. Füzérkomlós (B11,2) h. 6. Baksaháza, L. 1, 29. Karancslapujtó (C8,1) h. Ide vonható: Baksa, MNyj 11, 82. Szalmatercs (D8,1) h. 7. Baksa, Nyr 47, 94. Panyidaróc (C8,2) h. 8. A.- és F.-baksa psz., MVV Gömör 44. Fazekaszaluzsány (C8,3) h. 9. 1318: fel Boxa, Gy. 1, 63. Szentistvánbaksa (C11,1). 10. Baksa r., Nyr 11, 95. Sárospatak (C12,1) h. 11. 1864: Baksa szá., Heves fn. 1, 34. Bekölce (D9,5) h. 12. Baksa hegy, Nyr 4, 566. Tokaj (D11,3) v. 13. Baksza-tag, Sz.-Sz. fn. 1, 38. Pusztadobos (D13,1) h. 14. 1868: Baksa szá., MNy 24, 361. Abasár (E9,1) h. 1794: Baksa d., MNy 25, 155. Visonta (E9,2) h. Baksa, P. 19, 175. Markaz (D9,4) h. 15. 1300: Boxa, HOKt. 173. Sitke (F3,1) h. 16. Baksavölgyi d., P. 60, 292. Mezőlak (F3,2) h. 17. 1366: Baxad, Cs. 3, 599. Nagygeresd (F3,3) h. 18. Baksa, ÜMM 1/1, 511. Derecske (F12,1) h. Ide vonható: 1729: Baxa halma, Schram 38. 19. 1450: Baxa, Cs. 1, 551. Magyarbaksa (F15,1) és Oláhbaksa (F15,2). 20. 1428: Boxfolua, Baxafalwa, 1444: Baxfalua, Burgenland 42. Baksafalva (G1,1). L. Baks I. szám. 21. 1344: Boxafölde a. n. Zerenche, Cs. 3, 38., 111. Csáford (G3,1) h. Ide vonható: Boksa, P. 61, 72. Kisgörbő (G3,2) h. 22. Baksa e., Pesty 1, 30. Várölgy (G3,3) h. 23. 1341: Boxafolua, Cs. 3, 32. Zalabaksa (H2,2). Innen vette nevét: Baksa szá., Zala fn. 333. Resznek (H2,3) h. 24. Baksa r., Zala fn. 433. Bánokszentgyörgy (H2,4) h. 25. Baksa-láp, Zala fn. 203. Zalatárnok (H2,5) h. 26. 1482: Baxa, Cs. 3, 32. Nagykapornak (H3,2) h. 27. Baksaháza, L. 1, 29. Orosztony faluban (H3,3). 28. Baksa szá., Pesty 1, 30. Galambok (H3,4) h. Összefügghet ezzel: Baksa-ház, Zala fn. 551. Kiskomárom faluban (H3,5). 29. Baksakút, Balaton 43. Kőrös-hegy (H4,3) h. 30. Baksa e., Nyr 2, 383. Ikland (H18,2) h. 31. Baksa tó, Nyr 5, 143. Öcsény (I6,1) h. 32. 1602: Baxafalva, SzO 5, 192. Lemhény (I20,1) h. 33. 1247: Baxa, Baxa, Gy. 1, 277. Baksa (J5,2). 34? 1514 és 1521: Baksafalva, Iványi 5. 6. Újvidék (L9,1) h. 35. 1423: Baxafalwa, Cs. 2, 292. Morović (M7,1) v. 36. 1416: Baksafalwa, Cs. 2, 241. Subotistéhez (M9,1) tartozott.

Simon W.: Simon, Symon. A Baksa nemzetség másik neve. Szn.-i megfelelői: +1086: Simon, PRT 8, 270.; 1221: Simon, VR 275. A név végső forrása héber; jelentése 'meghallgattatás'. Hozzánk latin közvetítéssel került. Nem foglaltuk adattárba a Szentsimon hn.-eket (1427: Zenthsimon, Cs. 1, 147.; 1456: Zenthsimon; SzO 1, 170.). Tekintettel arra, hogy a Simon csn.-ként és keresztnévként napjainkig tevékeny szerepet játszik a névadásban (Simonmajor, Hnt. 1882.), meglegedtünk a „történeti”, XIII—XVI. sz.-i adatok felsorakoztatásával.

1. 1386: Symonhaza, Cs. 1, 310. Szedlice (A11,1) v. 2. 1412: Simonfalva, Cs. 1, 309. Kálnás (A11,2) v. 3. 1324: Symoni, 1332—7: Synan, Simon, Gy. 1, 473. Simonyi (B5,1). 4. 1419: Simon Illese, Cs. 1, 398. Tarna (B12,2) v. 5. 1478—83: Symonfalva, Cs. 1, 146. Várgede (C9,2) h. 6. 1427: Symoni, Cs. 1, 146. Simonyi (C9,3). 7. 1221: Simon, Gy. 1, 803. Járdánháza (C9,4) h. 8. 1272: Symonlaka, Gy. 1, 140. Selyeb (C10,1) h. 9. 1406: Symonwelge, ZsiO 2/1, 555. Gödöllő (E7,1) v. 10. 1476: Symoneghaza, Cs. 1, 633., 634.—Az E 11—12 mezőkben. 11. 1357: Symonhaza, Cs. 3, 629. Simaság (F2,1). 12. 1361: Symonkezew, Cs. 2, 764. Vár- és Egyházaskesző (F3,4). 13. 1237: Simon, 1428: Symony, Cs. 2, 793. Nagysimonyi (F3,5). 14. 1466: Symonhaza. 1488: Simahaza, Cs. 3, 250. Pápa (F4,2) h. 15. 1319: Symonteluke, US 1, 339. Simontelke (F18,1). 16. 1497: Simonfalva, Cs. 3, 345. Makád (G7,2) v. 17. 1407: Symonkereke, Jakó 338. Méhkerék (G12,3) h. 18. 1481: Symony, Cs. 2, 640. Somogysimonyi (H3,6). 19. 1324: Symonthornya, Symonthurnya, Cs. 3, 405., 410. Simontornya (H6,1). 20. 1352: Symon, 1408: Symonfalua, 1424:

Symoni, Cs. 2, 640. Nagyatád (I3,2) h. 21. 1406: Symonfalwa, Cs. 2, 640. Berzence (I3,3) v. 22. 1421: Symonfalwa, Cs. 2, 640. Simonfa (I4,1). 23. 1426: Symonkereky, Cs. 1, 735. Kerek (I12,1). 24. 1394: Symonishege, ZsO 1, 377. Bogács (I17,1) h. 25. 1403: Simonfalua, Cs. 2, 640. A J4 mezőben. 26. 1479: Symanocz, Cs. 1, 763. Tótváradhoz (J13,1) tartozott. 27. 1413: Symonolch, Cs. 2, 425. Gradiš téhez (L5,1) tartozott. 28. 1506: Symonowcz, Cs. 2, 348. Slakovcihoz (L7,3) tartozott. 29. 1421: Symonoch, Cs. 2, 106. Az L—M 12—13 mezőkben. 30. 1364: Symonfalua, 1484: Symonowcz, Cs. 2, 348. Moroviához (M7,1) tartozott. 31. 1385: Symonolch, Cs. 2, 252. Šimanovci (M9,2).

Balog Kar.: *Bolug, Balug. Szn.-i megfelelői: 1251: Balugd, ÁÚO 2, 222.; 1296: Bolug, ÁÚO 10, 233. A név (talán finnugor eredetű) bal szavunk származéka. Balog(h) egyike a legrégebb és leggyakoribb magyar csn.-eknek, mely korán jelentkezik hn.-ekben is (1308 k.: Bologianus villa, 1329: Bolug-Iwanusháza, 1394: Balog, Maksai 152.; 1353: Balugianusteleke, Cs. 5, 331.; 1394: Bologmiklosfeulde, Cs. 3, 318.). Mivel a csak új(abb) korból ismert Balog- hn.-ek az új(abb) kori Balog(h) csn. származékai (P. 1, 304.; Nyr 29, 480.; Szeged 12.; Sugár 39.; VmMK 6, 306.; H. Fekete 41.; Ds 14.), adattárunk kizárólag a „történeti”, XI—XVI. sz.-i adatokat sorakoztatja fel, amelyek azonban szintén lehetnek csn.-i eredetűek.*

1. 1409: Bolog, ZsO 2/2, 280. Feketebalog (B8,1). 2. 1245: Bolugd, Gy. 1, 64. Bologd (B11,3). 3. 1244: Balogh fl., HO 8, 43.; 1338: Balogwyze fl., IIa 2, 170. Balog patak (a B—C9 mezőkben). Innen vehette nevét: 1347: Bolug, Cs. 1, 130. Részei: Balogwara, Baloghwarallya, Wasarosbalog, Alsobalog, IIa 2, 21., 266. A- és F.-balog (C9,5). 1413: Balaghfew E., Cs. 1, 130. Ratkózdichava (B9,2) h. 4. 1427: Balogfalva, Cs. 1, 130. ~ (C8,4). 5. 1591: Balog Reth, Ugocsa 429. Nagyszőlős (C15,2) h. 6. 1232: Bolug, Bakács 87. Ipolybalog (D7,1). 7. 1279: Warasbolog, 1487: Waras Bologd a. n. Fyczthagmarth, Cs. 3, 680. Várbalog (E3,1). 8. 1356: Balokfalwa Vnyan, Cs. 2, 806.; 1456: Balogfalwa, Cs. 2, 735. Balogunyom (F2,2). 9. +1086: Bolug, PRT 8, 267.; 1234: Bolugd, PRT 8, 283. Kajárpéc (F4,3) h. 10. 1213: Baluc, Gy. 1, 597. Bályok (F14,1). 11. 1436: Balog, Cs. 3, 416. A H—I 5—6 mezőkben. 12. 1228: Bolugd, PRT 1, 691.; 1421: Balogd, Cs. 2, 589. Nagybajom (I4,2) h. 13? 1554: Balok, Káldy-Nagy 125. Beleg (I4,3). 14. 1553: Balog városrész, Balog-tó, D. 2, 144. Szeged városban (I9,1). 15. 1296: Bolugd, Gy. 1, 278. Szökéd (J5,3) v. 16. 1494: Balogd, Cs. 2, 25. Bogáros (J10,1) v. Azonos lehet ezzel: +1256: Bolugkereke, Gy. 1, 847.

Balog-Semjén Kr.: *Bolok-Symyan, Semyen. E név szn.-i és hn.-i megfelelőjét nem ismerjük; két név összetételéből alakult.*

Semjén Szn.-i megfelelői: 1138: Symien, Simian, MNy 32, 56., 131.; 1141—6: Symean, MKSz 1 (új folyam), 15. Az összetétel második tagja 'meghallgatás' jelentésű, héber eredetű Simeon név magyar becézett alakja. Nem foglaltuk adattárba a Csemjén hn.-et (Rétköz 198.). Semjén hn.-ek összeállítását l. MNy 4, 125—127.

1. 1408.: Semyenpathaka, Trencsén vm. 136. A- és F.-kocskóc (A5,1) h. 2. 1332—7: Semian, Cs. 1, 361. Semjén (C13,2). 3. 1271: Semian, Mező—Németh 57. Kállósemjén (D12,1). 4. 1378: Semyen, Cs. 1, 525. Sényő (D12,2). 5. 1455: Naghsemyen a. n. Panyala, Maksai 190. Panyola (D13,2). Ide vonandó: 1252: Semian. Részei: Kyssemyen, Kersemyen. Maksai 190—191. Kérsemjén (D13,3). 6. 1322: Semyen. Részei: Eghazassemyen, Baruchseneye, Maksai 206. Tiszabecs (D14,2) v. L. Sennye 2. szám. 7. 1216: Semian, Lengyel 56.; 1237 k.: Semyansuka, Cs. 3, 557. Pannonhalma (E4,1) h. 8. 1321: Wysimean. 1332—7: Symian, Gy. 1, 660. Érsemjén (E13,1).

9. 1331: Semyen, Cs. 2, 792. Kemenessömjén (F3,6). 10. 1293: Zymeān, 1390: Semyen, Cs. 2, 792. Sárvár (F3,7) h. 11. 1326: Semyenfelde, Veszpr. Reg. 76. A G4 mezőben. 12. 1760: Semjén, Személynevek 11. Csóka (H18,3) h. 13. 1566: Semjénfalva, SzO 2, 202. Alsósiményfalva (H19,2). 14. 1420: Semyenhaza, Cs. 3, 101. Semjénháza (I2,2). 15. ?; Sömjén, Bikalárok-völgy 30. Ág (I5,1) h. 16. Sömjén e., P. 5, 319. Siklós (J5,4) h.

Báncsa Kar.: *Bancha. Szn.-i megfelelője:* 1220: *Bansa*, VR 250. *A név (szerb-horvát eredetű) bán szavunk származéka lehet. A Bánc(z)a (1687 előtt: MNy 4, 414.; P. 60, 428.; Pesty 1, 40.) és a Váncsa (Vancsa) hn.-ek (1766 k.: Személynevek 33.; Pesty 1, 408.; Torda 9.) közreadásától eltekintettünk.*

1. Báncsa bükkhegy, Pesty 1, 35. Babosdöbréte (H2,6) h. 2. Bancia sző., Zala fn. 549. Zalakaros (H3,7) h. 3. 1283: Bancha, Gy. 1, 213. L. még MTA Ért. 20, 22—23. Tovarisoa (L7,4) h.

Bánya Kar.: *Bana E. Szn.-i megfelelői:* 1273: *Bana*, ÁÜO 9, 33.; 1290—1301: *Bana*, ÁÜO 10, 440. *A név (szláv, valószínűleg szlovák eredetű) bánya szavunkkal azonos. Tekintettel a szó köznévi voltára, a Bana (tulajdonképpen bánya) hn.-ek közreadásától terjedelmi okok következtében el kellett állnunk.*

Bár-Kalán Kar.: *Kalán, Boor, Bor. E név szn.-i és hn.-i megfelelőjét nem ismerjük; két név összetételéből alakult.*

Bár Szn.-i megfelelői: +1086: *Bor*, PRT 8, 269.; 1138: *Bar*, MNy 32, 135. *Az összetétel első tagja (a Bár, Bór név) török eredetű; jelentése 'megy'. A Bor tulajdonnév feltehetően nem választható el (török eredetű) bor közneveinktől, amely szintén részt kapott a hn.-képzésben (1408: Borhege, ZsiO 2/2, 154.; Borszék: Gyergyó 31.; 1401: Boorkwth, ZsiO 2/1, 123.; Borkút: Bogáts 65., 66., 67., 71., Magyaregregy 358.; Borvíz: Bogáts 67., Árvay 202.; Bormező: Bogáts 65., 71.). A szlovák nyelvtérületen levő Bor- hn.-ek a 'börfa, bórfa' jelentésű szláv (szlovák) szóból eredhetnek, mindamellett ezeket nem rekesztettük ki adattárunkból. További kutatások hivatottak arról dönteni, hogy a Barus, Baarus víznevek (1251: HO 7, 41.; 1296: ÁÜO 12, 592.) ide vonhatók-e. Bárdfalu adattárba vételét a hn. korai alakjai (1387: Barbfalua, 1423: Barbfalva, Bélay 124.) nem teszik lehetővé. Bár hn.-ek összeállítását l. AE 97, 228—229. (téérképes ábrázolással).*

1. 1640: Bor, Kavuljak 57.; Bori, L. 1, 70. Az X7 mezőben. 2. Boro vel Borró; szlovák neve Borowé, L. 1, 70. Borró (X12,2). 3. Borova, L. 1, 71. Stiavniciska (A7,1) h. 4. Bori; szlovák neve Bory aut Borowce, L. 1, 70. Bori (B4,1). 5. Borova m., L. 1, 71. Fűrész (B8,2) h. 6. Borova, L. 1, 71. Fenyves (C4,1). 7. 1275: Buri, Bury, 1407: Bory, Gy. 1, 436. Kistapolcsány (C5,1) h. 8. Bárháza, P. 12, 403. Sajónémeti (C9,6) h. 9. 1332—7: Bary, Cs. 1, 342. K.- és N.-bari (C12,2). 10. 1389: Vybarfalua, 1430: Vybard, Cs. 1, 453. Újbárd (C15,3). 11. 1291: Bor fl., Bakács 78. A C—D 6 mezőkben. Innen vette nevét: 1245: Burfeu, Bakács 93. Kálna- és Tegzesborfő (C6,1). Kapcsolatos ezzel: 1135: Bory, Bakács 94. Bori (D6,10). 12. 1269: Baar, Sz 81, 132. Felbár (D4,1). 13. 1296: Baar, Sz 81, 133. Albár (D4,2). 14. 1390: Borpatak, Bélay 124. Barcánfalva (D17,1) h. 15. Bárduna, Kázmér 51. Ásványráró (E4,2) h. 16. 1399: Borhyda, Maksai 118. Borhíd (E15,1). 16. a. 1765: Borpatak, Schram 109. Magyarkékes (E16,2) v. 17. 1614: Hegyezbör, Szarka 131. Karcag (F11,3) h. 18. 1421: Boryhyda, 1468: Borhida, Cs. 2, 738. Borhida (H1,1). 19. 1773: Bárhely, LI 194. Bárszentmihályfa (H2,7) h. 20. 1261: Baar, Cs. 2, 589. Kéthely (H3,8) h. 21. +1055: Bar, PRT 10, 490.; 1390: Baar, Cs. 2, 589. Kisbárapáti (H4,4). 22. 1864: Bártó, Balaton 56. Lengyeltóti (H4,5) h. 23. 1348: Burdfol-

ua, Cs. 5, 871. Bord (H17,1). 24. 1561: Kys-Bard, Tört. Adattár 1, 331. A H—12—14 mezőkben. 25. 1229: Bard, Cs. 2, 590. Bárdudvarnok (I4,4). 26. 1231: Bory, HO 8, 27. Lábodhoz (I4,5) tartozott. 27. 1774: Bor, Bogáts 63. Kovászna (I20,2) h. 28. 1296: Boor, Gy. 1, 278. Bár (J6,1). 29. 1453: Baar, Cs. 5, 72. K.- és N.-bár (K15,1).

Kalán Szn.-i megfelelője: 1183: *Calanus*, ÁÚO 11, 48. Az összetétel második tagja török eredetű, 'marad' jelentésű szó származéka. A csak új(abb) korból ismert hn.-ek esetében nem zárható ki (sőt, igazolható) a csn.-i eredet gyanúja. A *Clan furu* (1495: SzO 8, 168.) és a *Kalányos hn.-ek* (Nyr 45, 422.) ide vonásának jogosságáról nem vagyunk meggyőződve. *Kalán hn.-ek* összeállítását l. AÉ 97, 229. (térképes ábrázolással).

1. 1936: Kalán-tanya E., Sugár 70. Gyöngyöspata (D8,2) h. 2. 1266: Kalanguerusy, Gy. 1, 897. Nagykőrös (G8,1). 3. Kalán-réti-kapu, Zala fn. 480. Becsehely (I2,3) h. 4. 1864: Kalán szécse, 1893: Kalán szécs, Árvay 153. Hosszúfalu (J20,1) h. 5. 1387: Kalanteluk, 1482: Kulan, Cs. 5, 99. K.- és Pusztakalán (K15,2). 6. 1256: Kalanthelek, Cs. 2, 44. Kamaraszentgyörgy (L12,1) h. 7. 1427: Kalanteleke, Cs. 2, 103. Az M 11—12 mezőkben.

Baracs Kar.: *Boroch E. Szn.-i megfelelője:* 1219: *Boroch*, VR 76. régi szám. A név az (arámi-héber eredetű) *Barnabás* vagy az (arámcus-görög eredetű) *Bartolom* (> *Bertalan*) nevek származéka. Kérdéses, hogy a *Barócs* (1231: *Burulch*, Gy. 1, 429.; 1366: *Baruchseneye*, *Maksai* 206.) és a *Barácshegy hn.-ek* (Hnt. 1882.) ide vonhatók-e. Nem vettük fel adattárba a *Barac-* (*Baroc-*) hn.-et sem (1441: *Barochhaza*, Cs. 2, 25.).

1. 1269: *Boroch*, ÁÚO 8, 244. Naszvad (D5,1) v. 2. 1305: *Boroch*, Veszpr. Reg. 27. *Baracs* (G6,1). Kérdéses, hogy ide vonható-e: 1221: *Boroch*, VR 262. 3. 1264: *Boroch*, MES 1, 512. *Kunbaracs* (G8,2).

Baracska Kar.: *Brucsa, Bruga E. Szn.-i megfelelői:* 1163: *Brochha*, CD 2, 166.; 1338: *Barachka*, Zala O. 1, 345. A név ismeretlen eredetű. *Baracska* tájszavunk jelentése 'kis fejsze'. Nem vontuk ide a *Baraczka hn.-et* (Hnt. 1882.).

1. 1317: *Barachka*, Apponyi O. 1, 46. Sasvár (B3,1) v. 2. 1269: *Barachka*, Gy. 1, 427. *Baracska* (D5,2). Talán ide vonható: 1395: *Barachkowch*, ZsiO 1, 449. 3. +1093: *Barachka*, PRT 10, 499.; 1370: *Barachka*, Cs. 3, 318. *Baracska* (F6,1). 4. 1229: *Borockcha*, ÁÚO 6, 471. Szőlád (H4,6) v. 5. 1320: *Baraccha*, Gy. 1, 709. *Nagybaracska* (J7,1). Innen kapta nevét: 1430: *Barachkazenthgywrgh*, Cs. 2, 193., 209.

Bárca 1282: *Barcha E.*, Sz 92, 24. old. 70. jz. *Szn.-i megfelelője:* 1289: *Barca*, ÁÚO 9, 502. A név ismeretlen eredetű. A régiségben *Borza*, *Borsa* (1211: Gy. 1, 826.) írásképet mutató *Barca hn.* bizonytalannal nem vonható ide. Tekintettel a *Barc(z)a csn.* gyakoriságára, a csak új(abb) korból ismert *Barc(z)a hn.-ek* (MVV Győr 64.; Veszpr. ht. lex. 218.; Zala fn. 149.; Heves fn. 1, 40.) közreadásától el is tekintettünk. Ugyancsak lemondunk a további vizsgálatot igénylő *Várca*, *Varca*, *Vorca hn.-ek* (1391: *Tryvarcha*, Cs. 1, 566.; 1468: *Warcza*, *Worcza*, Cs. 5, 148.; 1470: *Warcza*, Cs. 5, 423., 1. még *Kalotaszég* 1, 137.; 1816: *a' Varcza Ösvénye* mellett, *Borsavölgy* 128.) adattárba vételéről. *Bárca hn.-ek* összeállítását l. MNy 11, 241.

1. 1230: *Barca*. Részai: *Fel Barcha*, *Olbarcha*, *Kuzepbarcha*, Gy. 1, 64., 65. *Bárca* (B11,4). 2? 1338: *Barchapothaka fl.*, Ila 2, 170. Csíz (C9,7) h. 3. +1194: *Borcha*, Gy. 1, 755. *Nagybarca* (C10,2). 4? 1495: *Barcza*, Cs. 3, 220. Az F—G 3 mezőkben. 5? 1489: *Barza*, Cs. 1, 726.; 1553: *Barcza*, Márki 2/1, 223. *Berza* (I13,1).

Barsa Kar.: *Borsa. Szn.-i megfelelője: 1321: Borsa, Gy. 1, 598. Nevünk a Bors név (a török eredetű bors szó) származéka. Az alábbi hn.-ek egy része bizonyosan csn.-i eredetű, hiszen a Bors(i) = Borsa csn. már a középkor folyamán hn.-ben jelentkezik (1341: Borsiyacobfolua, 1367: Barsa Jacobfola, 1514: Petthend a. n. Bors Jakabfalwa, Cs. 5, 889., 890.). A Varsa hn.-et (1715: Bogáts 65.) nem vettük ide.*

1. Borsa, P. 1, 18. Alsóhutka (B11,5) h. 2? 1864: Borsa mező, de vő. 1671: Borsova mező, Ugocsa 468. Salánk (C14,1) h. 3. 1256: Borsa, CD 4/2, 369. ~ (D4,3). 4. 1864: Borzsa, Heves fn. 1, 113., 126. Szajla (D9,6) és Sirok (D9,7) h. 5. Borzsaszeg, Acta Iuv. Debr. 86., 89. Kölcse (D14,3) h. Borsa folyó, P. 40, 178. Botpalád (D14,4) h. 6. 1261: Borsatw pi., ÁÚO 11, 514. A Csallóközben (az E5 mezőben). 7. 1365: Bors, 1450: Borsa, 1475: Borswafalwa, Bélay 130. Borsa (E18,1). 8. Borsa lapos, P. 19, 7. Alattyán (F9,1) h. Borsa szá., Borsahalma (talán ide vonható: 1453: Borsohalma), Gyárfás 3, 255., 628. Jászalsószentgyörgy (F9,2) h. 9. 1803: Barsa zug, Gy. 1, 598. Gáborján (F12,2) h. 1864: Barsa lapossa, Gy. 1, 598. Konyár (F12,3) h. 10. 1750: Borsakapu, Borsatető, Személynevek 17.; 1902: Borsa kút, Petri 3, 327. K.- és N.-doba (F15,3) h. 11. 1216: Bursa, Gy. 1, 598. Csökmő (G11,1) h. 12? Borsa, L. 1, 71. Borostelek (G13,1) román neve. 13. 1216: Bursa, VR 212.; 1315: Borsaharazt(h)a, Teleki O. 1, 37. Borsa (G16,2). 14. 1698: Borsa boka, Kádár 5, 252. Noszoly (G17,1) h. 15. 1263: Borsa, Cs. 2, 297. Dopsin (L6,1) v. 16. 1390: Barsa, Krassó 2/1, 25—26. Az L—M 12—13 mezőkben. 17? Borsa vel Berza, L. 1, 76. Börza (M14,1) szláv neve.

Básztély W.: *Bastech E. Szn.-i megfelelője: +1135: Bozteh. PRT 8, 273. A név ismeretlen eredetű.*

1. 1247 k.: Bosteh, HO 3, 9. Az E6 mezőben.

Becse-Gergely Kar.: *Bechagregorium, Bechegregor, Bechegereger, (genus) Beche et Gregorii. E név szn.-i és hn.-i megfelelőjét nem ismerjük; két név összetételéből alakult.*

Becse Szn.-i megfelelői: +1075: Beche, MES 1, 57.; 1237 k.: Beche, PRT 1, 786. Az összetétel első tagja talán török eredetű, 'kánya' jelentésű szóval vethető össze. Eltekinítettünk a Becs (1181: Bechy, Maksai 115.; Nyr 7, 44.; Nyr 43, 239.), a Bese (1292: Gy. 1, 435.), a Becsk, Becsek (1430 k.: Bechkhaza, 1468: Bechehaza [!], 1469: Bechkehaza, Cs. 1, 237.; Nyr 3, 527.; Nyr 4, 566.; Nyr 41, 436.), a Becske (1465: Bechke, Cs. 1, 95.; 1530: Bekchehel, Urbárium 138.; Nyr 4, 186.), a Becsked (Hnt. 1882.), a Becser lese (Nyr 1, 428.), a Becsidage (Ethn. 6, 219.), a Vecse (P. 14/3, 12.), a Bece (1303: Beche, Iczkovits 51.; 1258 előtt: Bethezege, Gy. 1, 282.; 1432: Bechefalwa, Cs. 2, 471.) és a Bete, Bőte hn.-ek (1377: Bechefalua, 1448: Bethetalwa, Cs. 3, 36.; 1403: Bethelaza, Cs. 2, 144.) közreadásától. Becse hn.-ek összeállítását l. MNy 12, 285.

1. 1258: Bechl, 1260: Beche, Szepesség 150—151. Mindszent (A10,1) h. 2? 1360: Zerbeche, Sz 72, 500. Gerencsér (C5,2) h. 3. 1374: Bechehomoka, Zichy O. 3, 536. Fényeslitke (C13,3) h. 4. Becse megye, Nyr 35, 438. Kajárpéc (F4,3) h. 5. 1319: Beche, Cs. 3, 221. Noszlop (F4,4) h. 6. K.- és N.-becse d., P. 16/1, 244. Tabajd (F6,2) h. 7. 1298: Beche Nymaya, Kádár 2, 141. Néma (F16,1). 8. 1643: Becseréti, Kádár 2, 424. Csicsókeresztúr (F17,1) h. 9. Becse psz., Hnt. 1882. Dörgicse (G4,5) h. 10. 1436: Becse hegye, VmMK 6, 308. Zamárdi (G5,2) h. 11. 1379—82: Bechehaza, Veszpr. Reg. 286. Balatonfőkajár (G5,3) h. 12. 1342: Beche, Cs. 3, 319. Szigetbecse (G7,3). 13. ? : Becse kút, Kalotaszeg 1, 346. Kiskapus (G15,1) h. 14. Becserét, Torda 9., 11. Csegez (H16,1) és Aranyosrákos (H16,2) h. 15. 1361: Bechefolua, Cs. 2, 590. Orci (I4,6) v. 16. Becseberke, P. 4, 58. Berkesd (J6,2) h. 17. ? : Becsetelke,

Körösmegye 124. A J 2—3, K 2—4, L 2—3 mezőkben. 18. 1296: Becheu, 1328: Bechey, Gy. 1, 282. Torjánc (K5,1) h. 19. Kr.: Bechey, 1338: Beche, Gy. 1, 214. Óbecse (K9,2). 20. 1211: Bechey, PRT 10, 509.; 1332—7: Beche, Cs. 2, 125. Törökbecse (K9,3). 21. 1300: Bechefolua, 1437: Beche, Cs. 2, 293. Hrastin (L6,2) h. 22. 1331: Bechekerek, Cs. 2, 126. Nagybecskerek (L10,1).

Gergely Szn.-i megfelelői: 1237: Geregur, *ÁÚO* 7, 43.; 1237 k.: Gregor, PRT 1, 778., 780. Az összetétel második tagjának végső forrása görög; jelentése 'éberen őrködő'. A magyar Gergely a latinos Gregorius forma Gregor rövidítéséből alakult. Tekintettel arra, hogy a Gergely csn. és keresztnév a középkortól (1335: Nemes Gerger Ilese, Cs. 3, 85.; 1342: Gregortamastheleke, Maksai 173.; 1422: Gregerfystfanfalua, Cs. 2, 311.) napjainkig tevékeny szerepet játszik a névadásban (P. 38, 367.; Heves *fn.* 1, 49.; H.-B. *fn.* 1, 23.), adattárunk csak a „történeti”, XIII—XVI. sz.-i adatokat foglalja magában, amelyek között persze szintén akadhatnak csn.-i eredetű hn.-ek. 1. 1380: Gergelfalva, Húščava 29. Az A 7—9 mezőkben. 2. 1258: Gurgew, Szepesség 177. Görgő (A10,2). 3. 1329: Gregurfelde, CD 8/3, 357.; 1332—7: Geregurlaka, Cs. 1, 295. Gergelylaka (A11,3). 4. 1363: Gereguruagasa, Cs. 1, 366. Nagydobra (A12,1) v. 5. 1427: Gergelfalu, Cs. 1, 135. Gergelyfalva (B9,3). 6. 1427: Gergelfalva, Cs. 1, 207. Kisida (B11,6) v. 7. 1392: Geregwlfalwa a. n. Megered Berench, NyiK 7/52, 3. Berencs (C5,3). 8. 1409: Gergery, ZsIO 2/2, 289. Nyitra (C5,4) v. 9. 1467: Gergerfalwa, Cs. 1, 99. Gergelyfalva (C8,5). 10. 1425: Gergeri, Mező—Németh 49. Gergelyugornya (C13,4). 11. 1600: Gergelyfalva, Lehoczky 3, 819. A C14 mezőben. 12. 1411: Gergewsmzew, Gergesmezew, Maksai 141. Vaja (D13,4) h. 13. 1234—70: Gergelyfalva, MVV Komárom 96. Moca (E5,1) h. 14. 1488: Gergely, Cs. 3, 231. Marcalgergelyi (F3,8). 15. 1395: Gergorhaza, Cs. 2, 749. Nádasd (G2,2) v. 16. 1351: Gergurgata, Jakó 321. Magyarhomorog (G12,4) h. 17. 1496: Gerger Monosthora E., Cs. 5, 357. Magyar- és Oláhgyerőmonostor (G15,2). 18. 1581: Alsó Gergelly völgye, Borsavölgy 39. Burjánosbuda (G16,3) h. 19. 1410: Gergerzygethe, ZsIO 2/2, 429. Kölesd (H6,2) v. 20. 1228: Gregorfolua, PRT 1, 691. Somogyuszob (I3,4) v. 21. 1426: Gergerforra, Cs. 1, 771. Arad (I11,1) v. 22. 1304: Gregorfaya, Iczkovits 55. Gergelyfája (I17,2). 23? 1237 k.: villa Gregorii, PRT 1, 787. Somogyhárságy (J4,2) v. 24. 1468: Geregelfalwa, 1473: Gergerfalwa, Cs. 2, 485. Kisherend (J5,5) v. 25. ? Gergelylaka, Körösmegye 124. A J 2—3, K 2—4, L 2—3 mezőkben. 26. 1337: Gregorwadalaka, AO 3, 331. Vaška (K4,1) v. 27. 1467: Gergerfalwa, Cs. 2, 485. Harkanovci (K5,2) v. Talán ide vonható: 1407: Gregorwelge, ZsIO 2/2, 73. 28. 1454: Gergely, Gy. 1, 718. Ósztapár (K7,1) h. 29. 1389: Gergerfalwa, Cs. 2, 102. A K 11—13 mezőkben. 30. 1455: Gergerfalwa, Cs. 2, 311. A K 5—7, L—M 5—8 mezőkben. Talán ide vonhatók: 1390: Gergurfalua, Cs. 2, 311.; 1494: Gergelfalwa, Cs. 2, 311. 31. 1487: Gergelfalwa, Cs. 2, 311. Antin (L6,3) h.

Bejc Kar.: Beych. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen eredetű. A Belch írásképet mutató hn.-ek (Cs. 2, 590—591.) adattárba vételétől eltekintettünk.

1. 1342: Beych, 1444: Beycz, Cs. 2, 736. Bejcgertyános (F3,9). 2. 1347: Beych, 1352: Bech, Cs. 3, 34. Letenye (I2,4) v.

Bék Kar.: Beek E. Szn.-i megfelelői: 1138: Beku, MNy 32, 56.; 1252: Beek, HO 6, 72. A név (török eredetű) bő szavunk származéka. Eltekintettünk a Vék hn.-ek (1227: Weyk, 1332—7: Wek, Gy. 1, 405.; 1247 k.: Weyk, 1433: Wek, Cs. 3, 517.; 1668: az Vék kút, Borsavölgy 40.) közreadásától.

1. 1587: Bek szegh, 1808: Bék szögibe, Ila 3, 180. Pelsőc (B9,4) h. 2? 1156: Bec E., Sz 73, 175. A- és F-szöllős (D5,3) h. Olvasata bizonytalan. 3. 1599: Bék, Kádár

2, 316. Búza (G17,2) h. 4. 1414: Beck, Cs. 3, 319. Fajsz (I7,1) h. 5. Békova psz., Hnt. 1882. Csonopla (J7,2) h. 6. 1473: Beckfalwa, 1507: Bekfalwa, Cs. 2, 27. Temesrékás (J12,1) v.

Ug Kar.: *Ugh E. A Bél nemzetség másik neve. Szn.-i megfelelői: 1247 k.: Vgocha, HO 3, 9.; 1282: Wg, ÁÚO 9, 342. A név 'magyar' jelentésű szláv szó származéka. Kérdéses, hogy ide sorolható-e az Ugal (1326: Wgol, Wgal, Cs. 2, 653.), az Ukecs (1194: Vkas, 1411: Vkech, Cs. 3, 619.) és az Ukcse hn. (1351: Vkke, Cs. 3, 633.). Az Úk hn. (1275: Juk, 1328: Uky, Gy. 1, 243.) hangrendi okokból nem vonható ide. Ug hn.-ek összeállítását l. MNy 14, 195—196.*

1. 1332—7: Hugacha, Cs. 1, 436. Szászfalu (C15,4) h. 2. 1390: Vgtelek, ZsiO 1, 166. Eger (D9,8) v. 3. 1193: Huga, MES 1, 145. Szöny (E5,2) h. 4. 1331: Hwg, 1332: Vk, 1353: Wgh, Cs. 2, 806. Kemenesmagasi (F3,10) h. 5. 1332: Vgud, Cs. 3, 257. Ugod (F4,5). 6. 1288: Ugh, 1327: Wk, Cs. 3, 257. Somlónásárhely (G3,4) h. 7. 1268: Vck, Vk, 1279 k.: Vg, Cs. 3, 120. Ukk (G3,5). Innen vette nevét: 1423: Vgg(y)emerow, Cs. 3, 57. Zalagyömörő (G3,6). 8. +1075: Huger fl., 1330: Vgh, Wgh, Gy. 1, 906. Tiszaug (G9,1). 9. 1475: Wgthelek, Cs. 1, 627. Örvénd (G13,2) h. 10. 1450: Wga, Vga, Cs. 3, 455. Dombóvár (I5,2) v. 11. 1287: Wgh, Gy. 1, 398. Belvárdgyula (J6,3) h. 12. 1403: Wgzenazeg, Cs. 2, 532. Vörösmart (K6,1) v.

Berch Kar.: ~ *E. Szn.-i megfelelői lehetnek: 1281—1283 k.: Berch, HOKlt. 97.; 1292: Berch, Sm. 7, 109. (de vö. Borch, Sm. 7, 110.). A név hangtanilag (feltehetően szláv, közelebből talán szerb-horvát eredetű) bérc szavunkkal egyezik. A szó köznévi voltából következő adutgazdagság miatt a Berch (tulajdonképpen bérc) hn.-ek közreadásától területi okok következtében el kellett állnunk. Bérc hn.-ek összeállítását l. MNy 42, 22—26.*

Bicske Kar.: *Bichey E. Szn.-i megfelelői: 1275: Bikchey, ÁÚO 9, 138.; 1310 k.: Bychke, HO 7, 361. A név ismeretlen eredetű; talán kapcsolatba hozható (egyébként szintén ismeretlen eredetű) búikk szavunkkal.*

1. 1426: Bikche, Cs. 3, 320. Bicske (F6,3). 2. 1275: Bikchey, 1390: Bychke, Cs. 1, 25. Tápióbicske (F8,1).

Bikács W.: *Bikach, Bykach, Byhac. Szn.-i megfelelői: +1145: Bikach, CD 2, 120.; 1263: Bikach, Bykach, ÁÚO 8, 74., 75. A név (török eredetű) bika szavunk származéka lehet.*

1. 1311: Bykachlesy, AO 1, 244. Tapolyizsép (A12,5) v. 2. 1563—6: Bikács, D. 2, 300. Pápa (F4,2) v. 3. 1291—4: Bykach, Gy. 1, 603. Bikács (G12,5). 4. 1406: Bikach, Cs. 1, 604. Pusztabikács (G13,3). 5. 1341: Bikach a. n. Farkberén, 1385: Bykach, Cs. 2, 592. Nagyberény (H5,2). 6. +1093: Bikach, PRT 10, 499.; 1343: Bykach, Cs. 3, 418. Bikács (H6,3). 7. 1558—65: Bikács, TT 1895., 359. Szabadhely (I12,2) v. 8. 1422: Bykacz, 1450: Bykach, Cs. 2, 126. K.- és N.-bikács (K9,4). 9. 1412: Bykach, Temes O. 1, 469. Parác (K11,1) h. 10. 1417: Bykach, Cs. 2, 144., 138. Gardinovce (L9,2) v.

Bogát-Radvány W.: *Bogat, Bogad Radwan, Bogadradowan, Bogatrodoan, Bogatrodouan, Bogathraduan, Bugath Rodouan, Bogathrodwan, Bogadradvan. E név szn.-i és hn.-i megfelelőjét nem ismerjük; két név összetételéből alakult.*

Radvány Szn.-i megfelelői: 1067 k.: Rodowan, ÁÚO 1, 27.; +1086: Rodoan, PRT 8, 270. Az összetétel második tagja 'örül' jelentésű szláv szó származéka. Radvány hn.-ek összeállítását l. NyudÉrt. 70, 280.

1. 1487: Radwan, Cs. 1, 307. Radvány (A11,4). 2. 1475: Radvanya, Cs. 1, 360. Izbugyaradvány (A12,2). 3. 1287: Radona, CD 5/3, 355.; 1295: Raduany, CD 6/1, 347. Radvány (B7,1). 4. 1342: Raduanzegh, 1440: Radvan, Cs. 1, 360. Bosnyica (B12,3) v. 5. 1427: Radwancz, Cs. 1, 397. Radvánc (B13,1). 6. 1300: Radwan, Gy. 1, 133. Pusztaradvány (C11,2). 7. 1262: Rodowan, Gy. 1, 133. Füzérradvány (C12,3). Ide vonatkozó: Radvány, MVV Zemplén 81.; Radványvölgy, MNy 5, 383. Makkoshotyka (C12,4) h. 8. Radványszék szö., P. 38, 351. Nyírtura (D12,3) h. 9. 1390: Radvanforrasa, Bélay 124. Barcánfalva (D17,1) h. 10. 1252: Roduan, Cs. 3, 556. Csilizradvány (E4,3). 11. 1260: Rodvan, 1267: Radowan, Cs. 2, 511. Dunaradvány (E5,3). 12. 1458: Radowan, Maksai 198. Nyíradony (E12,1) h. 13. Radvány, Nyr 28, 526. Buda (Bp. Duna jobb parti része: F7,1) h. 14. Radvan L. 1, 107. Németcsencs (G1,2) horvát neve. Innen vette nevét: Radván-Csencs, L. 1, 107. Horvátcsencs (G1,3). 15. + 1214: Rodwan, 1291—4: Rodoan, Gy. 1, 656. Cséffa (G12,6) h. 16. 1366: Radowanfalua a. n. Rupertfalua, Cs. 2, 788. Roprecsa (= Rétállás; H1,2). 17. 1488: Óradván, Cs. 5, 123. Alpestes (J15,1) h. 18. 1244: Raduan, 1501: Radowan, Körösmegye 86. K.- és N.-zdenci (K3,1) h. 19. 1299: Rodouan, Gy. 1, 372. Talán a K5 mezőben.

Bolnuch Kar.: ~ E. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen eredetű. A Bolmut (Bolmut) psz. (Hnt. 1882.) és a Bolnok e. hn.-ek (Nyr 46, 69.) aligha sorolhatók ide.

1. 1297: Bolmoch, MES 2, 405. Dorog (E6,2) h.

Bolyk Kar.: Buchk. Szn.-i megfelelői: 1251: Buchk, HO 6, 5.; 1268: Buchk, ÁÚO 8, 208. A név ismeretlen eredetű. A Bolyki-had falurész hn.-et (Nyr 26, 285.) nem vontuk ide.

1. 1275: Buchkfalua, HO 6, 208. Nyitradivek (B6,1) v. 2. 1255: Buchk, ÁÚO 7, 384.; 1481: Bolyk, Cs. 1, 96. Ipolybolyk (C8,6). 3. 1332: Buchk, Károlyi O. 1, 77.; 1332—7: Boyk, Gy. 1, 760. Ózd (C9,8) városrésze.

Bökény Kar.: Buken. Szn.-i megfelelői: 1111: Buquen, Kálmán 31.; 1138: Beken, Buken, MNy 32, 132., 203. A név 'erdős domb, dombhát' jelentésű török szó származéka. A legújabb korból ismert Bukin psz., Bukin-telep hn.-ek (MVV Temes 114.; Milleker 171.) — régi adatok ismeretének híján — aligha vonatkozhat ide. Temesbökény nevét az újabb időkben kapta a korábbi (Temes-) Buttyin helyett (MVV Temes 99.). Bökény hn.-ek összeállítását l. MNy 6, 32.

1. 1330: Buken, AO 2, 459.; 1332: Bukey, AO 2, 577.; 1351: Buky, Cs. 1, 291. Böki (B11,7). 2. Bökényháza psz., Hnt. 1882. Órdarna (B13,2) h. 3. 1786: Bekeny e.; 1887: Bekény hegy, Ila 3, 126. Naprágy (C9,9) h. 4. 1321: Bukenpothoka rivulus, AO 1, 638. K.- és N.-dobrony (C13,5) h. 5. Bekény psz., Hnt. 1944. Kisgyőr (D10,1) h. Bekény psz., Hnt. 1882. Sály (D10,2) h. 6. Bekényszög. P. 12, 232. Kistokaj (D10,3) h. 7. 1230: Buken, Ugocsa 297. Bökény (D14,5). 8. Bököny, P. 19, 39. Csány (E8,3) h. 9. 1284: Buken, Gy. 1, 763. Szihalom (E10,1) v. 10. 1291: Buken, Mező—Németh 36. Bököny (E12,2). 11. 1326: Beken, 1393: Buken, Cs. 2, 736. Egyházashetye (F3,11) h. 12. Bökény utca, Petri 4, 577. Szilágyosomlyó városban (F14,2). 13. Bökín utca, Petri 3, 576. Ilosva faluban (F14,3). 14. Bökény utca, Petri 3, 63. Bagos faluban (F14,4). 15. Leg. S. Stephani regis ab Hartvico episcopo conscripta: Bucan Sumliu, 1268: Bukensumlua, 1436: Bukensomlya m., Cs. 3, 345. Szabadbattyán (G5,4) h. 16? 1472: Bekenye, 1479: Bewkenye, Cs. 1, 667. Vezseny (G9,2) h. 17. 1214: Beken, Gy. 1, 606. Újiráz (G11,2) h. 18. 1291—4: Buken, Gy. 1, 606.; 1439: Beken, Cs. 5, 338. Bökény (G15,3). 19. Bökön, L. 2, 22. Magyarpá-

latka (G17,3) h. 20. +1019: Byquin, PRT 7, 495.; 1289: Buken, Cs. 3, 38. Felső-
rajk (H3,9) h. 21. 1266: Buken, Gy. 1, 892. Talán Cserebökény (H10,1). 22. 1332—7:
Buken, Cs. 1, 728. Bököny (H12,3). 23. 1425: Bwkenzege, Cs. 2, 595. Gálosfa (I4,7)
v. 24. 1332—7: Buken, Gy. 1, 850. Magyarcsanád (I10,1) h. 25. 1332—7: Buken.
Cs. 1, 728. Buttyin (I13,2). 26. 1348: Bukemseke, Iczkovits 51. Gyulaféhvár
(I16,1) h. 27. 1466: Bewkenfelde, Cs. 2, 475. Geide (J5,6) h. 28? 1761: Bükinyer
Graben, Milleker 152. Románszentmihály (K11,2) h. 29. 1300: Bukenreue portus,
Sm. 7, 391. A K—L 1 mezőkben. 30. 1193—6: Sulgabekin, Fulgabekim, Gy. 1, 214.
Temerin (L9,3) h. 31. 1489: Beken, Bewken, Cs. 2, 30. Bukin (L13,1). 32? 1308:
Bykun, 1330: Bekun, Cs. 2, 241. Az M 8—9 mezőkben.

Budmér W.: *Budmer, Budmyr. Szn.-i megfelelői: 1138: Budmer, MNY 32, 135.;*
+1171: Budumer, PRT 8, 275. A név ismeretlen — esetleg török? — eredetű.

1? 1427: Bodomer. Részai: Kysbudamer, Nagbudamer, Cs. 1, 291. Budamér (B11,8).
2. 1325: Budmer, Cs. 3, 320. Bodmér (F6,4). 3. 1410: Budmer, ZsO 2/2, 316. Kémer
(F14,5) v. 4. 1291: Budmer, Gy. 1, 290. K.- és N.-budmér (J6,4).

Churnug Kar.: ~. *Várjobbágynevezettség. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név*
ismeretlen eredetű. Hn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A Churnok villa (1263: ÁÚO 8,
56.) és a Churnuc aqua hn.-ek (1245: ÁÚO 11, 339.) ide vonása elől nem lehet mereven
elzárkózni.

Csabi Kar.: *Choby. Várjobbágynevezettség. Szn.-i megfelelői: 1229: Chab, VR 291.;*
1272: Chab, ÁÚO 8, 409. A név ismeretlen eredetű. A csak legújabb korból ismert
Csabi- hn.-ek (Balaton 46.: Zala fn. 209.) közreadásától eltekintettünk, mivel utal-
hatnak adattárunkba felveit Csab hn.-re (Balaton 58.), de származhatnak a Csaba
Keresztnevből is.

1. 1360: Chab, 1447: Chabi, NyiK 7/47, 2. Csabb (C5,5). 2. 1323: Chaab, Bakács
95. Csáb (C7,1). 3. 1355: Chob, 1379: Chaby, Cs. 3, 40. Csabrendek (G3,7).

Csém Kar.: *Chem E. Szn.-i megfelelői: 1226: Cheym, VR 285.; 1282: Chem, HOkl.*
93. A név ismeretlen eredetű.

1. 1485: Chemy, Cs. 3, 497. Mocsá (E5,1) h. 2. 1244: Chem, Burgenland 138.
Csém (F2,3).

Csemény Kar.: *Chemel. Szn.-i megfelelői: 1211: Chemen, PRT 10, 510.; 1218: Chemen,*
MES 1, 219. A név ismeretlen eredetű. A Chemey hn.-et (1215: VR 200.) nem vontuk
ide.

1. 1332—7: Chemen, Gy. 1, 294. Kácsfalu (K6,2) h. 2. 1192: forum Chemel, Gy.
1, 715. Zombor (K7,2) v.

Csermény Kar.: *Chermen E. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen ere-*
detű; aligha vethető össze (a hasonlóan ismeretlen eredetű) csermely szavunkkal,
így a Csermelyhez vonható hn.-ek (1261: Chermele rivus, Gy. 1, 105.; Csermely-
rétföld, Heves fn. 1, 97.) közreadásától eltekintettünk.

1. 1264: Chermel, HO 7, 91.; 1285: Chermen, HO 7, 195. Csermend (C5,6). L. még
Sz 72, 306. 2. 1429: Chermel, Cs. 1, 728. Csermő (H12,4).

Csolt Kar.: *Cholt E. Szn.-i megfelelői: 1212: Chot, ÁÚO 6, 355.; 1295: Chowlt,*
ÁÚO 12, 574. A név ismeretlen eredetű. A Solt hn.-eket (1408: Solth, Cs. 1, 702.;
1348: Solth, Cs. 3, 345.; 1231: Solt, Cs. 2, 252.) nem vontuk ide.

1. 1291: Chokothow, IIa 3, 84—85.; 1479: Choltho, IIa 2, 501. Csoltó (B9,5). 2. 1768: Csoltova va., IIa 2, 121. Betlér (B10,2) h. 3. 1392: Cholth, ZsiO 1, 283. K.- és N.-herestény (C5,7) v. 4. 1797: Csólthó ortvány, IIa 2, 591. Lénártfalva (C9,10) h. 5. 1574: Chot, Urbárium 191. Sikabony (D4,4) h. 6. 1345: Chóth, Cs. 1, 26. Dunakeszi (E7,2) v. 7. 1578: Cholt, Szentgyörgyi 183. Csolt (E16,1). 8. 1488: Cholth, Cs. 3, 226. Csót (F4,6). 9. 1319: Cholta, Cs. 3, 226. Pusztamiske (G4,6) h. 10. 1222: Cholt, Gy. 1, 504. Szeghalom (G11,3) h. 11. Czold aliis Csold, L. 2, 32. Cold (G15,4). 12. 1891: Csóta r., Kalotaszeg 1, 95. Magyarókereke (G15,5) h. 13. Csolt-alja, K.- és N.-csolt hegyek, Erd. Népei 4, 26. Ajton (G16,4) h. 14. 1476: Choltha, Cs. 2, 599. Balatonkeresztúr (H3,10) h. 15? 1332—7: Cholth, 1462: Koth, Cs. 1, 737. Seprős (H12,5) v. 16. 1332—7: Chold, Cholch [o: Cholth], Gy. 1, 174. Mondorlak (H12,3) h. 17. 1477: Also-Choltha, Felsew-Choltha, Márki 2/1, 198. Sistarovec (J12,2) h. 18. Csot le., Krassó 2/2, 185. Spatta (J13,2) h. Román nyelvkörnyezetben. 19. 1325: Choth, Gy. 1, 293. Illoeska (K6,3) h. 20. 1738: Veliki-Csott, XIX. sz. : Csot, Iványi 2, 77. Csurog (K9,5) h. 21. 1399: Cholch, 1456: Cholth, Cs. 2, 55. Utvin (K11,3) h. 22. 1769: Csott psz., Iványi 2, 77. Káty (L9,4) h. 23. Csot halom, Iványi 2, 77. Farkasd (L10,2) h.

Csór Kar.: Chor. Szn.-i megfelelője: 1330: Csór, Kar. 1, 385. Megkülönböztető névként: 1304: Micaelem dictum Chor, AO 1, 85. A név ismeretlen eredetű. Csór köznevünk jelentései névszói funkciójában 'csavar' (nyelvújítási alkotás), 'sirály', igei funkciójában 'csóvál, lenget, üt, dob', 'lop'. A román nyelvterületen előforduló Csora hn.-ek (L. 2, 31.; Petri 3, 500.) román eredetűek, ide nem vonhatók. Hasonlóan románból való a Szászesór hn. (1464: Schekchuor, Keletmo. 251—252.).

1. 1330: Chor, Cs. 1, 96. Iliny (D7,2) h. 2. Csórhegy, Kecskés 30.; Heves fn. 1, 144. Gyöngyössolymos (E8,4) és Parádsasvár (D9,9) h. 3. +1055: Chour, PRT 10, 490.; 1330: Choor, Cs. 3, 323.; Kr.: Chour. Csór (F5,2). 4. 1554: Csór (vagy Csúz) falu, Káldy-Nagy 56. Miszla (H6,4) v.

Csupor Kar.: Chupor E. Szn.-i megfelelője: 1389: Chupor, ZsiO 1, 146. Megkülönböztető névként: 1400: Matheumi Chupor dictum, Zichy O. 5, 192. A név bizonyosan (ismeretlen eredetű) csupor szavunkkal azonos.

1. Csupor ma., Hnt. 1882. Pásztori (E3,2) h. 2. Csupor r., Nyr 6, 431. Koroncó (E4,4) h. 3. Csupor e., Zala fn. 73. Bagodvitenyéd (G2,3) h.

Damasa W.: ~. Szn.-i megfelelői: +1171: Damas, PRT 8, 275.; 1257: Damasa, ÁÜO 2, 296. A név talán 'ház' jelentésű szláv szó származéka. Felmerült latin szn.-i eredeztetése is.

1. 1454: Nagdamasa, Kysdamasa, Cs. 1, 346. K.- és N.-domása (A12,3). 2. 1239: Damas, Gy. 1, 438. Garamdamásd (D6,1). Szlovák neve Damaša. 3. 1277: Damasa, Bakács 105. Gyerk (D6,2) h. 4. 1138: Damasa, MNy 32, 135.; 1262: Damas, Bakács 105. Ipolydamásd (E6,3). 5. 1473: Damas, Cs. 5, 344. Kalotadámios (G15,6). 6. 1349: Damasa, 1478: Domassinecz, Cs. 3, 45., 47. Domasinec (I2,5). 7. 1471: Damasafalwa, Cs. 1, 764. Kapruca (H13,3) v. 8. 1300: Damasafeldu, Iczkovits 53. Gyulafehérvár (H16,1) v.

Dém Kar.: Dem E. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név a (görög eredetű) Demeter név DIMITIR alakjának megrövidítéséből való. A Deme- hn.-eket (MNy 30, 119.) nem foglaltuk adattárba. A Démkő hegy hn. (Nyr 2, 565.) ide vonása bizonyításra vár.

1. 1332: Dym. Részei: Tymardeem, Naghdeem, Kysdem, Cs. 3, 228. Nagydém (F4,7).

Diós-Damján 1401: *Diusdamian E.*, Sz 92, 24. old. 70. jz. E név szn.-i és hn.-i megfelelőjét nem ismerjük; feltehetően két szó összetételéből alakult.

Diós Szn.-i megfelelője: 1268: *Dios*, *ÁÚO* 3, 190. Az összetétel első tagja (török eredetű) dió szavunk származéka. A szó köznévi voltából következő adatgazdagság miatt a *Dius* (tulajdonképpen diós) hn.-ek közreadásától terjedelmi okok miatt el kellett állnunk.

Damján Szn.-i megfelelői: +1086: *Damianus*, *PRT* 8, 269., 270.; 1138: *Damian*, *MNy* 32, 131., 132. Az összetétel második tagjának végső forrása görög; jelentése 'a népből származó' vagy 'legyőző'. Hozzánk latin közvetítéssel jutott. Alakváltozatai a *Demjén* és *Demény* nevek. A csak újabb korból ismert hn.-ek (P. 61, 212.; Krassó 2j2, 130.; *DDMÉ* 1966—1967.; 507.) közreadásától — tekintettel a *Damján*, *Domján*, *Demjén* csn.-ek gyakori voltára — eltekintettünk, s megelégedtünk a „történeti”, XIII—XVI. sz.-i adatok felsorakoztatásával, amelyek között szintén akadhatnak csn.-i eredetűek. *Demény* (*Deménd*) hn.-ek összeállítását l. *MNy* 4, 127.

1. 1391: *Damyánfelde*, *TT* 1902., 22. *Deménfalva* (A8,1). 2. 1291: *Damján*, 1317: *Demjen*, *Bakács* 107. *Deménd* (D6,3). 3. 1332—7: *Demyan*, Cs. 1, 60. *Demjén* (E9,3). 4? 1487: *Damyanthelek*, *Damyantheleke E.*, *Petri* 3, 253. *Dabjon* (F15,4). 5. 1362: *Damianmal*, *Veszpr. Reg.* 220. Az F—G 3—5 mezőkben. 6. 1579: *Demienhaza*, *SzO* 4, 67. *Deményháza* (G18,1). 7. 1433: *Damyánfalwa*, Cs. 3, 422. A H—I 5—6 mezőkben. 8. 1480: *Damyán*, Cs. 5, 873. *Szászdányán* (I18,2). 9. 1231: *Damian*, *HO* 8, 27. *Babócsához* (J3,1) tartozott. 10. 1479: *Damyánfalwa*, Cs. 1, 695. A J10 mezőben. 11. 1404: *Damyand*, Cs. 2, 303. A K 5—7, L—M 5—8 mezőkben. 12. 1308: *Damyand*, Cs. 2, 244. Az L—M 8—9 mezőkben.

Divék Kar.: *Dywek*, *Dyvek*. Szn.-i megfelelője: 1278: *Divék*, *CD* 7/5, 441. A név török méltóságjelölő származéka; szláv etimológiája ('fenevad' jelentésű szóból) nem valószínű. A *Divjaki* (L. 1, 136.) és a *Diviák* psz. hn.-ek (*MVV Temes* 115.) nem vonhatók ide. *Divék* hn.-ek összeállítását l. *MNy* 59, 171—172.

1. 1246: *Dywek*, *NyIK* 7/50, 2. *Nyitravivék* (B6,1). 2. 1260: *Dyvak*, 1264: *Diwek*, *Úrhegyi* 27. *Turócdivék* (B6,2). 3. *Divékzug* psz., *Hnt.* 1882. *Füzesgyarmat* (G11,4) h.

Dobák Kar.: *Dobok E.* Szn.-i megfelelői: 1243: *Dubak*, *CD* 4/1, 284.; 1337: *Dubak*, *CD* 8/4, 265. A név ismeretlen eredetű. Kétségtelen bizonyossággal ide vonható hn.-i megfelelőjét nem ismerjük.

1? *Dobok* szó., P. 20, 19. *Alsószemeréd* (D6,4) h.

Dobra W.: ~. *Várjobbágy* nemzetség. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név 'jó' jelentésű szláv szó származéka. A csak újabb korból ismert hn.-ek (P. 4, 188.; P. 12, 89., 257.; P. 14/3, 67., 84., 85.; P. 60, 473.; *Ila* 2, 210., 211., 285., 340.; *Ila* 3, 163.; *Ila* 4, 46., 53.) közreadásától — tekintettel a *Dobra* csn. névadásban játszott szerepére (*Zala fn.* 477.), illetve a szó szláv köznévi voltára (Cs. 5, 64.; *Keletmo.* 217.; *Zala fn.* 461., 474.) — eltekintettünk, s megelégedtünk a „történeti”, XII—XVI. sz.-i adatok felsorakoztatásával.

1. 1113: *Dobran*, *Trencsén vm.* 110. *Dobra* (A5,2). Talán ide vonható: 1338: *Dabras*, 1346: *Dobras*, *Trencsén vm.* 111. *Petrilehota* (A5,3) h. 2. 1363: *Dobra*, Cs. 1, 346. *Nagydobra* (A12,1). 3. 1234: *Dobra rivulus*, *CD* 3/2, 402. A.- és F.-ozor (B5,2) h. 4. 1368: *Dobradolyna va.*, *Bakács* 103. *Cseri* (C7,2) h. 5. 1323: *Dubrapotaka*, *Ila* 2, 212. *Rimaszombat* (C9,11) v. 6. 1481: *Dobra*, Cs. 1, 346. *Kisdobra* (C13,6). 7. 1583—4: *Dobra falu*, D. 2, 562. *Debrecenhez* (E12,3) tartozott. 8. 1214: *Dabra*, *Maksai* 130. *Dobra* (E14,2). 9. 1259: *Dobrapatak terra*, Cs. 2, 744. Az E—G 1—3

mezőkben. 10. 1213: Dobra, Burgenland 111. Vasdobra (G1,4). 11. +1157: Dobrounuc, PRT 1, 604.; 1428: Dobrafalwa, Burgenland 46. Dobrafalva (G1,5). 12. 1329: Dubrahegyese, AO 2, 400. Búza (G17,2) h. 13. XV. sz.: Dobrahegy vagy Dobrahegye, Cs. 5, 681. Offenbánya (H15,1) v. 14. 1478: Dobra, Cs. 3, 47. Talán Felsődubrava (H1,1). 15. 1307: Dabra pi., Veszpr. Reg. 28. Decs (I6,2) h. 16. 1471: Dobravicza, Cs. 1, 769. Dumbrovica (H13,4). 17. 1408: Dobrauicha, ZsO 2/2, 180. A J—K 5—6 mezőkben. 18. ? : Dobrafalva, Körösmegye 123., 55. Dobrović (K4,2). 19. 1590: Bán-Dobra, Iványi 4, 11. Kula (K8,1) h. 1590: Kis-Dobra, Iványi 4, 58. Ó- és Újverbász (K8,2) h. 20. 1275: Dobra, Cs. 2, 305. A K—L 6—7 mezőkben. 21. 1308: Dobra, Gy. 1, 218. Gajdobra (L8,1). 22. 1308: Dobra, Cs. 2, 243. Az M 8—9 mezőkben.

Dorog Kar.: *Drud E. Tulajdonképpen nem önálló genus, a Gút-Keled nemzetség egyik ága. Szn.-i megfelelői: +1171: Durug, PRT 8, 275.; 1237: Durug, RA 620. A név szláv eredetű; jelentése 'barát'. A Dörög (1153: Druc, Lengyel 30.; 1257: Durug, Cs. 3, 547.) és a Dörögd hn.-ek (1235—70: Drugd, 1339: Durug, Cs. 3, 47.) hangrendi okokból nem sorolhatók ide. Nem foglaltuk adattárba a Dorogma (+1194: Durugma, An.: Drugma, Gy. 1, 771.), a Daragna (Nyr 12, 431.), a Dorogmány (1716: Bogdits 58.), valamint a csn.-ből is eredhetett Dorogi- hn.-eket (Nagykálló 368.; Rétköz 40.).*

1. +1194?: Durugh, HO 8, 10.; 1296: Dorogh, 1465: Doroghaza, Cs. 1, 60. Dorogháza (D8,3). 2. 1338: Dorugeghaza, Cs. 1, 513. Hajdúdorog (D12,4). Ide vonható: 1313: Duruglesy, DDMÉ 1966—1967., 508. Hajdúhadház (E12,4) h. 3. ? : Dorogeg(e)-re, Maksai 132. Nagyecsed (D13,5) h. 4. 1346: Durugh, Burgenland 152. Darázsfalva (E2,1). 5. 1307: Durug, MES 2, 579. Dorog (E6,2). 6. 1250: Durugh, Cs. 3, 498. Véteskethely (F5,3) v. 7. 1269: Durug, Cs. 3, 325. Az F 5—6 mezőkben. 8. 1291—4: Drug, Nogdurugfelegház, Gy. 1, 617. Biharfélegyháza (F13,1). 9. 1217: Durug, Cs. 2, 744. Olaszfa (G3,8) h. 10. 1435: Dorog, Cs. 2, 601. Karád (H4,7) v. 11. 1332—7: Durug, VMO 1/1, 245.; 1361: Dorog, Cs. 3, 423. Ozora (H5,3) h. 12. 1401: Dorogh, Cs. 3, 423. Nagydorog (H6,5). Azonos lehet ezzel: 1399: Parthás dorogh, Cs. 3, 423. 13. 1486: Dorogh, Cs. 2, 601. Lad (J4,3) v. Talán ezzel azonosítható: 1061: Drug, TBpM 16, 53. 14. 1459: Drugfalwa, Cs. 2, 11. Temesrékás (J12,1) v. 15. 1334: Zaydrughaza, Cs. 2, 109. Az L12 mezőben. 16. 1484: Dragowcz, Cs. 2, 306. Moróvíchoz (M7,1) tartozott. Azonos lehet ezzel: 1364: Drugfalua, Cs. 2, 306.

Dorozsma Kar.: *Drusma, Durusma. Szn.-i megfelelője: +1075: Drusba, MES 1, 57. A név szláv eredetű; jelentése 'barátság'. Az adattárba felvett Dorozsma hn. tágabb körzetében újabban felbukkant Dorozsma hn.-ek (Nyr 2, 477.; Szeg. Ped. Főisk. Évk. 1958/1, 100.) frissen keletkezettek névátvitellel, így adattárunkban nem szerepeltetjük azokat.*

1? 1281: Duruzomat, 1333: Duruzmat, 1358: Dorozmat, 1417: Dozmath, Cs. 2, 745. Dozmat (F2,4). 2. 1237: Durusma, Drusma, Gy. 1, 894. Kiskundorozsma (I9,2). 3? 1375: Drasman, 1458: Dorosman, Iczkovits 54. Csóra (J16,1) h.

Döröcske Kar.: *Durugcha, Drugcha. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név bizonytalan eredetű; magyar ('hosszú, lapos földhát' jelentésű derék szavunkból) és szláv ('erdő' értelmű szóból, illetve szn.-ből) etimológiája van. Döröcske hn.-ek összeállítását l. Veszpr. ht. lex. 322—323.*

1. 1243: Durusk, Ila 2, 193.; 1427: Derechk, Cs. 1, 133.; 1575—6: Derecske, D. 2, 501. Deresk (B9,6). 2? 1383: Thereske, Cs. 1, 109.; 1540—50: Terecske, Szarka 48. Tereske (D7,3). 3. 1332—7: De Reske, 1479: Derechke, Cs. 1, 60. Mátraderecske

(D9,10). 4. 1864: Derecske szá., Heves fn. 1, 45. Bükkcenterzsébet (D9,11) h. 5. Derecske e., Nyr 11, 432. Bükkzsérc (D10,4) h. 6. Derecske psz., Tragor 34. Vác (E7,3) h. 7. 1263: Diegza, 1401: Derechke a. n. Traczendorff, Burgenland 48. Derecske (F1,1). 8. 1333: Derekce, Sz 34, 26. Udvard (F2,5) v. 9. 1240: Doroska, 1347: Dereske, 1439: Dereczke. Cs. 3, 228. Pápadereske (F3,12). 10. 1291—4: Derekce, 1311: Derechka, Gy. 1, 613. Derecske (F12,1). 11. 1276: Dereske, 1292: Duruske, Duruska, 1464: Derechke, Cs. 2, 744. Döröske (G2,4). 12. F.-döröske és A.-döröske, Zala fn. 261. Kustány (G3,9) h. 13. Derecske. Kaáriné 19. Szeghalom (G11,3) h. 14. 1138: Durugsa, Durusa, 1267: Derékche, Cs. 3, 422. Somogy-döröske (H5,4). 15. 1434: Derechke, Cs. 3, 325. Kiskörös (H7,1) v. 16. 1492: Therepchke, Cs. 2, 651.; 1565—6: Kis-Derecske, D.-l. 186. Töröske (I4,8). 17. 1654: Dereske (Bereske?), Bogáts 62. Kézdiszentlélek (I20,3) h. 1654: Dereskemező, Bogáts 62. Kézdivásárhely (I20,4) h.

Érd KS: *Erd E. Szn.-i megfelelői: 1273: Erd, Zala O. 1, 74.; 1288: Erd, ÁÚO 9, 487. A név 'patak' jelentésű (vitatott eredetű) és szavunk származéka.*

1. 1240 k.: Erdy, Erdu, Erdi, Cs. 3, 326. Érd (F7,2). 2. 1263: Eerd a. n. Sziluastelke, Cs. 5, 413. Kajántóhoz (G16,5) tartozott. 3. 1323: Erdsomlow, Cs. 2, 95. Varadia (L12,2) v.

Etre Kar.: *Ethuruh E. Várjobbágy-nemzetség. Szn.-i megfelelői: 1240: Ethuruh, ÁÚO 2, 102.; 1275: Heithuruh, HO 6, 210. A név német eredetű; 'kard + király, hatalmas' szavak összetételéből alakult.*

1. 1548: Etre-Lehota, Etre-Kisfalú, MVV Nógrád 37. Turicska (C8,7). 2. 1401: Etrehkarcha, ZsIO 2/1, 123. Etrekarsa (D4,5). 3. Etre r., P. 18, 340. Mérges (E4,5) h. 4. Etre d. pataka, Etre d. hegy, Orbán 4, 65. Moson (H18,4) h. 5. 1332—7: Hetre, 1422: Ethre, Cs. 2, 36. Szentandrás (J11,1) v. 6. 1471: Etre, Cs. 1, 785. A J12 mezőben. Talán különbözik az 5. számútól.

Gárdony Kar.: *Gordun, Gardun. Szn.-i megfelelője: 1291: Gardun, Sm. 7, 35. Megkülönböztető névként: 1373: Johannem dictum Gardon, Zichy O. 3, 489. A név bizonytalan eredetű; horvát, magyar (Gárd származéka) és német (a kerekgardom szó gardom-ja [*<gardon>*] a 'kert' jelentésű újfelnémet szóból) etimológiája van. A csn.-ből is eredhetett Gárdonyi hn. (P. 4, 243.) közreadásától eltekintettünk. Gárdonyi hn.-ek összeállítását l. EtSz 2, 1078—1079.*

1. 1689: Gárdony Uca, Schram 88. Gergelylaka (A11,3) v. 1.a. Gárdoly, Nyr 26, 528.; Gárdony, Nyr 31, 118. Garamlók (C5,8) h. 2. Gárdony szá., P. 12, 347. Csokvaomány (C9,1) h. Gárdon meze e., P. 12, 526. Ózd (C9,8) h. 3. 1789: Kerek gárdonba valók, Ila 2, 384. Harmac (C9,12) h. 4. Kerek Gárdon, ÚMM 2/1, 161. Jósvafő (C10,3) h. 5. Gárdon szá., P. 1, 175. Detek (C11,3) h. 6. Gárdony, Nyr 41, 436. Tállya (C11,4) h. 7. 1948: Gárdon vagy Gárdonhegy sző., Rétköz 209. Kisvárd (C13,7) h. 8. 1929: Gárdony, Rétköz 226. Komoró (C13,8) h. 9. 1437: Felseu palasth alias Gardon, Bakács 117. Palást (D7,4) h. 10. 1579: Gárdony psz., D. 1, 306. Csitár (D7,5) h. 11. Gárdony szá., Heves fn. 1, 137. Noszvaj (D10,5) h. 12. Gárdon e., P. 12, 182. Harsány (D10,6) h. 13. Gárdon le., ÚMM 2/1, 161.; Gárdony e., Nyr 19, 192. Tiszadob (D11,4) h. Ide vonható: 1685: Gardon r., Schram 45. Tiszatarján (D11,5) v. 14. Gárdon, Sz.-Sz. fn. 1, 45. Levelek (D13,6) h. Gárdon, Sz.-Sz. fn. 1, 54. Magy (D13,7) h. Gárdon tó, Sz.-Sz. fn. 1, 11. Apagy (D12,5) h. 15. 1740: Gardon szá., MNy 4, 436. Máramarossziget (D16,1) h. 16. 1456: Gárdony psz., Ferenczy 117. Szada (E7,4) h. 17. Gárdon szá., P. 19, 248. Gyöngyössolymos (E8,4) h. Gárdony, Kecskés 42. Gyöngyös (E8,6) h. 18. Gárdon,

P. 19, 69. Ecséd (E8,5) h. 19. 1455: Gárdonszerecsen, 1697—9: Szerecsen Gardon, Veszpr. ht. lex. 189. Vanyola (F4,8) h. 20. 1424: Gardon, Cs. 3, 329. Gárdony (F6,5). 20.a. 1731: Gardony e., Schram 37. Derecske (F12,1) v. 21. Gárdon, Petri 3, 713. Kraszna (F14,6) h. Gárdon, Petri 4, 767. Varsolc (F15,5) h. 22. 1419: Mendzenth a. n. Kerekgardon, Cs. 3, 55., 83. Zalalövő (G2,5) h. 23. 1864: Gárdon, Kalotaszeg 1, 25. Bánffyhunad (G15,7) h. 24. Geregárdony, Zala fn. 399. Tormafölde (H2,8) h. 25. 1492: Kardony, Cs. 2, 617.; Gárdonyhegy, Hnt. 1944. Gamás (H4,8) h. 26. Három Gárdon domb, Orbán 1, 31. Nagyalambfalva (H19,3) h. 27. 1478: Gardenowecz, Cs. 3, 55. Gardinovec (=Örség; 12,6). 28. Gárdon teteje, Nyr 37, 381. Oltszem (120,5) h. 29. 1483: Gardon, Cs. 2, 607. Drávagárdony (J4,4). 30. 1369: Gardun, Cs. 2, 150. Ó- és Újfuttak (L8,2) v. 31. 1535: Gardony, Milleker 185. Domasnia (M14,2) h.

Gatály Kar.: *Gatal, Gathal. Szn.-i megfelelői: 1152: Gathal, RA 81.; 1221: Gattal, HO 6, 13. A név ismeretlen eredetű. Nem vettük fel adatárunkba a Katal (1294: Kathal E., 1327: Gatha, Gy. 1, 85.; Katalyszög, P. 19, 58.) és a Gaacsály hn.-eket (1332—7: Gachal, Gathal, Acta Univ. Debr. 2, 58—59.; 1398: Gachalfalva, Cs. 2, 310.; 1437: Gachal, Cs. 2, 309.). Gatály hn.-ek összeállítását l. EtSz 2, 1103—1104.*

1. 1326: Gathal, Cs. 1, 348. Gatály (B12,4). 2. 1225: Gatal, Cs. 3, 608. Horvát- és K.-zsidány (F2,6) h. 3. 1350: Gathal, Jakó 355. Szerep (F11,4) h. Gatáj melletti d., P. 38, 278. Püspökladány (F11,5) h. 4. 1501: Gathalowcz, Körösmegye 86. A K3 mezőben. 5. 1396: Gathal, Cs. 2, 101. Gattája (K12,1).

Gég Kar.: *Geg E. Szn.-i megfelelői: 1138: Gegu, MNy 32, 204.; 1274: Geg, ÁÚO 9, 105. A név ismeretlen eredetű; a Gergely (Gregorius) névből való származása nem bizonyított. Kérdéses, hogy a Gégény, Gégőc, Geges alakok valóban a Gég név származékai-e. A Gehgi pi. hn. (+1075: MES 1, 56.) ide vonása bizonyításra vár.*

1? 1282: Gegen, Mező—Németh 47. Gégény (C12,5). 2. +1075: Gegu, 1353: Geeg, Cs. 3, 500. Gúta (D5,4) h. 3? Gégény d., P. 38, 351. Nyírtura (D12,3) h. 4? 1406: Gegen, Jakó 245. Gégény (G14,1). 5? 1602: Geges, SzO 5, 273. ~ (H18,5). 6? 1721: Geges, Bogáts 60. Gidófalva (120,6) h. 7. 1311: Geegfalua, Gy. 1, 305. Okorág (J4,5) v. 8? 1358: Gegeuch, Cs. 2, 101. Az L12 mezőben. 9? 1416: Gegen, altera Gegen, Cs. 2, 245. Subotistéhez (M9,1) tartozott.

Geregye Kar.: *Geregen. Szn.-i megfelelői: 1255: Gerege, ÁÚO 7, 413.; 1325: Geregem, Zala O. 1, 190. A név ismeretlen eredetű.*

1? 1379: Gerenye, Cs. 1, 295. Az X—A 10—12 mezőkben. 2. 1335: Ighazasgeregye, Cs. 1, 98. Egyházas- és Mihálygerge (C8,8). 3. Geredgye, P. 12, 482. Tardona (C10,4) h. 4. 1352: Kenyz a. n. Geregethelke, Cs. 1, 211. K.- és N.-kinizs (C11,5). 5. Gergyé psz., MVV Komárom 73. Jászfalu (D5,5) h. 6. 1437: Geregye, Cs. 2, 750. Az E—G 1—3 mezőkben. 7. 1329: Gerege, Cs. 2, 749. Gyanogeregye (G2,6). 8. 1545: Gergeye, D. 1, 47. Szekszárd (I6,3) v. 9? 1395: Gelegee, Cs. 2, 310. Az L—M 7—8 mezőkben.

Gúg Kar.: *Gug E. Szn.-i megfelelői: +1082: Gwg, HO 4, 1.; 1234: Gug, PRT 8, 282. A név ismeretlen eredetű. A román Gugu m. hn.-et (L. 1, 219.) nem vontuk ide.*

1. 1214: Gug, RA 290.; 1312: Gug, Cs. 3, 500. Kamocsa (D5,6) h. 2. 1267: Guug, Cs. 3, 548. Nyalka (E4,6) h. 3. 1193: Guga, MES 1, 144. Csákberény (F5,4) v. Kérdés, ide vonható-e: Gugásvölgyi d., Nyr 2, 564. Székesfehérvár (F6,6) h. 4. 1592: Guga, Kádár 3, 555. ~ (F16,2). 5. 1299: Gugmendscente, HO 7, 273. Szepetnek (I3,5) v. 6. 1492: Gugtheleque, Krassó 2/1, 198. Az L—M 12—13 mezőkben.

Gút-Keled Kar.: *Gutkeled, Cletgud. E név szn.-i és hn.-i megfelelőjét nem ismerjük; két szó összetételéből alakult.*

Gút Szn.-i megfelelői: +1093: Gwth, CD 1, 482.; 1271: Gout, CD 5/1, 104. Az összetétel első tagja német eredetű. A csak legújabb korból ismert hn.-ek esetében nem háritható el a csn.-i eredet gyanúja (Zala fn. 175.). A Gúta hn.-eket (1268: Guta, Cs. 3, 500.; 1444: Gwtha, Cs. 1, 99.) nem foglaltuk adattárba. Gút hn.-ek összeállítását l. Honf. tört. 90.

1. 1773: Guothfalva, LI 130. Guotfalu (A7,2). 2. Gútpataka, Adalékok Zempl. vm. 6, 67. Az A 12—13. B12, C 11—12, D11 mezőkben. 3. 1312: Guth, Gy. 1, 540. K.- és N.-gút (C14,2). 4. 1399: Gwth, ZsiO 1, 685. Ollé- és Lidertejed (D4,6) v. 5. Gút d., MVV Szabolcs 46. Napkor (D12,6) h. 6. 1870: Gút kútja, 1962: Gutkút-tanya, Sz.-Sz. fn. 1, 130. Petneháza (D13,8) h. Gút útja d., MVV Szabolcs 66. Nyírtass (C12,6) h. 7. Gútkő hegy, P. 16/1, 150. Máty (E6,4) h. 8. 1289: Guuth, ÁÚO 9, 505. Debrecen (E12,3) h. Ide vonhatók: 1556: K.- és N.-gút psz., NyJAMÉ 1, 148. Nyírmártonfalva (E12,5) h. 1332—7: Gwth, Gwt, Cs. 1, 515. Nyíradony (E12,1) h. Gutlapos, Ethn. 54, 31. Nyírlugos (E13,2) h. 9. 1201: Gut, Cs. 3, 330. Gúttamási (F5,5). 10. Gut-kereszt, Zala fn. 541. Bocska (H2,9) h. 11. Gut-föld, Zala fn. 175. Gellénháza (H2,10) h. 12? 1563: Gut, D. 1, 177. Karád (H4,7) v. Bizonytalan olvasat.

Keled Szn.-i megfelelői: 1111: *Queletde*, Kálmán 44.; 1211: *Keled*, PRT 10, 515. Az összetétel második tagja ismeretlen eredetű.

• 1. 1468: Kylyd, 1470: Keled, Cs. 2, 763. Keléd (G3,10). 2. 1396: Kelestfaluá, 1482: Keledfalva, Cs. 3, 433. Regöly (H5,5) v. 3. Keledsziget, Haan 1, 122. Békés (H11,1) h. 4? 1483: Kyskelewd, 1506: Kelwd, Cs. 2, 323. Laslovo (L6,4) v.

Gyovád Kar.: *Gowad, Gyowad, Gywad, Guagh. Szn.-i megfelelője:* 1341: *Gyuad, Giuad*, Zichy O. 1, 600. A név ismeretlen eredetű. A Gyováti halom hn.-et (Varga 36.) nem foglaltuk adattárba.

1. 1358: Goad, Cs. 3, 57. Nagykanizsa (I3,1) v. 2. 1478: Magyargyowad, Thothgyowad, Cs. 2, 39. Csákova (K11,4) v.

Győr Kar.: *Geur, Jeur. Nevezték Pot nemzetségének is (Kr.: Poth... generatio). Szn.-i megfelelői:* 1213: *Jewr*, PRT 1, 624.; 1221: *Geur*, PRT 1, 650., 651. A név bizonytalan eredetű; felvetődött magyar ('domb, bucka' jelentésű gyűr vagy györ, 'fajfajta', illetve 'karika' jelentésű gyűrű szavakból) és török—mongol ('áthalad, keresztülmegy', illetve szn. esetén 'társ, barát, kíséző' jelentésű szavakból) származtatása. Néhány esetben létjogosultsága lehet olyan feltételezésnek, hogy a Győr- hn. György- alakból rövidült (Személynevek 18.; 1452: *Gergfalua*, Cs. 3, 57., Györfa, L. 1, 225.; 1493: *Gergnepe*, Cs. 2, 610.; Györnépe L. 1, 225.). Mivel azonban egy-két alkalommal az adatok kronológiája fordított irányú nyelvfelföldést is megengedni látszik, a Győr- és György- hn.-ek ambivalenciájának kérdését nyitva kell hagynunk, az ide vonható hn.-ek közlésétől — hangsúlyozva persze ide tartozásuk jogosságának problematikus voltát — nem tekinthetünk el. Figyelembe véve a Győr hn. esetleges köznévi eredetét, továbbá azt a körülményt, hogy újabbkori Győr vagy Gyűr hn.-eink bizonyos 'domb, bucka' jelentésű közszókból erednek (Györhegy: P. 5, 166.; P. 19, 211.; PRT 10, 267. old. 4. jz.; Zala fn. 557.; Györtető: Balaton 43.; Gyürtető: Nyr 8, 96.; Györmari: Nyr 28, 336.; Gyűrhat: MNy 49, 202.), adattárunk csak a „történeti”, XI—XVI. sz.-i adatok felsorakoztatására vállalkozik, amelyek között persze szintén akadhatnak közszóbeli eredeti hn.-ek. Az etimológia bizonytalan volta miatt tekintettünk el a Györös, Gyéres

hn.-ek (1332—7: Gurus, Geures, Gy. 1, 623.; 1466: Gywres, Cs. 2, 753.) adattárba vételétől. Győr hn.-ek összeállítását l. MNy 49, 203.

1. 1291: Jaurheg m., MES 2, 280. Rozsnyó (B10,3) h. 2. 1393: Zolgagywr, ZsiO 1, 325. A B—D 3—4 mezőkben. Talán különbözik a 3. számútól. 3. 1113: Gewrienses (melléknévi formában), Kálmán 61.; 1222: Zuluga-Geurienses (melléknévi formában), PRT 1, 655. Galgóc (C4,2). 4. 1205—35: Geurud, Gy. 1, 445. A- és F.-györöd (C5,9). 5. +1326: Nogh Gyuruelde va., Nogh Gyur m., CD 8/7, 194. Abaújszántó (C11,6) h. 6. XV. sz.: Győr, Adalékok Zempl. vm. 6, 68. A C12 mezőben. 7. 1212: Geur, 1291: Gyurk, Giurk, Mező—Németh 50. Győröcske (C13,9). 8. 1261: Kysgeur, Gy. 1, 774. Kisgyőr (D10,1). 9. An.: Geuru, 1248: Noggeurh, 1340: Dyosgeur, Gy. 1, 774. Diósgyőr (= Miskolc III. kerület; D10,7). 10? 1380: Giurtheleke, Maksai 144. Györtelek (D14,6). 11. 1009: in Ciuitate Jauryana (melléknévi formában), Szent-István 41.; 1214: Geurinum, 1249—60: Geur, Cs. 3, 539.; Kr.: Jaurinum, Geurinum, Geur, Gewr. Győr (E4,7). 12. 1389—90: Borsos Geur, alia Borsos Geur, Cs. 3, 224. Borsosgyőr (F4,9). 13. 1488: Zulgagyewr, Cs. 3, 254. Kerékteleki (F5,6) h. 14? 1257: Ghywrktheleke, HO 6, 92.; 1378: Gyurgteleke. 1435—47: Gywrthelek, Petri 3, 468. Somlyógyörtelek (F14,8). 15? 1405: Gywrgthelek, 1470 k.: Gerthelek, Cs. 1, 556. Hadadgyörtelek (F15,6). 16. 1472: Györbükk e., Kádár 3, 430. Esztény (F16,3) h. Kapcsolatban lehet ezzel: 1534: Györkút föld, Kádár 5, 291. Onok (F16,4) h. 17. 1255: Geruar, RA 1058.; 1258: Geur, Cs. 2, 753. Györvár (G2,7). 18. 1321: Gurfelde, Békés vm. 2, 136.; 1397: Gywr, Gyeor, Békés O. 16.; 1557—8: Győr falu, D. 2, 203. Körösladány (G11,5) h. 19. 1435: Győr, Jakó 252. Sarkadkeresztúr (G11,6) h. 20? 1321: Geurkerequi, Geurgkerequi, AO 1, 606. Talán Nagyvárád (G13,4) v. 21? 1446: Gywrmonostra E., Cs. 5, 357. Magyar- és Oláhgyerőmonostor (G15,2). 22? 1426: Gywrfalwa E., Cs. 5, 359. Györgyfalva (G16,6). 23. 1554: Györkút falu, Káldy-Nagy 59. Kisvaszar (I5,3) v. 24? 1388: Geurteleke, 1389: Gyurghtheleke, Cs. 1, 771. Az I—J 11—13 mezőkben. 25. 1294: Yewry, 1315: Geury, Gy. 1, 311. Botykapeterd (J4,6) h. 26. 1389: Gyureg, 1492: Gywred, Cs. 2, 40. Gíroda (J12,3). 27? 1423: Gewrfas E., Cs. 2, 118. A K10, L—M 10—11 mezőkben. 28. 1322: Geur, Cs. 2, 40. Gyér (L11,1). 29. +1015: Geuruta, VMO 1/4, 576. Bizonytalan lokalizálása.

Gyüre Kar.: *Iwre, Jüre, Guri. Szn.-i megfelelői: 1227: Gyure, ÁÚO 6, 445.; 1267: Jüre, CD 4/3, 404. A Györe név a (görög-latin eredetű, 'földműves, gazdálkodó' jelentésű) György név becézett alakja. Kérdéses, hogy a név egyeztethető-e a gyür (györ) 'domb, bucka' szavunk györe, gyüre alakváltozatával. Tekintettel ennek lehetőségére, nem foglaltuk adattárba a csak újabb korból ismert Gyüre (Györe, Györe) hn.-eket (P. 39, 243.; P. 40, 159.; Rétköz 104. [csn.-i eredetű lehet]; MNy 12, 35.; Nyr 4, 45.), megelégedtünk a „történeti”, XIII—XVI. sz.-i adatok felsorakoztatásával, amelyek persze szintén vehették nevüket az említett térszinforma-névtől.*

1. 1272—90: Gyra, Mező—Németh 52.; 1326: Gere, Maksai 145. Gyüre (C13,10). 2. 1309: Peturgyure m., Veszpr. Reg. 32. Somlószlós (F3,13) h. 3. 1309: Huruathdiure m., AO 1, 176. A G4 mezőben. 4. 1552: Györe falu, D. 2, 133. Szegvár (H9,1) h. 5. 1469: Gywruzegh, 1481: Gyewrezeg, Cs. 2, 610. A H 3—5, I—J 3—4 mezőkben. 6. 1235: Göre, 1332—7: Gure, Gywre, Cs. 3, 427. Györe (I6,4). 7. 1467: Gywrefalwa, Cs. 2, 610. Babócsa (J3,1) v. 8. 1193—6: ecclesiam Sancti Nicolai de Jureo cum casali, Theiner 1, 10.; 1395: Gurefalua, 1477—8: Gywrcinz, Cs. 2, 313., 317. Durdanci (L6,5).

Hahót Kar.: *Hoholdi, Hoholt. Nevezték Búzád nemzetségnek is. Szn.-i megfelelői: +1234: Hoholdus, Zala O. 1, 7.; 1343: Hahouth, CD 9/7, 31. A név német eredetű.*

1. 1327: Haholdeudzigethe [ö: Haholdeurzigethe], AO 2, 277. Ercsi (F6,7) h. 2. +1234: Hoholth, 1234: Haholth, Cs. 3, 58. Hahót (H2,11).

Búzád Kar.: *Buzad. A Hahót nemzetség másik neve. Szn.-i megfelelői: 1215: Buzad, Sm. 3, 139.; 1237: Buzad, ÁÜO 7, 41. A név (török eredetű) búza szavunk származéka.*

1. 1460 k.: Bwzad, Cs. 3, 496. Szemere (D5,7) v. 2. 1746: Buzátfölde, Veszpr. ht. lex. 152.; Buzádföldje, L. 1, 87. Békás (F3,14) h. 3. 1365: Buzadzyget, Cs. 3, 40., 111. Hahót (H2,11) h. 4. 1193: Buzad, MES 1, 143. Újudvar (H3,11) h. 5. 1376: Buzadtornya, NyK 48, 428. Csáktornya (12,7) h. 6. Buzadovecz, L. 1, 87. Talán ide vonható: 1317: Buzad, Sm. 8, 456. Buzadovac (J2,1). 7. 1415: Buzad, Cs. 2, 31. A J12 mezőben.

Hanva Kar.: *Honowa, Homwa. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen eredetű.*

1. 1352: Hanwa, Cs. 1, 136. Hanva (C9,13). Ide vonható: 1382: alia Hanua, Ila 2. 1. Abafalva (C9,14). 2. 1855: Hanva laposa, MNy 25, 154. Tarnaszentmiklós (E9,4) h. 3. 1330: Honua, Gy. 1, 312. A J—K 5—6 mezőkben.

Hánta 1237: *Hunta E., PRT 1, 756., 757. Szn.-i megfelelői: 1280: Hunta, ÁÜO 12, 313.; 1320: Hontha, Zichy O. 1, 184. A név ismeretlen eredetű.*

1. 1488: Hamthe, Cs. 3, 233.; Hánta, L. 1, 231. Pápa (F4,2) h. 2. 1244: Hanta, Cs. 3, 233. Hánta (F5,7).

Haraszt Kar.: *Harazth. Neveztek Sebestyén nemzetségének is (1240: pro generatione Sebastiani, ÁÜO 7, 113.). Szn.-i megfelelője: 1353: Harazt, Zichy O. 2, 528. A név (szláv eredetű) haraszt szavunkkal egyezik. A szó köznévi voltából következő adatgazdagság miatt a Harazth (tulajdonképpen haraszt) hn.-ek közreadásától terjedelmi okok következtében el kellett állnunk.*

Harc Kar.: *Horch E. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen eredetű; aligha egyeztethető a harcol igéből elvonással keletkezett harc szavunkkal, így újabb korból ismert Harc- hn.-eink (Nyr 6, 431.; Nyr 9, 240.; MVV Pest 1, 69.; Zala fn. 517.) nem vonhatók ide. Nem foglaltuk adattárba az ad viam que appellatur harch adatot (1285: ÁÜO 12, 437.). Felvetődött az Orc(i) hn.-ek ide tartozásának gondolata (szn.-i megfelelői: +1002: Orzio [abl.], PRT 1, 589.; 1138: Orsci, MNy 32, 203.). A csak újabb korból ismert Orc(z)i hn.-ek (L. 1, 480.; Zala fn. 247.) csn.-i eredetűek.*
1. 1949: Orcelője szá., Orcsziget szá., Rétköz 149. Ibrány (C12,7) h. 2? 1496: Harzczou, SzO 1, 285. Harcó (H18,6). 3. 1404: Orzy, 1536: Orchy, Cs. 2, 633. Orci (I4,6). 4. 1219: Horz, VR 234.; 1554: Harc, Káldy-Nagy 64. Harc (I6,5). 5. 1198: Orckarian, Gy. 1, 722. Zenta (J9,2) h. 6? Harczu, L. 2, 56. Huréz (J19,1) román neve.

Héder Kar.: *Heydrich, Hedrich. Szn.-i megfelelői: 1156: Eydrici [gen.], Sz 73, 172.; 1256: Heyder, RA 1120. A név német eredetű; jelentése 'körülkerített birtokán uralkodó'. A csak újabb korból ismert Hedri-, Héder- hn.-ek (P. 61, 243.; Hnt. 1882.; Zala fn. 427., 485.) csn.-i eredetűek. Héder hn.-ek összeállítását l. Pais-Ek. 422—424.*
1. 1320: villa Henrici, 1330: Hedrychfalwa, Cs. 1, 296.; 1403: Hedrech, Pais-Ek. 423. Hedri (A11,5). 2. 1215: Cheydreh, 1219: Heydeh, Gy. 1, 624.; 1406: Heydreh, Hedreh, ZsO 2/1, 640. Szatmárnémeti (D14,7) h. 3. 1348: Hedruhwar, 1373: Hedrehwara, Cs. 3, 542. Hédervár (E4,8). Ide vonható: 1443: Hedreh, Cs. 3, 549. 4. 1331: Hedruhfa, 1435: Hederfaya, Cs. 5, 879., 880. Héderfája (H18,7). 5. 1399: Hedruh, 1448: Hedrehel, 1497: Hederhely, Cs. 2, 577. Hedrehely (I4,9). 6. 1295: Hedrich, Heydreh, Gy. 1, 315. Olasz (J6,5) h. 7. 1441: Hederhel, Cs. 2, 489. A J 4—6, K 5—6

mezőkben. 8. 1395: Hedrihouch, LK 6, 98. A J 2—3, K 2—4, L 2—3 mezőkben. 9. 1237: Heyreh, ÁÜO 7, 40.; 1337: Hedruh, 1484: Hederfalwa, Cs. 2, 315. Vukovar (L7,5) h.

Herény Kar.: *Heren, Herin. Várjobbágynevezettség. Szn.-i megfelelői:* 1266: *Herenk*, ÁÜO 11, 560.; 1268: *Herin*, CD 4/3, 469. és RA 1878. A név ismeretlen eredetű. *Herény hn.-ek összeállítását l. Westungarn 30.; Sz 106, 1402.*

1. 1325: Hwreen, Ila 2, 394.; 1787: Herény e., Ila 2, 106. Beretke (C9,15) h. 2. 1265: Heren, Burgenland 85.; 1435: Hereen a. n. Krenesdorff, Cs. 3, 610. Tormafalu (E2,2) h. 3. 1263: Herin, 1293: Heren, Cs. 2, 755. Szombathely (F2,7) h. 4. Herény kü, Nyr 41, 438. Tés (F5,8) h. 5. 1373: Herind, 1382: Herend, Cs. 3, 233. Herend (G4,7). 6. 1318: Herend, Cs. 3, 60. Szentjakabfa (G4,8) h. 7. 1462: Herenthfalwa, Cs. 2, 612.; 1554: Herendfalva, Káldy-Nagy 134. Tarany (I3,6) v. 8. 1282: Herendy, 1330: Herend, Gy. 1, 316. Kisherend (J5,5). 9. 1289: Herend, Gy. 1, 316.; 1554: Diósherendi, Káldy-Nagy 112. Bóly (J6,6) h. 10. 1489: Herenfalwa, Cs. 2, 490. A.- és F.-mótičina (K5,3) v. 11? Herendiest, L. 1, 237. Herendjest (K13,1). Román név. 12. 1275: Heren, Cs. 2, 315. Šarengradhoz (L7,2) tartozott.

Hermány Kar.: *Herman. Szn.-i megfelelői:* 1138: *Herman*, MNY 32, 134.; 1165 k.: *Herman*, MES 1, 118. A név német eredetű; jelentése 'hadi férfi'. Tekintettel arra, hogy a név az újabb korban csn.-ként gyakori, és keresztnévként is előfordul, a csak újabb korból ismert hn.-ek (P. 60, 188.; P. 61, 210.; Tragor 66.; Zala fn. 297., 377., 426., 442., 459., 595., 611.) közreadásától eltekintettünk, megelégedtünk a „történeti”, XIII—XVI. sz.-i adatok felsorakoztatásával. *Hermány hn.-ek összeállítását l. Keletmo. 255.*

1. 1402: Hermanvagasa, 1458: Herman, Cs. 1, 349., 297. Tapolyhermány (A11,6). 2. 1320: villa Hermanni, 1372: Nagherman, Cs. 1, 297. Sztankahermány (A11,7). 3. 1427: Hermanhaza, Cs. 1, 136. Pelsőc (B9,4) v. 4. 1409: Hermanuagasa, Cs. 1, 238. Tornakápolna (C10,5) h. 5. 1407: Hermanhaza, ZsO 2/2. 77. Borsa (D4,3) v. 6. 1314: Hermanzegh, Maksai 146. Hermánszeg (D14,8). 7. 1237: Herman, Cs. 2, 755. Szombathely (F2,7) h. Innen vette nevét: 1339: Hermanihara(z)thkuz, Cs. 2, 801. 8. 1319: Hermanteleke, US 1, 339. Nagysajó (F18,2). 9. 1417: Hermantilai, 1505: Herman Thylay a. n. Hermanfalwa, Cs. 2, 803. Nagytilaj (G3,11). 10. 1412: Hermanzygethe, SzO 8, 47. Sáromberke (G18,2) h. 11. 1366: Hermanfalwa, Cs. 3, 61. Böde (H2,12) h. 12. 1330: Hermani, Gy. 1, 316. Dályok (J6,7) h. 13. 1479: Herman, Cs. 5, 95. Vecelhez (J15,2) tartozott. 14. 1223: villa Hermani, US 1, 27. Hermannstadt; Nagyszeben (J17,1) német neve. 15. Hermány, L. 2, 55. ~ (J17,2). 16. 1404: Herman, Gy. 1, 830. Szászhermány (J20,2). 17. 1421: Hermanzenthgurg, Cs. 2, 316. A K 5—7, L—M 5—8 mezőkben. 18. 1263: Herman, Cs. 2, 316. Döpsin (L6,1) v. 19. 1435: Hermanwara, Cs. 2, 270. Antin (L6,3) h. Ide vonható: 1435: Hermanfalwa, Cs. 2, 316.

Himca Kar.: ~ E. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen eredetű. *Hn.-i megfelelőjét nem ismerjük.*

Hodos Kar.: *Hudus E. Szn.-i megfelelői:* +1082: *Chudus*, HO 4, 3.; 1138: *Hodus*, MNY 32, 131. A név (ugor eredetű) hód állatnevünk származéka. Tekintettel a név köznévi voltára (igen gyakran a korábbi víznév vált településnévvé, illetve hn.-vé: Mező—Németh 62.; Cs. 2, 643—644.; Ugoeca 352.; 1219: villa Hodosto, VR 226.; Hodostó: Kádár 3, 552., Kádár 4, 280., Kádár 5, 252.), az ebből következő adatrágadásra, a hn. szn.-i eredetének lehetőségére (Varga 19.; Bikalárok-völgy 176.), a Hodos

hn.-ek közreadásától el kellett állnunk. Egyetlen hn.-et foglaltunk mindössze adattárba, a Hodos nem névadó szerepe itt valószínűnek látszik.

1. 1177: Hvdust, 1293: Hudusmonostura, Gy. 1, 178. Óbodrog (111,2) h.

Igmánd Kar.: Wigman. Szn.-i megfelelője: 1274: Wigman, ÁÚO 9, 92. A név német szn. származéka.

1. 1257: Wigman, Cs. 3, 518. K.- és N.-igmánd (E5,4).

Ilia W.: Ilia E. Szn.-i megfelelői: 1067 k.: Ilya, ÁÚO 1, 27.; 1270—90: Ilye ÁÚO 8, 333. A név végső forrása héber; jelentése 'Jahve az én istenem'.

1. 1417: Ilyapathaka poss., Cs. 1, 391. Az A—B 13—14 mezőkben. 2? 1504: Zenthlyen, Bakács 128. Illia (= Illés; C6,2). 3. 1416: Ilyefewlde, Cs. 1, 137. A C9 mezőben. 4. 1316: Hyliateluca, Mező—Németh 116. Székely (D12,7) h. 5. 1312: Iliekolchya, 1325: Elyekulchia, Maksai 161. K.- és N.-kolcs (D15,1). 6. Illéd psz., Hnt. 1882. Érkávás (E14,3) h. 7. 1411: Elyefalwa, 1533: Ilyehaza, Jakó 263. Mihellő (G13,5) h. 8. 1460: Ilye, Cs. 5, 710. Kisillye (G18,3). 9. 1446: Illedfalwa, Cs. 3, 430. Talán Nagyszokoly (H5,6). 10. 1219: Ylye, 1341: Elya, Gy. 1, 626. Illye (H12,6). 11. 1265: Ilia, ÁÚO 3, 125.; 1374: Ellye, 1397: Eliewlg, Cs. 2, 603. Bárdudvarnok (I4,4) h. Innen vette nevét: 1400: Elyementzhenth, 1421: Ilyemendzenth, Cs. 2, 614. 12. 1339: Tres Ilya, Gy. 1, 720. Hercegszántó (J7,3) v. 13? 1332—7: Heleusfelua, Gy. 1, 175.; 1422: Ellefalva, Cs. 1, 769. Allios (=Temesillésd; J12,4). 14. 1292: Elye, 1350: Elya, Cs. 5, 97. Marosillye (J14,1). 15. 1443: villa Elie, SzO 1, 146.; 1461: Ilyefalwa, SzO 1, 190. Ilyefalva (J20,3). 16. 1379: Helyefeu, 1446: Ilyefew, Cs. 2, 316. Šarengradhoz (L7,2) tartozott. 17. 1333 és 1464: Elyad, Ilyeed, Cs. 2, 97. Illadia (M12,1).

Ják Kar.: Jak, Jaak, Thyak, Ghak, Tyak, Chak [!], Ayak. Szn.-i megfelelői: 1211: Jac, PRT 10, 507.; 1267—70: Jaac, ÁÚO 10, 461. A név a (bizonytalan eredetű) Jakab név származéka. Nem foglaltuk adattárba a Jaksor (Nyr 2, 237.) és a csn.-ből ismerhetett Jáki- hn.-eket (P. 18, 303.; Sz.-Sz. fn. 1, 110.).

1. 1364: Jakteleke, Cs. 3, 550. Mezőörs (E4,9) v. 2. 1221: Jaak, Cs. 2, 759. Ják (F2,8). 3. 1278: Jak, Cs. 2, 759. Jákfa (F3,15). 4. 1321: Jaky, 1400: Jak, Cs. 3, 431. A H—I 5—6 mezőkben.

Jaka Kar.: ~ E. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen eredetű. Kétségtelen bizonyossággal ide vonható hn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A Jaga domb (Nyr 28, 190.) és a Jakai e., forrás, ka. hn.-eket (Nyr 2, 381.) nem foglaltuk adattárba.

Jákó W.: Jakó. Szn.-i megfelelői: 1138: Iakau, MNy 32, 132.; 1245: Jacou, HO 8, 46. A név a (bizonytalan eredetű) Jakab név származéka.

1. 1326: Jákóréte, Szepesség 83. Vernár (A9,1) h. 2? 1332—7: Jakoresse, Cs. 1, 298. Jakoris (A11,8). 3. 1460: Jacofewlde, Ila 2, 435.; 1525: Jakorethe, Ila 2, 271. Felsőbalog (C9,5) h. Talán ide vonható: 1583—4: A.- és F.-ják, D. 2, 588. 4. 1299: Jakowfalua, Gy. 1, 778. Jákfalva (C10,6). 5. 1390: Jakomezey, Bélay 157. Iza (C15,5) h. 6. Jako gyümölcsös, Heves fn. 1, 161. Andornaktálya (D9,1) h. 7. Jákóhát r., P. 12, 506. Tiszatarján (D11,5) h. 8. 1284: Jako, Mező—Németh 87. Nyírájókó (D13,9). 9. +1278: Jakouara, Sztáray O. 1, 17. Aranyosmedgyes (D15,2) v. 10. Nagy Jákó psz., P. 18, 310. Győr (E4,7) h. 11. 1357: Jákóhalma, Gyárfás 3, 495. Jászjákóhalma (E9,5). 12. 1351: Jakotelke, 1467: Jako, Cs. 3, 235. Bakonyjákó (F4,10). 13. Jákó-Hodos, L. 1, 269. Jákóhodos (F13,2). 14. 1393: Jakoteleke, Cs. 5, 362. Jákótelke (G15,8). 15. 1310: Jakusfeulde, 1349: Jakofelde, Cs. 3, 65. Várfölde

(H2,13) h. 16. Jákó r., Zala fn. 425. Lovászi (H2,14) h. 17. 1454: Jacofalwa, Cs. 2, 615. Tarany (I3,6) v. 18. 1438: Jako, Cs. 2, 615. Jákó (I4,10). 19. é. n.: Jákó, Bogáts 71. Zabola (I20,7) h. 20. 1501: Jakozerdahel, Körösmegye 69. Sredice Velike (J2,2). 21. 1480: Jakohaza, Cs. 2, 493. A J5 mezőben. 22. 1554: Jákóvejti, Káldy-Nagy 94. Vejti (K5,4) v. 23. 1469: Jakabfalwa, Cs. 2, 320.; Jákófalú d., Fekete Zs. 22. Eszék (K6,4) v. 24. 1553: Jakó Hov, D. 2, 148. Doroszló (K7,3) v. 25. 1404: Jako, Cs. 2, 247. Jakovo (M9,3).

Jónás 1375: *Jonas E., Zala O. 2, 124. Szn.-i megfelelői: 1230: Jonas, ÁÚO 6, 493.; 1266 k.: Jonas, ÁÚO 11, 606. A név végső forrása héber; jelentése 'galamb'. Hn.-i megfelelőjét nem ismerjük.*

Jüri 1265: *Jury E., Sz 92, 24. old. 70. jz. Szn.-i megfelelője lehet: 1211: Jureh, PRT 10, 505. A név ismeretlen eredetű. Kétségtelen bizonyossággal ide vonható hn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A Yewry, Geury (1294 és 1315: Gy. 1, 311.) és a Gywry hn.-eket (1455—64: Cs. 3, 427.) nem soroltuk ide.*

Kácsik Kar.: *Kachich, Kachych, Kachiz, Kathyz, Kachuch, Casich, Kachic, Kachyk, Kachuk. Kérdéses, hogy egyeztethető-e e névvel a horvát Kacsity (Kačić) nemzetség (Kar.: Chacit, Cacit, Katzik, Cacicli, Cazik, Kachet, Caszeth) neve. Szn.-i megfelelője: 1333: Kachych, Zala O. 1, 274. (női név!).*

1. 1272: Kachuz, 1319: Kathun [o: Kachuz], Gy. 1, 100. Buzita (B11,9) h. 2. Kacsicska psz., MVV Nógrád 121. Szátok (D7,6) h.

Kádár Kar.: *Cador E. Szn.-i megfelelői: 1142—6: Cadar, PRT 1, 597.; 1255: Cadar, ÁÚO 7, 383. A név ismeretlen eredetű; kapcsolata kádár köznevünkkel nem igazolt. Tekintettel továbbá arra, hogy a Kádár név mind csn.-ként (P. 14/3, 86.; Balkányi Szabó 25.; Petri 4, 578.; H.-B. fn. 1, 39.), mind foglalkozásnévként (Dés 35.) gyakran vált az újabb korban a névadás indítékává, adattárunk csak a „történeti”, XIV—XVI. sz.-i adatokat sorakoztatja fel. A Kádárta hn.-et (1384: Kadartha, Cs. 3, 236.) nem tekinthetjük ide tartozónak. Kádár hn.-re l. Heckenast 107.*

1. 1332: Kadarch fl., Ugocsa 503. Tiszakeresztúr (C14,3) h. 2. 1335: Kodorzo, Kudurzow, Cs. 1, 101. Etes (D8,4) h. 3. 1303—8: Kadar, Cs. 2, 760. Ostffyasszonyfa (F3,16) h. 4. 1364: Kadarkutha, Cs. 2, 615. Kadarkút (I4,11). 5. 1337: Kadrassou, Cs. 1, 772. Kapriora (J13,3) v.

Kadar-Kalász Kar.: *Kadar-Kaluz E. E név szn.-i és hn.-i megfelelőjét nem ismerjük; két szó összetételéből alakult.*

Károny Kar.: *Karun E. Szn.-i megfelelője: 1255: Karun, Zichy O. 1, 8. A név ismeretlen eredetű.*

1. 1398: Karon districtus, ZsiO 1, 613. A G11 mezőben.

Kartal Kar.: *Cortul, Kortol, Corthol, Kartal. Nevezték Korszán nemzetségnek is. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név török eredetű; jelentése 'sas'. Kartal hn.-re l. MNy 10, 247.*

1. 1461: Karthal, Cs. 1, 30. Kartal (E8,7).

Káta Kar.: *Katha, Kata, Lacha vagy Laha [!]. Szn.-i megfelelői: 1202—3 k.: Kata, RA 202.; 1275: Kata, RA 2635. A név török eredetű; jelentése 'vár' [főnév]. Adattárunkból igyekeztünk kirekeszteni azokat a hn.-eket, amelyek Kata női nevünkől eredtek (Ila 2, 430., 446.; Személynevek 26.; Nyr 35, 439.; Heves fn. 1, 51., 68., 118., 120., 121., 169.). A szó elején csak g-t mutató Gáta hn. (Gy. 1, 305., Káldy-Nagy*

69., Sz 68, 625., P. 5, 1.) ide vonását nem éreztük meggyőzőnek. Nem foglaltuk adatárba a román Kátá hn.-et (L. 2, 67.). Kátá hn.-ek összeállítását l. KCsA 1 (kieg.), 460—461.

1. 1240: Nyrkatha, Ila 2, 345. Ajnácskö (C8,9) h. 2. 1209: Kata, 1440: Gatha, Burgenland 59. Gáta (D3,1). 3. 1428: Kat(h)azenthmyklos, Cs. 1, 486. Érszentmiklós (E14,4). 4. 1680 (1676): Kata, Szarka 80. Kiskunlacháza (F7,3) h. 5. 1221: Kata, VR 269.; 1390: Katha. Részei: Zenthmarthonkatha, Chekekathaya, Zenthlewrynczkathaya, Bodogazonkathaya, Zenththamaskathaya, Cs. 1, 30. Nagykáta (F8,2), Szentmártonkáta (F8,3) és Szentlőrincskáta (F8,4). 6. Káta e., Petri 3, 589. Ipp (F14,9) h. 7? 1395: Kátafálva, Cs. 2, 762. Kátafa (G2,8). 8? 1773: Perkata, LI 10. Perkáta (G6,2). 9. Kátasarok psz., Hnt. 1882. Füzesgyarmat (G11,4) h. 10. 1339: Katha, Cs. 3, 433. A H—I 5—6 mezőkben. 11. 1280: Kátá, 1291: Katha, Cs. 2, 247. Az L—M 8—9 mezőkben.

Ekli W.: Ekly E. A Katapán nemzetség másik neve. Szn.-i megfelelői: +1171: Ecul, PRT 8, 275.; 1220: Eel [o: Ecl], VR 254. A név német szn. származéka. Ekli hn.-ek összeállítását l. MNY 23, 235.

1. 1229: Ekly, Cs. 3, 498. Ekel (E4,10). 2. 1357: Ekl. 1368: Ekly, 1387: Ekel, Cs. 2, 746. Pápoc (F3,17) h. 3. 1055: Ecli portus, TihAI. 10. Talán a G 6—7 mezőkben.

Kék-Iván W.: Kekyllan E. E név szn.-i és hn.-i megfelelőjét nem ismerjük; két szó összetételéből alakult.

Kék Szn.-i megfelelője lehet: 1138: Kuke, MNY 32, 205. Az összetétel első tagja (török eredetű) kék szavunkkal azonos. Tekintettel a név köznévi voltára és az ebből következő adatgazdagságra, megelégedtünk a „történeti”, XI—XVI. sz.-i adatok feldolgozásával. Kék hn.-ek összeállítását l. MNY 13, 283.

1. 1342 és 1352: Keykmezew E., Kukewmezej, Cs. 1, 301. Kükemező (A11, 9). 2. 1342: Keykmezew, 1408: Kekmezew, Cs. 1, 352. Sztropkó (A12,4) v. 3. 1297: Keked, Gy. 1, 109. Kékéd (B11,10). 4. 1426: Kekzegh, Cs. 1, 352. Alsókörtvélyes (B12,5) v. 5. 1290: Keykwa castrum, Cs. 1, 90. Kékkő (C7,3). 6. 1272: Goegh, Gy. 1, 112.; 1440: Kek, Cs. 1, 211. Baktakék (C11,7). 7. 1333: Keek, Cs. 1, 517. Kék (C12,8). Ide vonható: 1268: Kyklew m., ÁÚO 8, 199. Nyírbogdány (D12,8) h. 8. 1329: Kekche, Mező—Németh 60.; 1344: Kevkche, Cs. 1, 517. Kékeke (C13,11). 9. 1363: Kuchche, 1414: Kwkche, 1454: Kekchew, Burgenland 81—82. Köpcsény (D3,2). 10. 1261: Kekus, CD 4/3, 41. A D 11—12 mezőkben. 11. 1476: Kekesegehaza, Cs. 1, 634. A D—E 11—12 mezőkben. 12. 1275: Keykmal m., ÁÚO 12, 145. Epöl (E6,5) v. 13. 1308: Keykus, VMO 1/2, 114. Az E 6—7 mezőkben. 14. 1231: Keykus silva, ÁÚO 11, 231. Az E16 mezőben. Innen vette nevét: 1463: Kekes, Cs. 1, 477. Magyarkékes (E16,2) és Oláhkékes (E16,3). 15? 1283: Kukmer, Cs. 2, 769. Az E—G 1—3 mezőkben. 16. 1453: Keek, Cs. 3, 237. Nagyalásony (F3,18) v. 17? 1395: Kukehaza, Cs. 3, 239. Bakonybánk (F4,11) h. 18. 1270: Keykholm, HO 6, 179. Abádszalók (F10,2) h. 19. 1324: Kekello, 1465: Kykallo, Jakó 232.; Kékkáló, L. 1, 296. Derecske (F12,1) h. 20. 1319: Vozfolwa a. n. Keykus, Gy. 1, 631. Bojt (F12,4) h. 21. 1320: Kekus. Kádár 4, 269. Kékes (F17,2). 22? 1428: Kekmer, Burgenland 88.; 1475: Kukemer, Cs. 2, 769. Kukmér (G1,6). 23. 1450: Alsokykes, Cs. 2, 763. Monyorókerék (G2,9) v. 24. +1082: Kyk, +1093: Keku. 1320: Keek, 1386: Keyk, Cs. 3, 69. Balatonfüred (G4,3) h. Ide vonható: 1299: Keklok, MES 2, 460. Hidegkút (G4,9) v. 25. 1466: Kekche, Cs. 1, 668. Tiszakécske (G9,3). 26. +1075: Kektou pi., MES 1, 57. Alpár (G9,4) h. 27. 1405: Kekws rivulus, ZsIO 2/1, 465. Szeghalom (G11,3) h. 28. 1229: Keccha. Részei: Sinkakekche, Kuzepsukek-

che, Olsoukekche, Kewkche superior, Cs. 2, 618. Kötse (H4,9). 29. 1398: Keek, Cs. 2, 618. Öreglak (H4,10) v. 30. 1229: Keycfev, ÁÚO 6, 469. Edde (H4,11) h. 31. 1367: Kekbik, Cs. 5, 713. Pusztaszentkirály (H16,3) h. 32. 1239: ad pataka Kekkektowa, HO 4, 23. Hidas (I6,6) h. 33. 1496: Kekes, Cs. 5, 882. Talán Gyákos (I18,3). 34. 1290: Keykug, Gy. 1, 323. Kékesd (J6,8). 35. 1440: Kekes, Cs. 1, 761. Kékes (J12,5). 36. 1410: Keky (csn.-ben), Cs. 2, 153. A K—L 7—9 mezőkben: 37? 1266: Buke [o: Kuke], Temes O. 1, 3. Az L—M 11—12 mezőkben. 38. 1366: Kekus, Cs. 2, 247. Platičevo (M9,4) v. 39. 1386: Keyk vta poss., OklSz 468. Bizonytalan lokalizálása.

Iván Szn.-i megfelelői: 1213: Juan, VR 169.; 1272: Iwan, CD 5/1, 197. *A szakirodalom az összetétel második tagjában az Iván nevet látja. Magunk elképzelhetőnek tartjuk, hogy itt eredetileg a Tiván név szerepelhetett (l. Oluptivan 'hős söllyom', Sarttyvan 'fehér söllyom'). A kérdés tisztázásáig az — egyébként csn.-ként és keresztnévként napjainkig a hn.-adásban tevékeny szerepet játszó — Iván hn.-ek közreadásától eltekintünk, a Tiván hn.-eket a Nagy-Tiván nemzetségnév címszáva alatt adjuk.*

Kemény Kar.: *Kemen E. Szn.-i megfelelői:* 1211: Kemend, PRT 10, 507.; 1267: Kemen, CD 4/3, 45. *A név vitatott eredetű; összevetették (finnugorból eredt) kemény és (szláv eredetű) kémény szavunkkal, továbbá 'kő' jelentésű szláv szóval. Tekintettel arra, hogy a Kemény név csn.-ként (Varga 31.) és köznévként (H.-B. fn. 1, 33.) napjainkig tevékeny szerepet játszik a névadásban, adattárunkban megelégedtünk a „történeli”, XII—XVI. sz.-i adatok felsorakoztatásával.*

1. 1408: Kemenyk, Cs. 1, 266. Kamjonka (X10,1). 2. 1407: Kemenich m., ZsO 2/2, 71. Maholány (C5,10) h. 3. 1333: Kemendeuecher, Zichy O. 1, 414. Demecser (C12,9) h. 4. 1183: Camend, MES 1, 128.; 1295: Kemend, MES 2, 366. Kéménd (D6,5). 5. 1464: Kemenegerzeg, Cs. 2, 745. Vasegerszeg (F3,19). 6. 1322: Kemen, Gy. 1, 509. Szerep (F11,4) h. 7. 1383: Kemen-patak, Petri 3, 135. Bogdánd (F15,7) h. 8. 1448: Kemene, 1461: Kemen, Kádár 4, 281. Kéménye (F16,5). Kapcsolatban lehet ezzel: 1622: Kéménypataka, Kádár 2, 433. Csicsómihályfalva (F17,3) h. 9. 1427: Kemeenfalwa, Cs. 2, 763. Pusztaszentmihály (G1,7) v. 10. 1370: Kemend, Cs. 3, 12. Kemendollár (G3,12). 11. 1580: Kemen Rez poss., SzO 8, 316. A G 15—17 mezőkben. 12. 1371: Kemenfolua, Cs. 3, 69. Kéménfa (H2,15). 13. 1320: Mortunteleke a. n. Botkemene, 1323: Kemend, Gy. 1, 631. Ant (H12,7) h. 14. 1333: Kementelke, Cs. 5, 713. Mezőkéménytélke (H17,2). 15. 1566: Kementfalwa, SzO 2, 204. Küküllőkéményfalva (H19,4). 16. 1254: Kemen, HO 6, 83. Belica (I2,8) h. 17. 1346: Kementfalua, Cs. 3, 431. Komló (I5,4) h. 18. 1576: Kementifalva, SzO 4, 41. Homoródkéményfalva (I19,1). 19. 1346: Kementfalwa, Cs. 2, 618. Hobol (J4,7) v. 20. 1426: Kementfalwa, Cs. 2, 495.; 1554: Kőménfalva, Káldy-Nagy 27. Almáskeresztúr (J4,8) v. 21. 1285: Kemed, Gy. 1, 323.; 1478: Kemend, Cs. 2, 495. Máriakéménd (J6,9). 22. 1332—7: Kemend, Cs. 5, 100. Kéménd (J15,3). 23. 1201: Kemenych, Sm. 3, 8. Talán a K1 mezőben. 24. 1570 k.: Kemendin, XIX. sz.: Kémény e., Iványi 2, 128. Monostorszeg (K7,4) h. 25. 1404—6: Kemend, 1496: Kemen, Cs. 2, 153. Keresztúr (K8,3) v. 26? 1250: Kemennaburda, RA 927. Az L4 mezőben. 27. An.: Zoloncaman, 1280: Zolunkemen, Kr.: Zalankemen, Cs. 2, 237. Slankamen (L9,5). 28. 1456: Kemend, Cs. 2, 321. Bačinci (M7,2) h. 29. 1403: Kemend, Cs. 2, 247. Tovarnik (M9,5) v.

Kinizs Kar.: *Kynis. Szn.-i megfelelői:* 1138: Kinis, MNy 32, 132., 133., 134. *A név szláv eredetű; jelentése 'vezér'. A csn.-ből eredhetett Kinizsi hegy hn.-et (Ethn. 37, 81.) nem foglaltuk adattárba.*

1. +1245: Kenys, 1246: Kynis, Gy. 1, 112. K.- és N.-kinizs (C11,5). 2? 1219: Kenesy, Kenesi, 1226: Kenesij, Gy. 1, 634. Derecske (F12,1) h. 3. 1220: Quenes, 1313: Kynys, Gy. 1, 634. Magyarhomorog (G12,4) h. 4. 1138: Kinisti, MNy 32, 131. Kazsok (I5,5) h.

Kolcs Kar.: *Kooch, Koch. Szn.-i megfelelője: 1300 k.: Kuch, HO 7, 329. A név talán 'irtani' jelentésű szláv szó származéka. A Kulcsod (+1015: Kulchoud, Gy. 1, 333.; 1252: Kulchud, Cs. 3, 551.; +1268: Culchud, Cs. 3, 506.) és a K(u)lucs hn.-eket (1395: Kwluch, 1477—8: Klwch, Cs. 2, 327.) nem tekintettük ide vonhatónak. Kolcs hn.-ek összeállítását l. AÉ 97, 236.*

1. 1258: Kulcsua, 1297: Kolchoua, Szepesség 174. Kolcsó (A10,3). 2. 1376: Kochhozyomezew, Cs. 1, 350. Kolchosszúmező (B12,6). 3. 1279: Kulchua, 1334: Kethkulch, Maksai 161. K.- és N.-kolcs (D15,1). 4. 1421: Kooch, 1433: Koch, Cs. 3, 504. Kocs (E5,5). 5. Kócs, L. 1, 327. Tiszacsege (E11,1) h. Talán ide vonható: 1388: Kowch, ZsiO 1, 39. 6. 1329: Koch, Teleki O. 1, 42. Kócs (F17,4). 7? 1352: Kulcheghaz, 1497: Kwlcz, Kwcz, Cs. 3, 336. Kulcs (G7,4). 8? 1219: Culchy, 1301: Kolch, Gy. 1, 635. Komádi (G12,7) h. 9. 1314: Kyskoch, 1340: Kyskolch, Cs. 2, 766. Kernec (= Kislak; H1,3) h. 10? 1437: Kwlchwelgh, Cs. 2, 156. Doroszló (K7,3) v.

Kompolt Kar.: *Cumpolth E. Szn.-i megfelelői: 1270: Compolt, Sm. 5, 538.; 1294: Compolth, ÁÚO 12, 706. A név német szn. átvétele.*

1. 1342: Kompolth, Cs. 1, 65. Kompolt (E9,7). 2. 1479: Kompolth, Cs. 2, 766. Ó- és Városszalónak (F1,2) v. 3. Kompód ka., MNy 6, 150. Kiskörgény (H18,8) h. 4. 1333: Kompolthfolua, Cs. 3, 436. Komló (I5,4) v.

Kökényes-Radnót Kar.: *Kukenus-Rennolth, Kukenus-Renold, Kukenes-Rodnold. E név szn.-i és hn.-i megfelelőjét nem ismerjük; két név összetételéből alakult.*

Kökényes Szn.-i megfelelői: 1228: Coquinus, HO 6, 22.; 1276: Kukynys, ÁÚO 12, 186. Az összetétel első tagja (török eredetű) kökény szavunk származéka. Tekintettel a név köznévi voltára, az ebből következő adatgazdagságra, a hn.- szn.-i eredetének lehetőségére (1379: Kukenusihocya, Kukenuscochya, Cs. 3, 437.), a Kökényes hn.-ek közreadásától el kellett állnunk. Egyetlen hn.-et foglaltunk mindössze adattárba, a Kökényes-Radnót nem névadó szerepe itt valószínűnek látszik.

1. 1428: Kwkenyesmanostora, Cs. 1, 102. Nagykökényes (E8,8).

Radnót Szn.-i megfelelői: 1283: Renoldus, RA 3237.; 1300: Renoldi [gen.], MES 2, 489. Az összetétel második tagja német szn. származéka. Radnót hn.-ek összeállítását l. MNy 33, 168—169.

1. 1427: Radnothfalua, Cs. 1, 144. Radnót (C9,16). 2. 1412: Nogradnothfelde, Ila 4, 84. Szentkirály (C9,17) h. 3. 1354: Renolthtusera, 1387: Radnoldtusera, Cs. 1, 528. Tuzsér (C13,12). 4. 1332—7: Reinolfaya, villa Renuoldi, 1453: Ranolthfaia, Cs. 5, 728. Radnótfája (G18,4). 5. 1347: Radnolth, Cs. 5, 891.; 1435: Radnoth, Iczkovits 61. Radnót (H17,3). 6. 1480: Radnolthfalwa, Cs. 2, 519. Szentdénés (J5,7) h.

Lád Kar.: *Laad. Neveztek Vérbulcsú (Kar.: Verbulchu E.) nemzetségnek is. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név a (szláv eredetű) Ladislaus név rövidült alakja. Nem foglaltuk adattárba a Láda (1410: Lada, Cs. 1, 301.; Nyr 9, 382.; FE 8, 185.) és a csn.-ből is eredhetett Ládi- hn.-eket (r.: 1855: Bar. Hí. 1970., 159.; d.: H.-B. fn. 1, 17.). Lád hn.-ek összeállítását l. Sz 92, 70.*

1. 1221: Lad, Gy. 1, 784. Szendrőlád (C10,7). 2. 1349: Lad, Gy. 1, 784. Sajólád (D10,8). 3. 1450: Ladhaza, Cs. 1, 175. Nyékládháza (D10,9). 4. Török lad, MNy

33, 258. Porcsalma (D14,9) h. 5? 1405: Lalfalva, 1467: Ladfalwa E., Kádár 4, 540. Lábfalva (F17,5). 6. 1340: Laad, 1380: Laadthumay, Cs. 3, 116. Badacsonytörden-
mic (H4,12) h. 7. 1662: Ládteteje, 1815: Ládpataka, Bogáts 68.; Lad szá., Nyr 2,
333. Sepsiszentkirály (120,8) h. 8. 1452: Lad, Cs. 2, 624. ~ (J4,3). Innen kapta nevét:
1554: Ladszenmihály, Káldy-Nagy 120. 9. 1308: Lad, Gy. 1, 226. A K—L 7—9
mezőkben.

Lipovnok Kar.: *Lyponuk, Lipolnuk. Nevezték Koros nemzetségnek is. Szn.-i megfele-
lőjét nem ismerjük. A név talán a 'hárs' jelentésű szláv szó származéka. Nem foglaltuk
adattárba a Lipoluk (+1178: TT 1898., 339.) és a csn.-ből is eredhetett Liponaki
e. hn.-eket (P. 61, 216.).*

1. 1283: Lypolnuk, NyiK 8/16, 2. Lipovnok (B5,3). 2. 1243: Lipoupatak, 1262:
Lyponuk, Ila 2, 605., 601. Lice (B9,7) h. 3. 1216: Lipounuc nemus, ÁÜO 11, 138.
Bazin (C3,1) h. 4. Lipovnik, L. 1, 362. Klenovnik (I1,2) h.

Koros Kar.: *Kurus E. A Lipovnok nemzetség másik neve. Szn.-i megfelelője: +1130:
Korus. CD 2, 81. Megkülönböztető névként: 1388: Jacobum dictum Koros, OklSz
522. A név talán (török eredetű) kor szavunk származéka. Nem foglaltuk adattárba
a csak újabb korból ismert, kar szavunkból eredt Karos hid, Nagykaros psz. (Heves
fn. 1, 82.; MVV Győr 21.), kóró szavunkból eredt Kórós psz., Kórós tó (Hnt. 1882.;
Rétköz 116.), továbbá a Korosszecz (L. 1, 336.), a Koroska (Nyr 39, 40.) és a Korosica
hn.-eket (Nyr 39, 188.).*

1. +1158: Corus, CD 2, 153. Koros (B5,4). 2? Koroskő, L. 1, 336. Hárskút (B10,4)
h. 3. Koros szá., P. 1, 133. Bőd (B11,11) h. 4. Koros, L. 1, 336. A B—D 3—4
mezőkben. 5. 1476: Karos, Cs. 1, 351. ~ (C12,10). 6. 1237: Korousduna, ÁÜO 7,
48. A D 3—4 mezőkben. 7? 1864: Korózske-nyak, Heves fn. 1, 59. Bélapátfalva
(D9,12) h. 8? Korózs szá., Heves fn. 1, 181. Maklár (E9,8) h. 9. 1456: Karos, MVV
Szatmár 114. Mezőterem (E14,5) v. 10. Koros-ér, Mo. fn.-tára 1, 23. Az F11 mező-
ben. 11? 1749: Doszul korosuluj, Kádár 2, 337. Csabaújfalu (F17,6) h. 12. 1770 k.:
Korosb(an) ka., Kalotaszeg 1, 272. Vista (G16,7). 13. 1332: Korusteluke, Cs. 5,
370. Visa (G17,4) v. 14. +1019: Karus, PRT 7, 494.; 1341: Korus, Cs. 2, 617.
Zalakaros (H3,7). 15. 1478: Koros, Cs. 2, 498. Kórós (J5,8). 16? 1462: Korwska-
waz, Cs. 2, 498. Našice (K5,5) v.

Lippó Kar.: *Lypo E. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név 'hárs' jelentésű szláv szó
származéka. A Lippai- hn.-ek (Nagyenyed 23.; ZONF 6, 30.; Haan 1. 188.; Alsóféhér
em. 1/2. 590.) közreadásától a csn.-i eredet gyanúja miatt álltunk el. A Lipóc hn.-ek
(Cs. 1, 302.; Cs. 2, 330.; Blagay O. 1, 44.) aligha vonhatók ide.*

1. Lipová, L. 1, 382. Lipova (X11,1). 2. Lipa víz, ZONF 6, 30. A B13 mezőben. 3.
1354: Lipou, AO 6, 223.; 1410—20: Lapylipofeneke, Ugocsa 377., 541. Verbőc
(C14,4) h. 4. 1406: Lippahege m., Lippaelge va., ZsO 2/1, 640. Szatmárnémeti
(D14,7) h. 5. 1493: Lypamezew, Cs. 1, 479. Szinyérváraljához (D15,3) tartozott.
6. 1409: Lipo, Maksai 168. Lippó (E15,2). 7. Lippa községrész, Nyr 2, 282. Földes
faluban (F11,6). 8. Lipova ka., Dobokai völgy 36. Poklostelke (F16,6) h. Román
nyelvkörnyezetben. 9. 1381: Lyppa, Cs. 3, 79. Lippa (H1,4). 10. Lipó szá., Zala
fn. 543. Magyarszerdahely (H3,12) h. 11. Lippa psz., Hnt. 1882. Kisberény (H4,2)
h. Lippapuszta, Somogy hnt. 34. Öreglak (H4,10) h. 12. 1486: Lippahars, Cs. 2,
625. Berzence (I3,3) v. 13. 1315: Lippwa, Kr.: Lyppua, Lyppa, Gy. 1, 180. Lippa
(I12,4). 14. 1280: Lipua, ÁÜO 12, 307.; 1283: Lypoa, ÁÜO 12, 392. L. még Kőrös-
megye 84. Verőce (J4,9) v. 15. 1314: Lippa, Sm. 8, 359. Lipa (K1,1). 16. Lipa, Nyr
28, 191. Tésenfá (K5,6) h. 17. 1274: Lypow, 1290: Lyppov, Gy. 1, 336. Lippó és

Kislippó (K6,5). 18. 1251: Lypow silva, Gy. 1, 299. Nard (K6,6) h. 19. Lippa vel Lipa, L. 1, 382. Lipa (L4,1). 20. Lippa vel Lipa, L. 1, 382. Lipe (M1,1). 21. 1392: Lipovác, ZsO 1, 287. Az M 3—4 mezőkben.

Löcs Kar.: *Lews E. Szn.-i megfelelői: 1213: Leus, VR 158.; 1312: Leus, AO 1, 260. Kérdésszerű, hogy a név összevethető-e (német eredetű) löcs szavunkkal.*

1. 1250: Luchey, Sz 81, 132.; Löcs vide Lúcs, L. 1, 388. K.- és N.-lúcs (D4,7). 2? 1864: Lőcsös, Kázmér 46. Ásványráró (E4,2) h. 3? Lőcsös psz., MVV Bihar 84. Genyété (F14,7) h. 4. Lőcs-kút, Zala fn. 115. Böde (H2,12) h. 5. 1312: Leus, Gy. 1, 337. Löcs (K6,7). 6. 1338: Leuch, Cs. 2, 49. Csávós (L11,2) v.

Lörinte Kar.: *Leurenthe, Leurenta, Laureme. Szn.-i megfelelői: 1251: Leurenta [gen.], HOKl. 24.; 1272: Leurenta, RA 2223. A név a vitatott jelentésű latin Laurentius név rövidülése révén keletkezett Lörinc becézett formájának (Lörince) régi alakját őrizte meg.*

1. +1178: Laurente, TT 1898., 339.; 1438: Lewrynthefalwa, 1453: Lewrynthe, Cs. 3, 79. Kemendollár (G3,12) v. 2. 1233: Leurenta, 1440: Lewrynthe, Cs. 3, 241? Devecser (G4,10) h. 3. 1440: Nerenthe, 1444: Lewrynche, Cs. 2, 49. Nevrinca (J13,4). 4? Lörintiu, Krassó 2/2, 328. Apadia (L13,2) h.

Ludány Kar.: *Ludan, Lodan. Szn.-i megfelelője: 1234: Loudan, VR 303. A név 'nép' jelentésű szláv szó származéka. Nem foglaltuk adattárba a csn.-ből is eredhetett Ludányi- hn.-eket (NNy 1, 235.; MVV Hebes 44.). A Luda (Nyr 39, 333.) és a Ludun rivulus hn.-ek (ÁÚO 7, 362.) aligha vonhatók ide. Ludány hn.-ek összeállítását l. MNy 36, 21.*

1. 1246: Ludan, NyK 8/16. 2. Nyitraludány (C5,11). 2. 1372: Ludan, Cs. 1, 103. Ludányhalászi (C8,10). 3. +1075: Ludan, MES 1, 55. Szlovák neve Ludany, L. 1, 365. Vámosladány (D6,6). L. Ladány 8. szám. Ide vonható: Ludány völgy szá., P. 20, 293. Szántó (D6,7) h.

Maglód An.: *Moglout E. Szn.-i megfelelője: +1086: Moglout, PRT 8, 269. A név (finnugor eredetű) mag szavunk származéka. A Magló hn.-eket (Alsófehér vm. 1/2, 590.; P. 40, 246.) nem foglaltuk adattárba. A Maglóc (1347: Mogloch, 1410: castrum Capi a. n. Magloch, Cs. 1, 281.) és a Maglóca hn.-ek (1220: Magluca, 1222: Moglocha, Cs. 3, 618.) feltehetően a Magla hn. (1764: Kázmér 50.) bizonyosan nem tartoznak ide. Maglód hn. térképes ábrázolását l. AÉ 97, 231.*

1. 1461: Maglod, Cs. 1, 31. Maglód (F7,4). 2. 1477—8: Maglathfalwa, Cs. 2, 332. A K 5—7, L—M 5—8 mezőkben.

Mena Kar.: ~ E. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen eredetű. Kétségtelen bizonyossággal ide vonható hn.-i megfelelőjét nem ismerjük. Csíkmenaság régi névalakja (1569: Menessag, SzO 2, 262.) alapján nem sorolható ide.

1? 1447: Mene, Cs. 2, 127. A K—L 9—10 mezőkben.

Meyz Kar.: ~ E. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen eredetű. Kétségtelen bizonyossággal ide vonható hn.-i megfelelőjét nem ismerjük. Ha a Meyz javítható Moyz alakra, a Majos hn.-ek (1227: monasterium Moyz, Gy. 1, 343.; 1256: Moys, Cs. 5, 720.) ide kapcsolásától nem szabad eltekinteni.

Mile Kar.: *Myle E. Szn.-i megfelelői: 1270: Myle, ÁÚO 8, 327.; 1338: Miley, Zala O. 1, 338. A név szláv eredetű; jelentése 'szénégetéskor készített, földdel befedett jakupac'. Mile hn.-ek összeállítását l. MNy 9, 176.*

1. 1283: Myle, Gy. 1, 788.; 1335: Mylce, Cs. 1, 240. Tornaszentandrás (C10,8) h.
 2. 1212: Miley, CD 3/1, 124.; 1331: Myle, AO 2, 571. Hidaskürt (D4,8) v. 3. Mile
 d., Sinkáné 97. Kisújszállás (F10,1) h. 4. +1178: Miley, TT 1898., 339.; 1271: My-
 lee, 1335: Myle, 1340: Myley, Cs. 3, 83. Milejszeg (H2,16).

Misel Kar.: *Mysel E. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen eredetű.
 Hn.-i megfelelőjét nem ismerjük.*

Miskolc Kar.: *Myscouch, Myskouch, Miscoucii, Miscouz. Szn.-i megfelelői: 1291:
 Miskoch, HO 1, 85.; 1293: Myscolch, ÁÚO 12, 544. A név ismeretlen eredetű.*

1. An.: Miscoucy, 1225: Myschouch, Gy. 1, 788. Miskolc (D10,7). Bizonyosan
 ide vonható: 1406: Miskoch m., ZsIO 2/1, 550. 2. 1416: Themchaza a. n. Miskouch,
 Mező—Németh 102. Pátroha (C12,11) h.

Molnár Kar.: *Molnar E. Csn.-ként: 1389: Stephanus Molnar, ZsIO 1, 103. Megkülön-
 böztető névként: 1389: Nicolaus dictus Molnar, ZsIO 1, 105. A név (szláv eredetű)
 molnár szavunkkal azonos. Mivel Molnár szavunk az újabb korban mind csn.-ként
 (Heves fn. 1, 154., 175.; Sz.-Sz. fn. 1, 48., 55., 131.), mind foglalkozásnévként (Kalo-
 taszeg 1, 116., 119.) igen sok hn. névadója lett, adattárunk csak a „történeti”, XIII—
 XVI. sz.-i adatok felsorakoztatására vállalkozik, amelyek között természetesen szin-
 tén akadhat csn.-ból vagy foglalkozásnévből eredt hn. Molnár hn.-ek összeállítását I.
 Heckenast 116.*

1. 1415: Molnaruagasa, Cs. 1, 304. Mlinaróc (X11,2). 2. 1471: Molnarfalwa, Cs.
 3, 553. Győr (E4,7) h. 3. 1410: Molnarvcha vicus, ZsIO 2/2, 440. Vág (F3,20) h.
 4. 1453: Molnark, Hunyadiak 10, 401. Beszterce (F18,3) v. 5. 1275: Molnar,
 1411: Molnary, Cs. 2, 777. Püspökmolnári (G2,10). 6. 1326: Mulnar, Veszpr. Reg.
 76. Veszprém (G5,5) h. 7. 1321: Molnary, 1331: Molnar, Cs. 3, 84. Molnári (I2,9).
 8. 1428: Molnary, Cs. 1, 775. Szabadhely (I12,2) h. 9. 1511 k.: Molnar, Cs. 5, 113.
 Kékesfalva (K14,1).

Monoszló Kar.: *Monozlo. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen —
 talán szláv — eredetű. A csn.-ból is eredhetett Monoslai út hn.-et (1731: Kalotaszeg 1,
 12.) nem foglaltuk adattárba.*

1. 1231 előtt: Manyslov, ÁÚO 11, 228.; 1334: Monozlou, Körösmegye 74. Mosla-
 vina (K2,1). 2. 1397: Monozlou, Cs. 2, 509. Valpovo (K6,8) v. 3. 1296: Munuzlou,
 Cs. 3, 84. Monoszló (G4,11).

Mutmér 1309: *Muthmer E., Sz 92, 24. old. 70. jz. Szn.-i megfelelői: 1131 k.: Mutmer,
 PRT 8, 272.; 1281: Mutmerium [acc.], HO 1, 75. A név 'zavar [főnév] + béke' szláv
 szavak összetétele. Hn.-i megfelelőjét nem ismerjük.*

Nádasd Kar.: *Nadasd. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név (ismeretlen eredetű)
 nál szavunk származéka.*

1. 1437: Nadasd, Kavuljak 238. Trsztena (X8,1). 2. 1330: Nadasd, Trencsén vm.
 158. Trsztye (A6,1). 3. 1269: Nadasd, Húščava 23. Nádasd (A8,2). 4. 1258: Nadosth,
 Szepesség 168. Szepesnádasd (A10,4). 5. 1428: Nadasd, Cs. 1, 240. Tornanádaska
 (B10,5). 6. 1288: Feladasd, 1332: Nadazd, Gy. 1, 121. Nádaska (B11,12). 7. 1270:
 Nadasd, Gy. 1, 121. Nádásd (B11,13). 7. a. 1601: Nadasd pi., Sehrad 77. Ba-
 zin (C3,1) v. 8. 1267: Nadosd, 1318: Nádásd. Bakács 158. Násas (C6,3). 9.
 1283: Zaka a. n. Nadasd, Gy. 1, 140. Megyaszó (C11,8) h. 10. 1250: Na-
 dasd, Sz 81, 132. Nádásd (D4,9). 11. 1214: Nadost lacus, PRT 1, 629. Vág-
 vecse (D4,11) v. 12. 1467: Nadasd, Cs. 1, 104. Mátraszőlős (D8,5) h. 13. Nádásd

psz., MVV Nógrád 23. Buják (D8,6) h. 14. 1332—7: Nadast, VMO 1/1, 342. Nád-
 újfalu (D9,13). 15. 1327: Nadasd, Gy. 1, 791. Borsodnadasd (D9,14). 16. 1362:
 Bys a. n. Nadasd, Mező—Németh 87. Nyíribrony (D13,10) h. 17. 1362: Nadasd,
 Cs. 3, 621. Nadasd (E2,3). 18. Nadasd d., P. 37, 95. Fertőszentmiklós (E2,4) h.
 19. 1617: Nadasd víz, szá., r., MNy 2, 72. Felsőőr (F1,3) h. 20. 1331: Nadasd, Cs. 2,
 778. Sárvár (F3,7) h. 21. 1471: Nadasd, Cs. 3, 243. Békás (F3,14) h. 22. Nadasd
 psz., Veszpr. ht. lex. 199. Kérdés, ide vonható-e: 1245: Nadosth, PRT 2, 283. Hánta
 (F5,7) h. 23. 1475: Nadasd, Cs. 1, 561. Hadadnadasd (F15,8). 24. 1215: Nadast,
 VR 248.; 1475: Nadasd, Cs. 1, 561. Oláhnadasd (F15,9). 25. 1246: Nadasd, Cs.
 2, 778. Nadasd (G2,2). 26. 1244: Nadasd fl., HO 5, 20. A G4 mezőben. 27. 1263:
 Nadasd, Cs. 5, 386. Oláhnadas (G15,9). 28. 1338: Nadasd, Cs. 5, 385. Magyarndas
 (G16,8). 29. 1453: Nadasd, Cs. 5, 722. Oláhnadas (G18,5). 30. Nadasd r., Zala fn. 345.
 Lentikápolna (H2,17) h. 31. Nadasd, L. 1, 441. Kalocsa (H7,2) h. 32. 1411: Nadasd,
 Cs. 5, 888. Szásznadas (H18,9). 33. 1121: Nadast, MNy 23, 364.; 1376: Nadasd,
 Cs. 2, 630. Kaposvár (I4,12) h. 34. 1233: Nadasth, Cs. 3, 410. Mecseknadasd (I6,7).
 Ide vonható: Nadasd hegy, Wosinsky 1/1, 190. Nagymányok (I6,8) h. 35. 1321:
 Nadasd, Cs. 5, 113. Nástia (I15,1). 36. 1268 k.: Nadasth, Gy. 1, 344. Hosszú-
 hetény (J5,9) h. 37. 1479: Nadasd, Cs. 2, 53., 20. Temesgyarmata (J11,2) v. 38.
 +1247: Nadasd, Gy. 1, 182. Mélynadas (J12,6). 39. 1388: Nadasd, Cs. 2, 510.
 Lippó (K6,5) v. 40. 1470: Nadasd, Cs. 2, 52. Zombolya (K10,2) v. 41. 1419: Nadasd,
 Cs. 5, 114. A- és F.-nadasd (K15,3). Ide vonható: 1358: (Nad)astdpataka rivulus,
 Keletmo. 310. Rákosd (J15,4) h. 42. 1378 és 1379: Nadasd, Milleker 116. Najdas
 (M12,2).

Nagy-Tiván Kar.: *Noog-Tywan E. E név szn.-i és hn.-i megfelelőjét nem ismerjük; két szó összetételéből alakult.*

Nagy Szn.-i megfelelője: 1199: *Nogy*, HO 5, 2. *Megkülönböztető névként: 1347: Nicolao dicto Nogh, Károlyi O. 1, 172. Az összetétel első tagja (talán finnugor eredetű) nagy szavunkkal azonos, mely hn.-ekben megkülönböztető jelzőként igen gyakori. Ezek közreadásától terjedelmi okok következtében el kellett állnunk.*

Tiván Szn.-i megfelelői: 1171: *Tiwan*, CD 9/7, 633.; 1211: *Thiuan*, PRT 10, 510., 511. *Az összetétel második tagja török eredetű; jelentése 'súlyom'. Több hn.-ünk (Alaptiván = Alattiván, Sártiván = Sártvány) utótagjaként szerepel, ezeket a megfelelő címszavak alatt közöltük. Itt csak a Tiván önállóan vagy előtagban szereplő hn.-i alakjait sorakoztatjuk fel. Tiván hn.-ek összeállítását l. MNy 10, 248.*

1. 1275: *Thywan*, ÁÚO 9, 134. A C—D 5—6 mezőkben. 2. 1233: *Tywan*, HO 5, 13.; 1507: *Thyhonfalwa*, Cs. 3, 664. Kis- és Horvátzsidány (F2,6) h. 3. 1219: *Tivan*, VR 238. Abádszalók (F10,2) v. 4. 1296: *Thywan*, HO 5, 79. Monoszló (G4,11) h. 5. 1407: *Thyuanouch*, Cs. 2, 531. Našicéhez (K5,5) tartozott. 6. 1332—7: *Tywanteluky*, 1446: *Tyuanteleke*, Cs. 2, 67. Temesvár (K11,5) v.

Nána-Beszter Kar.: *Nanabezter. Várjobbágynemzetség. E név szn.-i és hn.-i megfelelőjét nem ismerjük; két szó összetételéből alakult.*

Nána Szn.-i megfelelői: 1055: *Nane* [gen.], Tilal. 12.; 1121: *Nana*, MNy 23, 362. *Az összetétel első tagja ismeretlen — talán szláv — eredetű.*

1. 1358: *Nanad*, Bakács 201. Deménd (D6,3) v. 2. 1415: *Kysnana*, Cs. 1, 67. Kisnána (D9,15). 3. *Nána-bikk e., le., Heves fn. 1, 31. Istenmezeje (D9,16) h. 4. 1411: Nanas*, Cs. 1, 522. Hajdúnánás (D11,6). 4. a. 1664: *Pusztá Nána sző., Schram 112. Szatmárnémeti (D14,7) h. 5. 1157: Nana*, MES 1, 111. Nána (E6,6). 6. 1396: *Nána-Gyurk*, Gyárfás 3, 526. Vámosgyörk (E8,9) v. 7. 1261: *Nana*. Részei:

Eghazasnana, Lowaznana, Tyzanana, Cs. 1, 67. Tiszanána (E10,2). 8. 1488: Nana, Cs. 3, 243. Bakonynána (F5,9). 9. 1379: Nana, Cs. 3, 339. Pusztavám (F5,10) h. 10. Kis-nána, szá., r., Zala fn. 65. Kemendollár (G3,12) h. 11. +1171: Nanay, PRT 8, 275.; 1181: Nanay, PRT 8, 277. Doba (G3,13) h. 12. A.- és F.-nana, Veszpr. ht. lex. 313. Papkeszi (G5,6) h. 13. 1664 előtt: Nana padgya tetőn szá., MNy 4, 413.; Nanapagya, Nyr 2, 526. Mezőkölpény (G17,5) h. 14. Kis-Nána, L. 1, 317. Foktő (H7,3) h. 15. 1394: Nana, Cs. 3, 443. Felsőnána (I6,9). 16. 1494: Nana, Cs. 3, 443. Alsónána (I6,10). 17. Nána le., P. 5, 251. Velény (J5,10) h. 18. 1334: Nanafolua, Nana, Gy. 1, 296. Csúza (K6,9) h.

Beszter Szn.-i megfelelői: 1211: Bestur, PRT 10, 514.; 1266—9: Beztur, ÁÚO 11, 308. Az összetétel második tagja török eredetű; jelentése 'Kelts undori!'

1. 1684: Beszteri r., Schram 83. Böki (B11,7) h. 1. a. 1332—7: Bester, Bestur, Gy. 1, 68. Beszter (B11,14). 2. Beszter, P. 18, 371. Rábapatoná (E4,11) h. 3. 1494: Beztherháza, MNy 62, 164.; 1517: Beztherzallasa, Gyárfás 3, 742.; 1680 (1677): Beztér, Szarka 58. Szabadszállás (G7,5) h. 4. 1328: Beztur, Gy. 1, 284. Bistrinci (K5,7).

Negol Kar.: *Negol, Nygol. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen eredetű. Hn.-i megfelelőjét nem ismerjük.*

Noé W.: *Noe E. Szn.-i megfelelői: +1086: Nouuoi, PRT 8, 270.; 1287: Noe, RA 3431. A név héber eredetű biblikus — 'nyugalom, vigasztalás' jelentésű — névből ered. A Navoj-, Navaj- hn.-ek ide vonása — a szláv szn.-i eredet lehetősége miatt — nem problémamentes. Nem foglaltuk adattárba a románból eredt Noë vel Noul hn.-eket (L. 2, 100.).*

1. 1661: Novajháza, Tóth 2, 385. Deméte (A11,10) v. 2? 1587: Navaj(k)háza, Tóth 2, 393., 447. Somhoz (A11,11) tartozott. 3. 1324: Nawoj, NyiK 8/19, 1.; 1390: Nova, ZsO 1, 160. Navojóc (B5,5). 4? 1254: Nauoyuelge va., Ila 3, 124. Naprágy (C9,9) h. 5. XIII. sz.: Nehe, Ila 3, 130. Bánréve (C9,18) h. 6. 1256: Noe, Gy. 1, 124. Novajidrány (C11,9). 7. Noe szölleje d., MNy 25, 71.; Noé szőlője szikla, Heves fn. 1, 28., 30. Istenmezeje (D9,16) h. 8. 1275: Nouoy, 1288: Nohe, Gy. 1, 793. Novaj (D10,10). 9. 1268—98: Noe, Cs. 3, 339.; Kr.: Noe m. Székesfehérvár (F6,6) h. 10. Noé szikla., Nyr 11, 48. Bihartorda (F11,7) h. Ide vonható: 1769: Noë Széke szá., Schram 101. 11? 1219: Noen, VR 228. Talán Kecskemét (G8,3) v. 12. 1320: Noee, 1331: Nouay, Cs. 5, 386. Novaj (G17,6). 13. 1255: Nowa, Cs. 3, 22. Nova (H2,18).

Nolcsa W.: *Nolcha E. Várjobbágy-nemzetség. Szn.-i megfelelői: 1247 k.: Nolcha, HO 3, 9.; 1260—70: Nolcha, HO 3, 20. A név ismeretlen eredetű. Hn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A Nolcsó hn.-et (L. 1, 463.) nem vontuk ide.*

Nopoc-Mezte Kar.: ~ E. E név szn.-i és hn.-i megfelelőjét nem ismerjük; feltehetően két szó összetételéből alakult.

Nopoc Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. Az összetétel első tagja ismeretlen eredetű. Hn.-i megfelelőjét nem ismerjük.

Mezte Szn.-i megfelelője lehet: +?1227: Mesta, CD 3/2, 484. Az összetétel második tagja ismeretlen eredetű. Hn.-i megfelelőjét nem ismerjük.

Nyír Kar.: *Nyr E. Szn.-i megfelelője: 1211: Nir(teu), PRT 10, 513. A név (urali eredetű) nyír szavunkkal azonos. A szó köznévi voltából következő adatgazdagság miatt a Nyr (tulajdonképpen nyír) hn.-ek közreadásától terjedelmi okok miatt el kellett állnunk. Nyír hn.-ek összeállítását l. MNy 32, 47—48.*

Osli Kar.: *Osl, Osul, Oschli, Osli, Oslu, Wsl. Neveztek Csorna nemzetségnek is. Szn.-i megfelelői: 1235: Oslu, PRT 1, 747.; 1272: Osl, HQ 6, 183. A név török eredetű; jelentése 'gabona'. Osli hn.-ek összeállítását l. MNy 20, 24.*

1. 1230: Osl, 1465: Osly, Cs. 3, 622. Osli (E3,3). 2. 1274: Oslteluke, Iczkovits 10. Strázsza (I16,2) h. 3. 1225: Osl meta, ÁÚO 11, 181. Toplica (K1,2) h.

Csorna W.: *Chorna. Az Osli nemzetség másik neve. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név szláv eredetű; jelentése 'fekete'. Tekintettel a szó szláv köznévi voltára, megelégedtünk a „történeti”, XIII–XVI. sz.-i adatok felsorakoztatásával. A Csarnóta hn.-et (1374: Chornata, Cs. 2, 476.) nem vettük ide. Csorna hn.-ek összeállítását l. MNy 67, 347–352.*

1. 1409: Charnahora, ZsO 2/2, 266. Bajor (A11,12) h. 2. 1299: Charnawoda, 1312: Churnauada, Gy. 1, 536. Csaroda (C13,13). 3. 1454: Chornathew, Cs. 1, 432. Csarnató (C15,6). 4. 1226: Surna, 1236 k.: Serna, MNy 67, 348. Csorna (E3,4). 5. 1424: Charnakapolnok, 1475: Chernacapal, Cs. 1, 553. Csernefalva (E16,5). 6. 1406: Chornahaza, 1552: Charnohaza, Jakó 224, Csarnóháza (G14,2). 7. 1370: Chorna, Cs. 3, 323. Kalocsa (H7,2) h. 8. 1464: Chorna, Cs. 1, 680. Csongrád (H9,2) h. 9. 1295: Chorna, Gy. 1, 504. Békés (H11,1) h. 10. 1254: Chorna malaka aqua, HO 6, 83. Szobotica (I2,10) h. 11. 1440: Chernabarcz, 1477: Charnakowcz, Cs. 1, 761. Solymoshoz (I12,5) tartozott. 12. 1334: Chernareka, Körösmegye 73. Belovar (J2,3) v. 13. 1495: Charnafalwa, Cs. 2, 596. Babócsa (J3,1) v. 14. 1255: Chernalika fl., ÁÚO 11, 413. A K3 mezőben. 15. 1254: Churna pi., Gy. 1, 716. Apatin (K7,5) h. 16. 1453: Chorna, Cs. 2, 32. Talán Cserna (K12,2). 17. 1438: Charna, Cs. 5, 82. A- és F.-nyíresfalva (K14,2) v. 18. 1446: Charna, 1506: Cherna, Cs. 5, 82. Cserna (K15,4). 19. 1436: Chorna, Cs. 2, 32. Az M14 mezőben.

Otrokocs Kar.: *Ottryk, Utrichak. Várjobbágynemzetség. Szn.-i megfelelői: 1258: Otrochk, Sm. 5, 84.; 1274: Atrachychk, Atrachyk, HO 7, 150., 151. A név szláv eredetű; jelentése 'raboscka'.*

1. 1156: Otroc, Sz 73, 177.; szlovák neve Otrokowce, L. 1, 486. A- és F.-attrak (C4,3). 2. 1449: Otrochw, Cs. 1, 142. Otrokocs (C9,19). 3. 1409: Otrochauch, ZsO 2/2, 256. A J 2–3, K 2–4, L 2–3 mezőkben. Felmerülhet azonossága a 4. számúval. 4. 1275: Ochrochfolua, 1479: Ottrochkowcz, Cs. 2, 339. Rača (M7,3) v.

Palat Kar.: ~ E. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen eredetű. Kétségtelen bizonyossággal ide vonható hn.-i megfelelőjét nem ismerjük.

1? 1296: Palathka, Cs. 5, 391. Magyarpalatka (G17,3).

Pápa Kar.: *Papa. Szn.-i megfelelői: 1252: Papa, ÁÚO 2, 228.; 1274: Papa, ÁÚO 9, 81. A név ismeretlen — talán német — eredetű. A csak új(abb) korból ismert hn.-ek esetében különösen nem zárható ki a 'csn.-i' eredet gyanúja. A Pápai- hn.-ek (Zala fn. 175., 587.) közreadásától eltekintettünk.*

1. Pápaháza r., MVV Szabolcs 34. Kemece (D12,9) h. 2. Pápa ma., Pápa-tanya, Tragor 93. Vác (E7,3) h. 3. Pápa halom, Fekete Zs. 27. Balmazújváros (E11,2) h. 4. 1225: Papa, Cs. 3, 214. Pápa (F4,2). Kapcsolatban lehet ezzel: 1470: Papa aliter Semlyer, Cs. 3, 261. 5. Pápmál, Balaton 46. Salföld (H4,13) h. 6. 1193: Papa pons, MES 1, 143. Csurgó (I3,7) h. Talán ide vonható: 1061: Papa, TBpM 16, 54. 7. 1586–8: Kesztőczpapa, D. 1, 358. Alsónána (16,10) v.

Pátró W.: *Patruh E. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név szláv eredetű; jelentése 'ör'. Tájnyelvi pátró szavunk ('éjjeli' ör, bakter' értelmű. A Petráhó hn.-et (1252: Rupp 2, 337.) nem vontuk ide. Pátró hn.-ek összeállítását l. MNy 39, 68.*

1. 1290: Patruh. Részei: Eurpatruh, Ighazaspatruh, Mező—Németh 102. Pátroha (C12,11). 2. 1232: Patroh E., Gy. 1, 547. Nagymuzsaj (C14,5) v. Talán különbözik az 1. számútól. 3. 1406: Patroh, 1486: Patros, Cs. 2, 636. Berzence (13,3) v. 4. 1296: Patruh, 1493: Patroh, Cs. 2, 635. Pátró (13,8).

Péc Kar.: *Peech, Pech. Szn.-i megfelelői lehetnek: 1211: Pechy, PRT 10, 505.; 1253: Peech, MES 1, 405. A név ismeretlen eredetű. A hangfejlődés irányának ismerete (vagyis újabb kori adat) híján lehetetlen az azonos írásképet mutató Péc és Pécs szn.-ek és hn.-ek (1408: Pech castrum, Alsó-Szlavóniai O. 320.; 1423: Pechfalua a. n. Alsodelne, 1461: Peczfalwa, Cs. 1, 306.; 1437 k.: Pech castrum, Cs. 2, 14.; 1439: Peech castrum, Szörény 2, 442.; 1561: Pechy, Tört. Adattár 1, 331.) biztos különválasztása. Nem foglaltuk adattárba a Pécka (Ethn. 54, 31.), a Pécel (1434 és 1436: Pechel, Peczel, Cs. 1, 33.) és a Pecöl hn.-eket (1329—52: Pecul, 1377: Pechel, Cs. 2, 783.).*

1. 1237 k.: Pech, PRT 1, 780. Részei: Kyspeech, Balaspech, Felpech, Cs. 3, 555. Fel- és Kajárpéc (F4,3). 2. Pécz telep, Petri 4, 268. Nagyajtolc (G15,10) h. Román nyelvkörnyezetben.

Penkenyő Kar.: *Penkenw E. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen eredetű. Hn.-i megfelelőjét nem ismerjük.*

Petenye Kar.: *Pethenye E. Szn.-i megfelelői: 1273: Pethene, CD 5/2, 122.; 1276: Petunem [acc.], ÁÚO 9, 146. A név talán a (görög—latin eredetű) Péterből származó Pete név kicsinyített formája. Nem foglaltuk adattárba a Petény (1274: Pethen, Cs. 1, 105.; Hnt. 1882.), a Petend (1307: Cs. 3, 247.; 1451: Petthend, Cs. 3, 93.) és Pöthen-dli hn.-eket (Nyr 34, 51.).*

1. 1298: Petena aqua, ÁÚO 5, 196. Az X—B 9—10 mezőkben. Talán ide vonható: 1289: Pitine rivulus, CD 5/3, 478. 1. a. 1572: Pethenye r., Schram 153. K.- és N.-rozvágy (C12,15) v. 2. 1330: Pethenyehaza, Maksai 195. Petneháza (D13,8). 3. 1765: Petenye fok, MNy 13, 142. Tiszacsege (E11,1) h. Petenye, P. 38, 269. Polgár (D11,7) h. 4. 1484: Pethnyefalva, 1495: Pethenehaza, Cs. 1, 584. Petenye (F15,10). 5. 1804?: Petne-hányás, Kádár 2, 133. Bálványosváralja (F17,7) h. 6. 1420: Pethenyeháza, Cs. 3, 93. Valkonya (12,11) v. 7. Petenye psz., MVV Somogy 127. Ötvöskőnyi (13,9) h. 8. 1508: Pethyne E., Cs. 5, 129. Ludesd (J15,5) v. 9. 1248: Pechna poss., Cs. 2, 421.; 1470: Pethenyewara castrum, Cs. 2, 392. Glogovica (L5,2) v.

Pettho Kar.: ~ E. Kérdéses, hogy ez az adat szn.-et vagy nemzetségnevet takar-e (1257: CD 4/2, 425.). Előbbi esetben ilyen nevű nemzetség nem létezett. Szn.-i megfelelői lehetnek: 1211: Pettu, PRT 10, 513.; 1217: Pottonem [acc.], CD 3/1, 207. A név talán a (görög—latin eredetű) Péter név becézett alakja. Hn.-i megfelelőjét nem ismerjük.

Pilis Kar.: *Pylis E.; 1293: (Mezeu)pylis E., Sz 92, 24. old. 70. jz. Megkülönböztető névként: 1499: Ladislaum Pelyses, OklSz 771. A név szláv eredetű; jelentése 'kopasz-ság'. Pilis közszavunk 'a szerzetesek kopaszra nyírt fejtetője' értelmű. Pilis hn.-ek összeállítását l. Orbán 3, 154. old. 2. jz.; MNy 43, 205—206.*

1. Peles, L. 1, 501. Hollóolomnic (X10,2) h. 2. 1358: Piliske, Sz 72, 500. Gerencsér (C5,2) h. 3. 1388: Pylske m., Pleskehege, Bakács 79. Szobelléb (C6,4) h. 4. 1436: Pylis, Cs. 1, 105. Pilis (C8,11). Ide vonható: Piliske d., Nyr 1, 134. Litke (C8,12) h.; 1798: Pap Pilisi szá., Schram 66. Karancskeszi (C8,15) v. 5. Pilis hegy,

MVV Zemplén 29. Bodrogszentcs (C12,12) h. 6. 1923: Pilistava, Rétköz 296. Dombrád (C12,13) h. 6. a. 1776: papp Pilis e., Schram 19. Tolcsva (C12,18) v. 7. 1436—9: Pylis, Cs. 3, 511. Kürt (D5,8) h. 8. 1864: Pilis-tető, Heves fn. 1, 81. Pétervására (D9,17) h. 1864: Piliske utca, Heves fn. 1, 42. Bükk-szenterzsébet faluban (D9,11). 1864: Pilis hegye, Heves fn. 1, 101.; 1866: Nagy Pilis d., MNy 25, 72. Mátraballa (D9,18) h. 9. Csák-pilis oldala e., Csák-pilis lápa e., Heves fn. 1, 111. Felsőtárkány (D10,11) h. 10. Piliske e., P. 12, 81. Cserépfalu (D10,12) h. 11. 1348: Pyliske, Cs. 1, 483. K.- és N.-peleske (D14,10). 12. Kr.: Pylis, Pilys silva. Az E 6—7 mezőkben. Innen vette nevét: 1254: Pyls, CD 4/2, 215.; Kr.: Pelis, Pilys, Pyls monasterium. Pilisszentkereszt (E7,5). 13. 1324: Pylis, Mező—Németh 93. Nyírpilis (E13, 3). 14. 1332: Perechke, Cs. 3, 246. Bakonypölöske (F4,12). 15. 1424: Pilis, Cs. 1, 33. ~ (F8,6). 16. 1554: Pyliske alpis, SzO 8, 289. Görgény-szentimre (G18,6) v. 17. 1702: Piliske havas, Gyergyó 37. Gyergyószentmiklós (G20,1) h. 18. +1024: Pylske pi., PRT 7, 480.; +1055: Pyliske fl., PRT 10, 490.; 1141—6: Plis, Plisca, MKSz 1 (új folyam), 15., 16.; 1234: Pyliske, Cs. 3, 23. Pölöske (H2,19). 19. 1354: Piliskefew, Cs. 3, 93. Pölöskefő (H3,13). 20. Pilistó, P. 48, 173. Madocsa (H7,4) h. 21. 1680 (1676): Pilis, Szarka 96. Solt (H7,5) h. 22. 1719: Piliske e., MNy 4, 408. Hagymásbodon (H18,10) h. 23. 1903: Priske, MNy 43, 205. Mezőpanit (H18,11) h. 24. Piriske, MNy 43, 205. Nagyadorján (H18,12) h. 25. 1864: Piris, MNy 43, 205. Kissolymos (H19,5) h. 26. 1853: Pirics, MNy 43, 205. Csíkpál-falva (H20,1) h. Ide vonható: 1910: Piriske, MNy 43, 205. Csíkcsicsó (H20,2) h. 27. 1915: Piriske, MNy 43, 205. Csíkszentdomokos (H20,3) h. 28. 1332—7: Pyliske, Gy. 1, 371. Mecsekpölöske (I5,6). 29. 1219: Peles, VR 233.; 1381: Pylis, Cs. 3, 446. Sárpilis (I6,11). 30. 1299: Pylis m., Teleki O. 1, 17. A., Közép- és F.-orbó (I16,3) h. 31. Pilis hegy, Orbán 3, 154. Kovászna (I20,2) h. 1905: Pilis, MNy 43, 206. Zágón (J20,5) h. 32. Piliske e., Nyr 30, 446. Kézdivásárhely (I20,4) h. 1731: Pilisketőve, Bogáts 57. Bereck (I20,15) h. 1728: Piriske (Piliske), Piliskeszakadatja, Bogáts 67. Ozsdola (I20,16) h. 33. 1905: Piliskető, MNy 43, 205. Bibarcfalva (I20,9) h. 1864: Pelesketető, MNy 43, 205. Füle (I20,10) h. 34. Piliske hegy, Orbán 3, 62. Bükszád (I20,11) h. 35. 1698: Felsőpeleske, 1721: Peleske, 1772: Peles, Bogáts 67., 68. Sepsikőröspatak (I20,12) h. 1752: Piliske, Bogáts 56. Árkos (I20,13) h. Ide vonható: Piliske e., Pesty 1, 260. Sepsiszentgyörgy (I20,14) h. 36. 1499: Piliskető, 1642: Peleske, Bogáts 57. Bikfalva (J20,4) h. 37. Piliske hegytető, Orbán 6, 76. Bodza (J20,6) v.

Pok Kar.: *Puk, Puck, Pock. Szn.-i megfelelői: 1211: Puc, PRT 10, 505.; 1229: Puk, VR 292. A név ismeretlen eredetű. A csak új(abb) korból ismert hn.-ek esetében nem zárható ki a csn.-i eredet gyanúja. A Poch ripa hn.-et (1233: HO 4, 16.) nem vontuk ide.*

1? 1780: Paktova szá., 1923 és 1948: Póktava szá., Rétköz 364. Tiszabercel (C12,14) h. 2? Pók-kút szá., H.-B. fn. 1, 24. Görbeháza (D11,8) h. 3? 1427: Poghtheleke, Mező—Németh 122. Tiszaeszlár (D12,10) h. 4. Pokmacskás, Nyr 40, 283. Ásványráró (E4,2) h. 5. 1346: Pok, Cs. 1, 68. Tiszanána (E10,2) v. 6. 1220: Puku, 1251: Pok, 1271: Puk, Cs. 3, 555—556. Tét (F4,13) h. 7. 1327: Pukud, Cs. 3, 447. Iregszemcse (H5,7) h. 8. 1394: Pok, Cs. 3, 447. Kölesd (H6,2) v.

Pöse Kar.: *Pesa, Pessa, Pese. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen eredetű. A Pösze hn.-ek (1269: Pezya, Cs. 2, 636.; 1235: Pisce, Pesce, Cs. 3, 247.; Nyr 5, 287.; Nyr 6, 384.) bizonytalannal nem sorolhatók ide.*

1. 1263: Pese, Cs. 2, 785. Gyöngyösfalu (F2,9) h.

Pudur 1325: *Pudwr E.*, AO 2, 223. *Várjobbágynevezettség. Szn.-i megfelelői lehetnek: 1206: Pedur, HO 6, 6.; 1251: Pydur, ÁÚO 7, 334. A név ismeretlen eredetű. Kétségtelen bizonyossággal ide vonható hn.-i megelőjét nem ismerjük.*

1? 1240: *Padar, Pudar*, Cs. 3, 247. *Nagyalásony (F3,18) h.*

Rátót Kar.: *Ratold, Rathold, Ratholth. Szn.-i megfelelői: 1203: Ratolt, CD 6/2, 362.; 1260: Ratoldus, MES 1, 456. A név német szn. származéka. A Szárazrét vagy rátóti szá. hn.-et (Heves fn. 1, 65.) nem foglaltuk adattárba.*

1. 1427: *Ratowlthfalwa*, Cs. 1, 144. *Rimaszombat (C9,11) v.* 2. 1413: *Ratholdfalwa*, Cs. 1, 178. *Mónosbél (D9,12) h.* 3. 1283: *Ratold*, 1482: *Ratholth*, Cs. 1, 33. *Vácrátót (E7,6).* 4. *Rátótháza halom*, FE 6, 181.; *Nyíregyházi Rátót, H. Fekete 90. Hajdúböszörmény (E12,6) h.* 5. 1428: *Rathodfolua*, 1460: *Ratholthfalwa*, Cs. 2, 788. *Rátót (G2,11).* 6. 1283: *Nog Ratold*, Cs. 3, 248. *Gyulaírástót (G5,7).* 7. 1480: *Ratholthfalwa*, Cs. 2, 519. *A J5 mezőben.*

Raz W.: ~ *E. Szn.-i megelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen eredetű. A Rás hn.-eket (1266: Raas, 1294: Raz [!], Ila 2, 42., 376.; 1270: Raasfelde, Gy. 1, 134.) nem vontuk ide.*

1. 1298: *Roz rivulus*, ÁÚO 5, 196. *Az X—B 9—10 mezőkben.* 2. +1137: *Roz*, PRT 1, 596. *Ravazd (E4,12).*

Rosd Kar.: *Ruud, Rusd, Rysd, Rosd, Rosdo. Szn.-i megelője lehet: 1211: Rost, PRT 10, 512. A név ismeretlen eredetű.*

1. 1427: *Rostheleke*, *Mező—Németh 85. Nyíregyháza (D12,11) h.* 2. 1193—6: *Roson*, 1318: *Rusd insula*, 1333: *Roos insula*, II. OK 3, 69. *Szentendrei sziget (az E7 mezőben).* 3. 1340: *Rusd*, Cs. 2, 207. *Bácsborsód (J7,4) v.* 4. 1332—7: *Rusd*, 1435: *Rosd*, Cs. 2, 347. *Vinkovci (L6,6) v.* 5. +1077—95: *Rosud aruk*, VMO 1/4, 578. *Bizonytalan lokalizálása.*

Rozvágy 1329—32: *Rozwad E.*, CD 8/3, 404. *Szn.-i megelőjét nem ismerjük. A név szláv eredetű.*

1. 1212: *Razovag*, 1245: *Razwag*, *Trencsén vm. 181. Rozvadz (B5,6).* 2. 1332—7: *Rosuad*. *Részei: Nagrozuagh, Kysrozuagh*, Cs. 1, 361. *K.- és N.-rozvágy (C12,15).* 3. 1864: *Rázvágy szá.*, *Heves fn. 1, 80. Pétervására (D9,17) h.*

Salamon W.: *Salomun, Salomon, Salamon, (genus) Salamonis. Szn.-i megfelelői: +1086: Salomon, PRT 8, 270.; 1237 k.: Solomun, PRT 1, 781. A név végső forrása héber; jelentése 'békés, szelíd'. Tekintettel arra, hogy a név csn.-ként és keresztnévként is gyakori, nem foglaltuk adattárba a csak újabb korból ismert hn.-eket (P. 5, 239.; P. 12, 301.; Kalotaszeg 1, 176.; Heves fn. 1, 23.), megelégedtünk a „történeti”, XIII—XVI. sz.-i adatok felsorakoztatásával.*

1. 1283: *Salamonfelde*, *Húscáva 50. K.- és N.-palugya (A8,3) h.* 2. 1251: *Salamonfalva*, 1412: *Salmanfalva*, Cs. 1, 315. *Zsálmány (A11,13).* 3? 1243: *Ortus Salamonis*, Ila 3, 177. *Pelsőc (B9,4) h.* 4. 1390: *Salamonlehata*, *Bánffy O. 1, 426. Talán Sóslehota (C8,13).* 5. 1355: *Salamon*, *Bánffy O. 1, 202. Kisvárd (C13,7) h.* 6. 1332—7: *Salmon*, *Salomon*, Cs. 1, 361. *Salamon (C13,14).* 7. 1239: *Salomon*, *Salomonwatha*, Sz 81, 131. *Bélvatta (D4,10) h.* 8. 1396: *Salamonthaua lacus*, *ZsiO 1, 491. Mezőnagymihály (E10,3) h.* 9. 1403: *Salamon*, Cs. 1, 621. *Hajdúböszörmény (E12,6) h.* 10. 1390: *Salamonfalva*, *Burgenland 137. ~ (F2,10).* 11. 1429: *Salamonfalwa*, Cs. 3, 627. *Gyalóka (F2,11) h.* 12. 1438: *Salamon*, Cs. 2, 790. *Ostffyasszonyfa (F3,16) h.* 13. 1410: *Salamonfelde*, Cs. 3, 603. *Csér (F3,21) h.* 14. 1402: *Salamon*, Cs. 3, 249.

Pápasalamon (F4,14). 15. 1214: Solomun, Gy. 1, 657. Hencida (F12,5) h. 16. 1404: Salamon, Jakó 206. Bályok (F14,1) h. 17. 1336: Salamonteluk, Salamontelek, Kádár 6, 56. Salamon (F16,7). 18. 1326: Salamon-földe, Veszpr. Reg. 76. Az F 4—5, G4 mezőkben. 19. 1352: Salamonvara, Cs. 3, 99. Salomvár (G2,12). 20. 1356: Salamonfeulde, Cs. 2, 790. Kisomlyó (G3,14) v. 21. 1390: Salamonta via, ZsiO 1, 179. Karakószörcsök (G3,15) h. 22. 1365: Solomonch, 1366: Salamonch, Cs. 2, 790. Salamonc (H1,5). 23. 1496: Salamonfalwa, Cs. 3, 99. Baktüttös (H2,20) h. 24. 1409: Salamunouch LK 8, 88. Križevci (J2,4) v. 25. 1402: Salamonshire sepulchrum, ZsiO 2/1, 249. Belvárdgyula (J6,3) v. 26. 1224: villa Salamonis, 1237: Salamon, Gy. 1, 726. Zenta (J9,2) h. 27. 1415: Salamon, Cs. 2, 60. Folya (K11,6) v. 28. 1471: Salamonfalwa, Cs. 2, 60., 13. Hodoshoz (K12,3) tartozott. 29. 1338: Salamanzege, Cs. 2, 120. Szerb- és Horvátbóka (L10,3) h. 30. 1276: Solomun, Cs. 2, 252. Rivica (M8,1) v.

Sártvány-Vecse Kar.: *Sartyvan-Veche, Sarthyvan-Veche, Sartyvan-Veze, Saartyvan-Weze, Bartyan-Veche* [!]. E név szn.-i és hn.-i megfelelőjét nem ismerjük; két név összetételéből alakult.

Sártvány Sz.-i megfelelőjét nem ismerjük. Az összetétel első tagja török eredetű; jelentése 'fehér sályom'.

1. 1303: Sartuan, AO 1, 59. Neszmély (E5,6) h.

Vecse Sz.-i megfelelői: 1256: *Weche*, ÁÜO 7, 431.; 1277: *Veche*, ÁÜO 12, 209. Az összetétel második tagja — feltehetően szláv — szn. származéka. Nem foglaltuk adattárba a *Vécs* (1428: *Wech*, *Weche* E., Cs. 1, 74.; 1228: *Wecheu castrum*, 1319: *Veech poss.*, Cs. 5, 679., 744.), a *Vése* (1331: *Veyse*, 1477: *Wese*, Cs. 2, 655.), a *Vece* (1285: *Veche*, 1347: *Vecse*, *Bakács* 218.; 1641 előtt: *Vecze*, MNy 4, 410., 418.), a *Vésze* (1261: *Veyczeezigh*, 1343: *Weyze*, 1461: *Wese*, Cs. 1, 74.), a *Vecseny* (Nyr 35, 437.) és a *Vecser* hn.-eket (Nyr 6, 239.). *Vecselháza* XVIII. sz. végi hivatalos névadás eredménye. (Krassó 2/2, 277.).

1. 1583—4: *Salgó-Vecse*, D. 2, 596. Pelsőc (B9,4) v. 2. 1376: *Veche*, Cs. 1, 365. *Vécse* (B12,7). 3. 1234: *Weytha*, 1332: *Weyche*, *Wechee*, Gy. 1, 154. *Hernádvécse* (C11,10). 4. 1367: *Weyche*, Cs. 1, 528. *Timár* (C12,16) h. 5. 1113: *Vveza*, 1246: *Vecche*, NyiK 8/46, 2. *Vágvecse* (D4,11). 6. 1345: *Veche*, Maksai 121. *Cégénydányád* (D14,11) h. 7. 1488: *Wechee*, Cs. 3, 260. *Somlóvecse* (F3,22). 8. *Vecse* psz., Hnt. 1882.; *Vicsepuszta*, Veszpr. ht. lex. 247. *Lovászipatona* (F4,15) h. 9. 1434: *Vechech*, Cs. 1, 37. *Vecsés* (F7,6). 10. 1404: *Veche*, Cs. 3, 356. *Dunavecse* (G7,6). 11. *Vecse-domb*, P. 61, 64.; *Vecsés* szá., Zala fn. 527. *Gelse* (H3,14) h. 12. 1580: *Bátor Vecse*, D. 1, 328. *Dombóvár* (I5,2) v. 13. 1364: *Vechefew fl.*, *Milleker* 268.; 1365: *Veche-pataka*, 1514: *Weche*, Cs. 2, 70., 42. *Facset* (J13,5) h. 14. 1353: *Wecherkfalua*, 1437: *Wecheyfalwa*, Cs. 2, 361. *Gabošhoz* (L6,7) tartozott.

Sennye Kar.: *Zsennye. Sz.-i megfelelője:* 1323: *Synníe*, AO 2, 92. A név ismeretlen eredetű. Nem foglaltuk adattárba a *Sényő* (1421: *Synew*, Cs. 1, 525.), a *Senyék* (1427: *Senek*, Cs. 1, 309.) és — csn.-i eredet gyanúja miatt — a *Senyei*-hn.-eket (Gy. 1, 377.).

1. 1312 k.: *Sene*, Gy. 1, 803. *Sajósenye* (C10,9). 2. XIV. sz.: *Sennye*, *Sene*. Részei: *Eghazassenye*, *Baruchseneye*, Maksai 206. *Tiszabecs* (D14,2) v. L. Semjén 6. szám. 3. *Sennyefő*, L. 1, 590. *Szombathely* (F2,7) h. 4. 1323: *Synníe*, 1429: *Sennye*, Cs. 2, 792. *Zsennye* (G2,13). 5. 1429: *Nemethfalw* a. n. *Senye*, Cs. 3, 102. *Sénye* (G3,16). 6. 1428: *Senyehaza*, Cs. 2, 792. *Bajánsenye* (H2,21). 7. *Senye-kúti d.*, *Senye-kúti p.*, Zala fn. 171. *Rádó* (H3,15) h. 8. 1657: *Felső Senyében* szá., MNy 4, 407.; *Senye*

vára, Orbán 4, 30. Erdőszentgyörgy (H18,13) h. 9. Senye sarka hegy. Senye p., Pesty 1, 306—307. Rava (H18,14) h. 10. Senye főggye. Nyr 27, 144. Ége (H19,2) h. 11. 1734: Senye, Bogáts 62. Kézdíszentlélek (I20,3) h. 12. 1323: Sene terra, aqua, Gy. 1, 377. Siklós (J5,4) h. 13. 1805: Senyehegye, Bogáts 70. Szotyor (J20,7) h.

Simád Kr.: *Symad, Simad E. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név talán (vitatott eredetű) sima szavunk származéka. Hn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A Sima hn.-eket (1323: Syma, Gy. 1, 512.; 1343: Syma, Cs. 1, 485.; 1447: Symafalwa, Cs. 2, 34.) nem foglaltuk adattárba.*

Szabó Kar.: *Zabou. Szn.-i megfelelői: 1270: Zobou, RA 1953.; 1295: Zabow, ÁÜO 5, 139. A név (ismeretlen eredetű) szab igénk származéka. Szabó egyike a legrégibb és leggyakoribb magyar csn.-eknek, mely korán jelentkezik hn.-ekben is (1376: Zabo-pallaka, Cs. 2, 641.; 1411: Zaboianuslaka, Cs. 3, 102.; 1554: Szabópetre falu, Káldy-Nagy 60.). Mivel a csak új(abb) korból ismert Szabó- hn.-ek az új(abb) kori Szabó csn. származékai (Rétköz 416.; Sugár 101.; Szeged 81—82.), adattárunk kizárólag a „történeti”, XIV—XVI. sz.-i adatokat sorakoztatja fel, amelyek azonban szintén lehetnek csn.-i vagy foglalkozásnévi eredetűek. Szabó hn.-re l. Heckenast 118.*

1. 1547: Zabofalva, Petri 4, 364. Bogdánháza (G15,11) v. 2. 1572: Szabó városrész, D. 1, 259. Tolna helységben (I6,12). 3. 1554: Szabóháza, Káldy-Nagy 129. Lad (J4,3) v. 4. 1312: Zabo, Gy. 1, 379. Beremend (K6,10) h.

Szák Kar.: *Zaak, Zak, Zach, Saak, Sach, Chaak [!]. Szn.-i megfelelője: 1211: Sac, PRT 10, 510. Megkülönböztető névként: 1335: Johannis dicti Zaak, Sztáray O. 1, 100. A név ismeretlen eredetű. Nem vontuk ide a Cák (1374: Chak, 1490: Czaak, Cs. 2, 743.), a Száka (1450: Wasarioszaka, Eghazaszaka, Kezeczaka, Cs. 3, 449.; L. 1, 619.) és a Cakó hn.-eket (MNy 6, 153., 156.).*

1. 1563—6: Szák, D. 2, 300. Várpalota (F5,11) v. 2. 1335: Zak, Cs. 3, 512. Szák (F5,12). 3? Sákfalva aliis Zsákfalva vel Szákfalva, L. 2, 123. Zsákfalva (F15,11). 4. 1715: Szák, 1864: Fonda Szákuluj, Kádár 6, 130. Sósmező (F16,8) h. Román nyelv-környezetben. 5? 1348: Zakch, Cs. 3, 411. Szakcs (H5,8). 6. 1441: Zaak, Cs. 3, 449. Döbröcközhöz (I5,7) tartozott. 7. 1548: Zaak, Krassó 2/2, 189. Szákul (K13,2).

Szécs Kar.: *Scech, Scheech. Szn.-i megfelelői: 1171: Sech, CD 9/7, 633.; 1251: Zeech, HO 8, 57. A név bizonytalan eredetű; szláv ('irtás' jelentésű szóból) és német ('telep' jelentésű szóból) etimológiája van. Tekintettel arra, hogy Szécs hn.-ek keletkezésében a legutóbbi időkig szerepet játszottak a román népies ségi 'irtás' (Kádár 3, 464., 472.), a magyar tájnyelvi szécs 'havasi rét, tisztás' (Árvay 77., 139., 153., 213.) szavak — melyek etimológiailag összefüggnek —, ezért a csak újabb korból ismert Szécs hn.-ek (tulajdonképpen közszók) publikálásától eltekintettünk, megelégedtünk a „történeti”, XIII—XVI. sz.-i adatok felsorakoztatásával, amelyek persze szintén lehetnek közszoí eredetűek. Nem foglaltuk adattárba a paludes, que vulgariter Seek (Sech) vocantur adatot (1316: Melezer O. 17.; Gy. 1, 87.). Az etimológia bizonytalansága miatt a Szécsény hn.-ek (szn.-i megfelelői: 1237 k.: Scechyn, PRT 1, 774.; 1270—90: Zechyn, ÁÜO 8, 332.) — ennek nevét 'gerenda' jelentésű szláv szóval is kapcsolatba hozták — ide vonása nem problémamentes. Mivel a csak újabb korból ismert Szécsény hn.-eink (Békés 66.; MVV Torontál 114.) nem mentesek a csn.-i eredet gyanújától, ezért ezek közreadásától elálltunk (1761: Ila 2, 265.; P. 12, 322.), csak a „történeti”, XIII—XVI. sz.-i adatokat foglaltuk adattárba. Nem vontuk ide a Szece hn.-et (1310: Zedche, 1324: Zeche, Gy. 1, 474.).*

1. 1427: Zeech, Cs. 1, 310. A- és F.-szalók (A10,5) v. 2. 1275: Zeech, NyiK 8/37, 2. Szécs (B6,3). 3. 1332—7: Zech, Cs. 1, 338. Gálszécs (B12,8). 4? 1388: Nogzechen,

ZsO 1, 49. A B 3—6, C 4—5, D5 mezőkben. 5. 1347: Zeech, Cs. 1, 128. Rimaszécs (C9,20). 6? 1318: Zechun, Cs. 3, 686. Zurány (D3,3) h. 7? 1427: Zechyn E., 1483: Zewchen E., Bakács 191. Ipolyszécsényke (D7,7). 8? 1585—6: Szécsényke psz., D. 2, 646. Kérdés, azonos-e Szécsénkével (D7,8). 9? 1327: Zechen, Cs. 1, 93. Szécsény (D8,7). 10? 1281: Zechun, 1331: Zechen, Cs. 3, 630. Pereszteg (E2,5) h. 11? 1346: Zechun, Zychyn, Cs. 2, 795. Vasszécsény (F2,12). 12. 1251: Zeech, HO 8, 57. Csempeszkopács (F2,13). 13. 1399: Zeechteleke, ZsO 1, 684. Taksony (F7,7) h. 14. 1319: Schech, 1475: Zeecz, Petri 4, 481. Szécs (F14,10). 15. 1389: Zeech, Cs. 3, 346. Sárszentágota (G6,3) h. 16. 1456: Zeechfewlde, Cs. 2, 642. Nemesvid (H3,16) v. 17. 1479: Zeech, Cs. 2, 642. Főnyed (H3,17) h. 18? 1254: Zeuchen, 1449: Zechen, Cs. 2, 648. Marcali (H4,14) h. 19. 1557—8: Szécs, D. 2, 196. Makó (I10,2) v. 20? + 1256: Zechen, 1332—7: Zechen, Gy. 1, 185. Szécsány (J11,3). 21? 1599: Zechien, Krassó 2/2, 213. Szécsény (J13,6). Kérdés, ide vonható-e: 1364: Zeech, Milleker 240. 22. 1319: Zeech, Iczkovits 73. A.- és F.-gezés (J18,1). 23? 1296: Zechunharastha virgultum, Sm. 7, 240. Čepin (K6,11) h. 24? 1378: Zecenpataka vagy Zechenpataka, Krassó 2/2, 214. Varadia (L12,2) h.

Szemény KS: *Zemem, Zemein E. Szn.-i megfelelői: 1245: Scemeyno [dat.], MES 1, 361.; 1281: Zemeyn, ÁÜO 9, 324. A név (finnugor eredetű) szem szavunk származéka. A Szemenye hn.-eket (1217: Zeemene, Cs. 2, 796.; 1367: Zemenye, Cs. 3, 25.) nem oglaltuk adattárba.*

1. 1410: Zemen, ZsO 2/2, 322. Putnok (C9,21) v. 2. 1266: Schemel, Gy. 1, 383. Szemely (J5,11). 3. 1328: Zemen a. n. Thothfalu, Gy. 1, 396.; 1356: Zemel, Cs. 2, 524. Palotabozsok (J6,10) h. 4. 1315: Zemen, AO 1, 381. Talán az L4 mezőben.

Szemere Kar.: *Scemura, Scemere, Zemere. Szn.-i megfelelői: 1105—16: Zemera, PRT 1, 594.; 1177 k.: Zemere, PRT 1, 605. A név bizonytalan eredetű; magyar (szem szavunk származékaként jelentése 'kis termetű') és török ('rontó, pusztító') etimológiája van. A csak újabb korból ismert Szemere- hn.-eknél nem zárható ki a csn.-i eredet gyanúja. Azon esetekben (utca-, tanya-, új elnevezésű psz.-név esetén), amikor ez bizonyosnak látszik (Zala fn. 587.; Hnt. 1882.; MVV Zemplén 90.; MVV Nógrád 87.; Rétköz 129.), a közléstől eltekintettünk. Szemere hn.-ek összeállítását l. MNy 32, 121.; AE 97, 230. (térképes ábrázolással).*

1. 1310: Zemere, CD 8/1, 383. Talán az X—B 10—11 mezőkben. 2. 1773: Ó- és Új-Szemere, LI 286. ~ (B14,2). 3. 1622: Szemerey portio, 1625: Zemere resz, Ila 2, 441., 430. Jánosi (C9,22) h. 4. 1243: Scemere, 1327: Ketzemere, Gy. 1, 144. Szemere (C11,11). 5. Szemere hegy, Nyr 3, 527., Nyr 6, 285. Mád (C11,12) h. 6. 1924: Szömöre szá., Rétköz 399. Tuzsér (C13,12) h. 7. 1210: Scemera, 1339: Zemere, Cs. 3, 513. Szemere (D5,7). 8. 1276: Zemerred, Bakács 193. A.- és F.-szemeréd (D6,4). 9. 1391: Zemeretelke, Maksai 212. Szatmárnémeti (D14,7) h. 10. 1237 k.: Scemere, PRT 1, 780.; 1430: Zemere, Cs. 3, 558. Győrszemere (E4,13). 11. 1261: Scemere, Gy. 1, 805. Mezőszemere (E10,4). 12. Szömöre, P. 38, 90. Encsencs (E13,4) h. 13. 1454: Szemere, Cs. 1, 34. Az E—F 6—8, G 7—8 mezőkben. 14. 1265: Zemere, Cs. 3, 631. Répceszemere (F3,23). 15. 1669: Szemere, Kádár 5, 242. Néma (F16,1) h. 16. Szemerelőld, Nyr 45, 422. Dabronc (G3,17) h. 17. 1826: A' Szemere utján tul e., Kalotaszeg 1, 304. Nagypetri (G15,12) h. 18. 1379: Zemerelaca, Cs. 3, 104. Bárszentmihályfa (H2,7) h. 19. 1280 k.: Scemurekereky, Árpádk. okl. 120. Kereki (H5,9). 20. ? : Szemere, Sarkad 509. Sarkad (H11,2) h. 21. Szemere, Torda 8. Bágyon (H16,4) h. Szemere, Torda 9. Kercsed (H16,5) h. 22. 1454: Zemere, Cs. 2, 642. Berzence (I3,3) v. 23. Szemere r., P. 4, 324.; Szömöre, Nyr 28, 191. Kaposszekeső (I5,8) h. 24. Szemere feje e., Pesty 1, 345. Gidófalva (I20,6) h. 25. 1313: Zemere,

Gy. 1, 384. Almamellék (J4,10) h. 26. 1384: Zemerezaponafoka, Zichy O. 4. 283. Nagybaracska (J7,1) h.

Szente-Mágocs Kar.: *Senta et Maguch, Sentemacus, Zentamaguch, Scentemaguch, Scentemagygh. Neveztek Kölcsé nemzetségnek is. E név szn.-i és hn.-i megfelelőjét nem ismerjük; két név összetételéből alakult.*

Szente Szn.-i megfelelői: 1211: Zenteh, PRT 10, 509., 512.; 1237 k.: Scente, Scemte, PRT 1, 774., 780. Az összetétel első tagja (szláv eredetű) szent szavunk származéka; jelentése 'jámbor, vallásos, szent életű'. A csak újabb korból ismert Szente- hn.-ek (Kádár 5, 532.; ÜMM 2/1, 313.) nagy többségéről csn.-i eredetük bizonyos (H. Fekete 30.; Zala fn. 269., 303., 415.; DDMÉ 1966–1967., 529.), így adattárunkban csak a „történeti”, XII–XVI. sz. -i adatok felsorakoztatására vállalkoztunk. Analógiás alapon feltételezhető, hogy a csak újkorból ismert Szentornya psz. (Hnt. 1882.) Szentetornya előzményre megy vissza, de ez bizonyításra vár.

1. 1363: Scinthe, Cs. 1, 362.; 1410: Zenthe, ZsiO 2/2, 364. Tapolyizsép (A12,5) v. 2. 1416: Zenthegh, 1472: Zentheh, 1473: Zenthe, Cs. 1, 107. Szente (D7,9). 3. 1322: Zenthe, Cs. 1, 15. Budakalász (E7,7) h. 4. 1325: Zenthe, Cs. 3, 560. Mórighida (F4,16) h. 5. 1471: Zenthethornya, Cs. 1, 655. Orosháza (H10,2) h. 6? 1453: Zenthe, Zempcze, Cs. 1, 623. Ant (H12,7) v. 7? Szente vide Szintye, L. 1, 643. Szintye (H12,8). Talán különbözik a 6. számútól. 8. 1351: Mogenscenthefulde, AO 5, 529. Koprivnica (I2,12) v. 9? 1198: Scentii, Gy. 1, 728.; 1208: Sentey, Gy. 1, 714., 716. L. még Flach 16. A J7 mezőben.

Mágocs Szn.-i megfelelői: + 1283: Maguch, RA 3217.; 1291: Maguch, HO 6, 374. Az összetétel második tagja (finnugor eredetű) mag szavunk származéka.

1. 1443: Magoch, 1444: Magocz E., Cs. 3, 439. Tamásihoz (H5,1) tartozott. 2. 1471: Magacz, 1472: Magocz, Cs. 1, 682. Nagymágocs (H10,3). 3. 1251: Magoch, Cs. 3, 439. Mágocs (I5,9). 4. Mágocs vagy Mákos psz., Iványi 5, 63. Zenta (J9,2) h. 5. 1799: Magocs psz., Iványi 1, 74., 5. 63.; Magocs, L. 1, 397. Gyurgyevo (L9,6) h.

Kölcsé An.: *Colsoy E. A Szente-Mágocs nemzetség másik neve. Szn.-i megfelelői: 1142–6: Culcey, PRT 1, 597.; 1307: Kulchey, AO 1, 130. A név 'marad' jelentésű török szó származéka.*

1? 1263: Kulchun, Gy. 1, 543.; 1454: Kewlchen, Cs. 1, 417. Kölcsény (B14,1). 2. 1181: Kelchei, Maksai 163.; 1344: Kwlche, Cs. 1, 479. Kölcsé (D14,3). 3. 1424: Kelche, Szentgyörgyi 186. Kölcsé (E16,4). 4. 1470: Kewche, Cs. 2, 47. Horvát- és Románkécsa (K10,1).

Szil Kar.: *Zil, Zyl, Scili. Neveztek Kalocsa nemzetségnek is. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név (finnugor eredetű) szil szavunkkal azonos. A szó köznévi voltából következő adatgazdagság miatt a Zil, Zyl, Scili (tulajdonképpen szil) hn.-ek közreadásától terjedelmi okok következtében el kellett állnunk.*

Kalocsa Kar.: *Kalatha E. A Szil nemzetség másik neve. Szn.-i megfelelői: 1273: Kolocha, HO 7, 142.; 1346: Kalach, AO 4, 570. A név 'sár, sáros hely' jelentésű szláv szó származéka. A Kalocsa hn.-ek egyike-másika közvetlenül magyar szn.-ből származik.*

1. 1419: Kalwsa, Cs. 1, 392. Kalusa (B13,3). 2. 1463: Kalacha, Kalocha, Cs. 1, 449. A- és F.-kalocsa (B16,1). 3. 1247: Calysa rivulus, 1458: Alsó-Kalosa, Ila 2, 39. A- és F.-kálósa (C9,23). 4. 1312: Kalucha, Kádár 4, 190. Kalocsa (F16,9). 5. 1403: Kalocsa, 1411: Kalacha, Cs. 2, 761. Olaszfa (G3,8) h. 6. Kalocsa-tanya, Gyoma 81. Gyoma (G10,1) h. 7. 1009: Colocensis civitas (melléknévi formában),

1429: Kalocha, Cs. 3, 313, Kalocsa (H7,2). 8. 1214: Colosa. Jakó 267. Kalácsa (H13,1). 9. 1446—8: Kalaczafalwa, Kalocsafalva, Cs. 2, 616. A H—1 3—5, J 3—4 mezőkben. 10. 1431: Kalacha, Cs. 2, 494. Helesfa (J5,12) h. 11. Kalocsa r., P. 5, 195. Erzsébet (J6,11) h. 12. 1321: Kalacha, Gy. 1, 721.; 1520—2: Thotkalocha, Cs. 1, 684. Zenta (J9,2) h. 13. 1354: Kalacha, 1454: Kalocha, Cs. 2, 44. Kalácsa (J11,4). 14. 1249: Kallysche, CD 7/4, 103. Jasenovac (L2,1) v.

Szolnok Kar.: *Zounuk. Szn.-i megfelelői:* 1138: *Sounik*, MNy 32, 203.; 1221: *Zounuk*, VR 259. *A név ismeretlen — talán szláv — eredetű. A csn.-i eredet gyanúja miatt a Szolnoki- hn.-ek (P. 48, 142.; DDMÉ 1968., 490.) közreadásától eltekintettünk. A Szőlők hn. (L. 1, 657.) hangrendi okokból nem vonható ide. Szolnok hn.-ek összeállítását l. HonfMg. 239.*

1. 1369: Zonuk, Cs. 1, 363. Szolnocska (B13,4). 2. 1256: Zonuk, Gy. 1, 149. Aba-újszolnok (C11,13). 3. 1221: Zunuchy. 1341: Zonuk, Mező—Németh 83. Nyírbogdány (D12,8) h. 4. 1493: Zolnok, Cs. 3, 687. Mosonszolnok (E3,5). Azonos lehet ezzel: 1399: Zolnok, Cs. 3, 687. 5. 1500: Zolnok, Cs. 3, 560. Hédervárhoz (E4,8) tartozott. 6. 1500: Zolnok, Cs. 3, 514. K.- és N.-igmánd (E5,4) v. Talán ide vonható: 1193: Zounuch, MES 1, 144. 7. Szolnokhát, P. 19, 316. Újlörincfalva (E10,5) h. 8. +1075: Zounuk, MES 1, 57., 58.; 1380: Zolnok, 1429: Zolnok, Cs. 1, 666. Szolnok (F9,3). 9. Szónoktó, ÜMM 2/1, 313. Zsáka (F12,6) h. Szolnoktó psz., MVV Bihar 50. Berettyószentmárton (F12,7) h. 10. 1249: Zonuk, ÁÚO 7, 284.; 1327: Zanuk, Cs. 1, 567. Zálnok (F14,11). 11. 1228: Zunug, PRT 1, 691. Somogyszob (13,4) v. 12. 1245: Scolnuk flumen, CD 4/1, 387. Rakovac (J1,1) h. 13. 1256: Zounuc, Gy. 1, 235. Piros (L8,3) h. 14. 1415: Zolnok, Cs. 2, 254. Ruma (M9,6) h.

Tardos Kar.: *Turdos, Tördos, Turdas. Szn.-i megfelelői:* +1086: *Turdos*, PRT 8, 270.; 1227: *Turdos*, ÁÚO 6, 445. *A név a Tard név származéka, ez utóbbi pedig 'kopasz' jelentésű (török eredetű) tar szavunkból ered. Tekintettel a név etimológiájára, adatárunk kiterjed a Tard hn.-ekre is (szn.-i megfelelője: 1138: Turdi, MNy 32, 203.), de eltekint az újabb kori Tardi csn.-ból eredt Tardi hn.-ek (ÜMM 2/1, 313.; P. 5, 300.; Krassó 2/2, 327.; Heves fn. 1, 161.; H.-B. fn. 1, 10., 38.) felsorakoztatásától.*

1? 1265: Tordousina, Gy. 1, 198. Turdossin (X8,2). 2. 1243: Tordas, 1427: Thordoso, Ila 4, 144. Szásza (B9,8) h. 3. 1245: Turdos, Bakács 69. A., Közép- és F.-palojta (C7,4) h. 4. 1221: Tardoskeddi, NyiK 8/40, 2. Tardoskedd (D5,9). 5? 1468: Thordowacz, Thordowaczpathaka, Bakács 93. Bernecebaráti (D6,8) h. 6. 1864: Tardas hegye, 1970: Tardos e., Heves fn. 1, 67., 76. Mónosbél (D9,12) h. 7. 1855: Tardos d., MNy 24, 363.; Tordas e., Heves fn. 1, 70. Fedémes (D9,19) h. 8. 1220: Tord, Gy. 1, 810. Tard (D10,13). 9. 1395: Thardos, Cs. 1, 527. Tiszatardos (D11,9). 10. 1262: Tord, 1410: Thard, Cs. 3, 632. A- és F.-ilmic (E2,6) h. Ide vonható: Tardos ér, TT 1884., 219. 11. 1260: Turdus Zorvmeley pi., HO 6, 102. Keszegfalva (E5,7) h. 12. 1217: Turdos, MES 1, 214. Tardosbánya (E5,8). 13. 1358: Tordas, 1376: Tardas, Cs. 3, 354. Tordas (F6,8). 14. 1175: Tardi, 1229: Tord, Cs. 2, 650. Lengyeltóti (H4,5) h. 15. 1093: Tordi, PRT 1, 592.; 1102: Tardi, PRT 1, 593. Somogytúr (H4,15) h. 16. 1429: Thard, Cs. 3, 352. A H7 mezőben. 17. Tordas, Haan 1, 122. Békés (H11,1) h. 18. 1202—3: Tordosi, 1361: Turdas, Iczkovits 63. Oláhtordás (H17,4). 19. 1275: Tordos, 1364: Tordas, 1493: Thardas, Cs. 2, 650. Kaposvár (I4,12) v. 20. 1417: Thordas, 1536: Thardas, Cs. 2, 650. Szentlászló (J4,11) v. 21. 1427: Twrd, Cs. 2, 68. Furdia (J13,7). 22. 1332—7: Tordas, VMO 1/1, 110. Tordos (J15,6). 23. 1308—21: Thord, Cs. 2, 356. Tordinci (L6,8).

Tátika Kar.: *Thadeuka*. Szn.-i megfelelői: 1233: *Thadeuka*, HO 4, 18.; 1279 k.: *Tadeuca*, Zala O. 1, 90. A név a végső fokon héber eredetű, 'bátor szívű, elszáni, merész' jelentésű *Taddeus* név származéka. *Tátika* hn.-ek összeállítását l. MNy 7, 169.; MNy 60, 407—408.

1. 1233: *Tadeuka meta*, HO 5, 13. Kis- és Horvátzsidány (F2,6) h. 2. 1235—70: *Tadeuka castrum*, 1399: *Thadyka*, Cs. 3, 17. Zalaszántó (G3,18) h. 3. *Tátika* halom, Haan 1, 185. Füzesgyarmat (G11,4) h. 4. 1426: *Tadyka*, Cs. 2, 649. Iharosberény (13,10) v. 5. *Tátika* psz., MVV Somogy 120. Nemesdéd (13,11) h. Felmerülhet azonosága a 4. számúval.

Tátöny Kar.: *Tatun E*. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név vitatott eredetű; török ('aki izlel' vagy esetleg más jelentésű szavakból) és szláv etimológiája van. Más fel fogás a nevet török méltóságjelölő elírásaként értékeli (*Catun* helyett *Tatun*), így nem tartja nemzetségnévnek. *Tátöny* hn.-re l. ItK 71, 598.

1. 1616: *Tatomberek m.*, Schram 72. Galgóc (C4,2) v. 1. a. *Kistátom*, MNy 33, 259., MNyj 11, 77. *Tyukod* (D14,12) h. 2. 1275: *Thathum*, *Thathon*, *Thathun*, Cs. 2, 650. *Magyaratád* (I4,13) h.

Tekele Kar.: *Thekule*, *Thekele*, *Tekele*, *Theade* [1]. Szn.-i megfelelői: 1278: *Thekule*, CD 5/2, 432.; 1300 k.: *Thekela*, CD 8/5, 205. A név ismeretlen eredetű. Kétségtelen bizonyossággal ide vonható hn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A középkori adattal nem rendelkező *Tököld* hn.-et (L. 1, 691.) nem soroltuk ide. Hasonlóan eltekintettünk a *Tekenye* hn. (1339: *Thekenie*, Cs. 3, 114.) adattárba vételétől is.

1? 1270 k.: *Thukul*, 1453: *Thekel*, Cs. 3, 354.; *Tekele*, ill. [= délszlávu] vide *Tököl*, L. 1, 674. *Tököl* (F7,8).

Terkent Kar.: *Terkend E*. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen eredetű. 1. 1340: *Therkenth*, Cs. 3, 115. *Zalabér* (G3,19) v.

Tét Kar.: *Téth*, *Tet*, *Tech*. Szn.-i megfelelője: 1219: *Teth*, ÁÜO 6, 401. A név török méltóságjelölő származéka. *Tét* hn.-ek összeállítását l. MNy 27, 221—226.

1. 1863: *Kistétke*, 1924 és 1948: *Tétke*, Rétköz 274—275. Nagyhalász (C12,17) h. 2. 1212: *Lodantheth mansus*, Mező—Németh 72. *Mezőladány* (C13,15). 3. 1271: *Tuth*, Mező—Németh 95.; 1347: *Theth*, AO 5, 46. *Nyirtét* (D12,12). 4. 1391: *Theti*, *Teti*, 1440 k.: *Teeth*, Cs. 3, 687. A D—E 2—3 mezőkben. 5. 1251: *Thet*, Cs. 3, 561. *Tét* (F4,13). 6. +1086: *Tugut portus*, *puteus*, *Tuhutsedu fons*, PRT 8, 267. *Bakonykoppány* (F4,17) h. 7. 1380: *Tethmonostora*, Cs. 1, 670. *Szolnok* (F9,3) h. 8. 1326: *Theech*, 1453: *Theth*, Cs. 1, 746. *Nagyzerind* (H12,9) v.

Tibold Kar.: *Tibolch*, *Tybold*, (genus) *Tybold bani*, *Thiboldi*. Szn.-i megfelelői: 1111: *Thebaldus*, Kálmán 44.; 1279: *Tyboldus*, Sm. 6, 333. A név a német eredetű, 'nép + merész' szavakból összetett *Teobald* név alakváltozata. A *Tibát* (Nyr 12, 431.) és a *Nyámód Tibota* hn.-eket (Nyr 6, 192.) nem vontuk ide. *Tibold* hn.-ek összeállítását l. MNy 9, 31—32.

1. 1775: *Tibót völgye*, 1864: *Tibót szá.*, Ila 4, 132. *Tornalja* (C9,24) h. 1. a. 1671: *Tibolt szó.*, Schram 42. *Miskolc* (D10,7) h. 2. *Tibold-Darócz*, L. 1, 682.; *Tibold vára*, Pesty 1, 157. *Tibolddaróc* (D10,14). 3. 1566: *Thyboldh*, SzO 2, 201. *Tibód* (H19,6).

Tolcsva Kar.: *Tulchua*. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen eredetű. 1. An.: *Tulsuoa* fl.; 1332—7: *Tolchwa*, *Tolchua*, Cs. 1, 339. *Tolcsva* (C12,18).

Told 1320: Thold E., Sz 92, 24. old. 70. jz. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név 'telik' jelentésű török szó származéka. Nem foglaltuk adattárba a csn.-ből is származhatott Toldi- (Tódi-) hn.-eket (L. 1, 685.; Ethn. 37, 133.; VmMK 6, 290., 306.; Heves fn. 1, 107., 110.).

1. 1657: Thold e., Schram 153. Sárospatak (C12,1) h. 1. a. 1470: Thold, Cs. 1, 109. A- és F.-told (D8,8). 2. 1379: Told aqua, Ugocsa 521. Tivadar (D15,4) h. 3. 1383: Tholdwar, Cs. 3, 515. Komárom (E5,9) v. 4. 1376: Told, Cs. 3, 561. Győrrasszonyfa (F4,18) h. 5. 1559: Told, D. 1, 124. Talán Cegléd (F8,5) v. 6. 1284: Thold, Gy. 1, 677. Told (F12,8). 7. 1572: Told, D. 1, 256. Kővágó-örs (G4,12) h. 8. 1229: Told, Cs. 2, 652. Karád (H4,7) h. 9. 1572: Told, D. 1, 259. Simontornya (H6,1) v. 10. 1443: Told, Cs. 1, 780. Féregyház (J12,7) v.

Tomaj Kar.: Tumoy, Thomoy, Tomoy. Szn.-i megfelelői: +1282: Thomoy, ÁÜO 9, 329.; 1292: Thomoy, Zala Ó. 1, 103. A név török eredetű; nemzetségnév vagy szn. származéka. Tomaj hn.-ek összeállítását l. MNy 24, 173.

1. Tomaj psz., Vadász 12. Fülek (C8,14) v. 2. 1405: Thomay a. n. Zyrakfelde, Cs. 3, 633. Círák (F3,24) h. 3. 1214: Tomoi, VR 189.; 1340: Thomaymonustura, 1486: Thomay, Cs. 1, 73. Tomajmonostora (F10,3). 4. 1407: Thomayfelde, ZsIO 2/2, 9. Nagytillaj (G3,11) v. 5—7. 1121: Tumoy, Tomoi, MNy 23, 364. 5. 1448: Thomay, Cs. 3, 116. Cserszegtomaj (H3,18). 6. 1256: Thomoy, Cs. 3, 116. Lesencetomaj (H3,19). 7. 1317: Thomay. Részei: Laadthumay, Wduarnok Thomay, Cs. 3, 116. Badacsonytomaj (H4,16). 8. 1407: Thome, 1418: Thomay, Cs. 3, 455. Regöly (H5,5) v. 9. 1410: Thomay, Cs. 2, 652. Nágocs (H5,10) h. 10. 1401: Thamay, Thomay, Cs. 2, 108. Jerszeg (K12,4) v.

Torda Kar.: Turda E (?). Szn.-i megfelelői: 1202—3 k.: Turda, RA 202.; 1237 k.: Torda, PRT 1, 778. A név török eredetű, 'áll' jelentésű szó származéka. Felvetődött szláv etimológiája is 'erős, tartós' értelmű szóból. Főleg a csak új(abb) korból ismert Torda- hn.-ek esetében a csn.-ből való származás lehetősége nem zárható ki. A Tordát- (1566: Tordatfalwa, SzO 2, 201.), a Tordac (FE 4, 21.) és — csn.-i eredet gyanúja miatt — a Tordai- hn.-ek (P. 5, 24.; Petri 4, 296.; Tragor 116.; MNy 10, 167.) közreadásától eltekintettünk. Torda hn.-ek összeállítását l. Orbán: Torda 89.

1. 1400: Thordatheleke, Lengyel 87—88., 89.; 1864: Torda, Kázmér 47. Vének (E4,14) h. 2. 1647—86: Torda, Kosáry 18. Tahitótfalu (E7,8) h. 3. 1590: Torda-Vima, Kádár 6, 554. Tordavilma (E16,6). 4. Kistorda községrész, Nyr 2, 282. Földes faluban (F11,6). 5. 1221: Turda, Gy. 1, 677. Bihartorda (F11,7). 6. Turda, Petri 3, 619. Oláhkecel (F15,12) h. Román nyelvkörnyezetben. 7. Torda-gödör, Zala fn. 251. Bezeréd (G3,20) h. 8. 1330 k.: Torda, Gy. 1, 514. Szeghalom (G11,3) h. 9. 1731: A Turda Almánál szá., Kalotaszeg 1, 43. Kalotadámos (G15,6) h. 10. 1447: Thordafalwa, Cs. 5, 696. Mezőnagycsán (G17,7). 11. 1462 k.: Thordafalwa, Cs. 3, 117. Babosdöbréte (H2,6) h. 12. 1563—6: Torda-Hencs, D. 2, 303. Keszthely (H3,20) v. 13. 1251: Thorda, CD 4/2, 89. Sérsekszőlős (H5,11) v. 14. +1075: Turda castrum, Cs. 5, 683. Torda (H16,6). 15. 1292: Thordalaka, Cs. 5, 741. Aranyoslóna (H17,5) v. 16. Torda d., Nyr 3, 143. Rava (H18,14) h. 17. Torda völgye, Orbán 2, 60. Csíkcsicsó (H20,2) h. 18. Torda hegy, P. 48, 175. Máza (I6,13) h. 19. Torda lapos, Torda ér, FE 8, 178., 193. Hódmezővásárhely (I10,3) h. 20. 1872: Belső és Külső Torda, Bogáts 66. Oltszem (I20,5) h. 1797: Torda telke, Ny. Ir. Közl. 2, 221.; Tordafalva, Pesty 1, 396. Zalán (I20,17) h. 21. 1280: Turda, Gy. 1, 394. Dárda (K6,12). 22. 1723—5: Torda, MVV Torontál 126. ~ (K10,3). 23. 1255: Torda, CD 4/2, 344. Vrbova (L4,2) v. 24. 1332—7: Torda, Tordafalua, Cs. 2, 356. Nuštar (L6,9) v. 25. 1235: Turda, HO 1, 14. Bizonytalan lokalizálású, talán önálló.

Tördemic Kar.: *Turdemich E. Szn.-i megfelelője: 1219: Turdemetz, Turdemez, VR 238. A névnek szláv ('kemény + bosszút áll' szavak összetétele) és török ('szűr' ige származéka) etimológiája van. Tördemic hn.-ek összeállítását l. MNy 31, 310.*

1. 1280: Furdemech, 1330: Turdemyz, NyiK 8/42, 3. Tordomesztic (B5,7). 2. 1324: Thurdamez, 1359: Tordamez, Cs. 3, 687. Gálos (D2,1) v. 3. 1358: Turdemech, 1390: Tordameyz, Cs. 3, 561. Móríchida (F4,16) h. 4. 1280: Terdemech, CD 7/3, 86. Csévharaszt (F7,5) h. 5. 1274: Turdemecz, Cs. 3, 118. Badacsonytördemic (H4,12).

Türoly Kar.: *Turul. Szn.-i megfelelői: 1217: Turul, RA 320.; 1239: Turul, CD 4/1, 166. A név (török eredetű) turul szavunkkal azonos. Türoly hn.-ek összeállítását l. MNy 10, 297.*

1. 1251: Turul castrum, HOKlt. 19. Znióvárálja (A6,2). 2. 1327: Turulthapolcha, Zala O. 1, 203. Tapolca (G3,21). 3. 1356: Turul, Cs. 3, 118. Hahót (H2,11) v. 4. 1400: Turulberek silva, Iczkovits 33. Gyulafehérvár (I16,1) h. 5. 1237: Turul, Gy. 1, 397. Túrony (J5,13). 6. 1426: Turol. Részei: Mezewturol, Wyzesturol, Hegyesthwrol, Akosthwrol, Feyefakathwrol, Arkosthurol, Cs. 2, 166. Mohol (J9,1) v.

Türje Kar.: *Gyurla, Churla, Gurle, Jurle. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen eredetű. Nem vontuk ide a Türe (1264: Ture, Gy. 1, 481.; 1299: Tyre, Cs. 5, 420.), a Terje (1466: Therye, Cs. 1, 626.), a Tőjje (Nyr 3, 47.), a Törjék (L. 1, 692.) és — hangrendi okokból — a Turia hn.-eket (1308: Toria, 1403: Twrya, Cs. 2, 255.; L. 1, 697.).*

1. 1274: Churle, ÁÚO 4, 39. A.- és F.-csölle (D3,4). 2. 1230: Gurle, 1322: Jurlew, 1425: Tyrle, Cs. 3, 118. Türje (G3,22). 3. Türgye seu Tölgyi-zug d., L. 1, 698. A G—H 10—11 mezőkben.

Tyukod Kar.: *Tykod. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név (török eredetű) tyúk szavunk származéka.*

1. 1300: Thykud, CD 10/3, 280. K.- és N.-lég (D4,12) v. 2. 1181: Tykud, Tykod, Maksai 223. Tyukod (D14,12). 3. 1331: Tykod, Cs. 2, 651. Tapsony (H3,21) v.

Ugra Kar.: *Ugra E. Szn.-i megfelelői: 1214: Wgra, VR 188.; 1278: Vgra, ÁÚO 4, 95. A név 'magyar' jelentésű szláv szó származéka. Felmerült 'erdő, hegy' jelentésű szláv szóból való eredeztetése is. Az Vgrathynch hn.-et (1404: Cs. 2, 359.) nem vontuk ide. Ugra hn.-ek összeállítását l. MNy 14, 194.*

1. 1438: Ugra, Cs. 1, 73. Halmajugra (E9,9). 2. 1214: monasterium de Vgra, Gy. 1, 679. Biharugra (G12,8). 3. 1376: Wgra, Vgra, Cs. 5, 900. Marosugra (H17,6). 4. 1502: Vgra poss., SzO 8, 197.; 1609: Ugra pataka, MNy 4, 420. Szövérd (H18,15) h. 5. Ugra p., Orbán 2, 82. A H20 mezőben. 6? 1488: Vgray (csn.-ben), Cs. 2, 702. A H—I 3—5, J 3—4 mezőkben. 7. 1366: Vgra, US 2, 265. Szászugra (I19,3). 8. 1201: Vgra, Sm. 3, 8. Ugrini (K1,3).

Varas Kar.: *Waras E. Várjobbágy-nemzetség. Szn.-i megfelelői: 1245: Worosd, ÁÚO 7, 201.; 1291: Varo [abl.], CD 6/1, 133. A név — ejtésétől függően — eredhetett (iráni eredetű) vár [főnév] vagy (fennugor eredetű) varas 'varangyos' szavainkból. Nem foglaltuk adattárba sem azokat a hn.-eket, ahol a Varas- szó mintegy megkülönböztető előtagként szerepel (1279: Warasbolog, Cs. 3, 680.; 1332—7: Varaskesev, Cs. 1, 747.; 1398: Waraskezeu, Cs. 2, 764.), sem pedig azokat, amelyeknek csak újabb kori adatait ismerjük, ahol a Varas szó szintén — nyíltan várra utaló — diszkriminatív funkciót tölt be (1679: Varas hay, Ila 2, 191.; 1864: Váras ka., Gyergyó 62.).*

1. 1626: Waros ablak szö., Schram 18. Abaújszántó (C11,6) h. 1. a. 1495: Wywaras, Kandra 2, 445., 450. Felsőtárkány (D10,11) h. 2. Varastó szá., Nyr

40, 283. Ásványráró (E4,2) h. 3. 1768: Varasd, Kázmér 39. Vének (E4,14) h. 4. 1407: Varasvth via, ZsO 2/2, 83. Ostffyasszonyfa (F3,16) v. 5. Varas, ÜMM 2/1, 314. Túrkeve (G10,2) h. Varaslapos, P. 19, 182. Mezőtúr (G10,3) h. 6. 1852: Varas r., Szeg. Ped. Főisk. Évk. 1958/1, 146. Baks (H9,3) h. 7. 1508: Wywaras, Cs. 1, 684. Szentés (H9,4) h. 8. 1687 után: Varas torokban szá., MNy 4, 407. Csejd (H18,16) h. 9. 1687 előtt: Varasd szerben szá., MNy 4, 418. Bő (H18,17) h. 10. 1250: Warast, RA 927. A H—I 3—5, J 3—4 mezőkben. 11. 1193: Vorosth, MES 1, 142. Varaždin (II,3). 12. +1019: Warous, PRT 7, 494. Csáktornya (I2,7) v. 13. 1403: Waras, Cs. 2, 654. Gálosfa (I4,7) h. 14. 1193: Worost, Vorost, Cs. 3, 412., MES 1, 144. Bonyhádvarasd (I6,14). 15. +1015: Vorost bucaozu, Gy. 1, 402. Apátvarasd (I6,15). 16. 1566: Warosfalwa, SzO 2, 196. Homoródvárosfalva (II9,4). 17. 1425: Warasd, Cs. 2, 212. Nagybaracska (J7,1) v. Azonos lehet ezzel: 1198: Varos, Gy. 1, 732. 18. 1224: Waras, SzO 1, 5. Szászváros (J15,7). 19. 1323: Worosd, Cs. 2, 108. Germán (L12,3) v. 20. 1471: Warasfalwa, Cs. 2, 108. Az L—M 12—13 mezőkben.

Vázsony Kar.: *Vasun. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen eredetű.*

1. Vázsony szö., P. 16/1, 226.; Vázsony psz., Hnt. 1882. Sukoró (F6,9) h. 2. +1082: Waswn, HO 4, 4.; 1233: Wesun, Vason, 1495: Naghwason, Cs. 3, 259. Nagyvázsony (G4,13). 3. +1082: Touthvasun, Cs. 3, 259.; +1093: Wasun, PRT 10, 497. Tót-vázsony (G4,14). 4. 1266: Wosun, 1443: Wasontheleke, Gy. 1, 907. Szentés (H9,4) v. 5. Vázsony psz., MVV Somogy 70. Gyékényes (I3,12) h.

Vezekény Kar.: *Wezeken, Wezekyn, Wezken. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen eredetű. Nem vontuk ide a Bezken hn.-et (1332—7: VMO 1/1, 369.). Vezekény hn.-ek összeállítását l. Kandra 2, 253.; Sz 81, 294.*

1. 1355: Wezeken, NyIK 8/49, 1. Vezekény (B5,8). 2. 1265: Vezeken, Gy. 1, 485. K.-és N.-vezekény (C5,12). 3. 1297: Vezeken, Apponyi O. 1, 41. Vezekény (D4,13). 4. 1327: Wezeken, Gy. 1, 486. Talán Fakóvezekény (D5,10). 5. 1240: Wezekyn, Wezekyn, Gy. 1, 485. Garamvezekény (D6,9). 6. 1351: Wezeken, Cs. 1, 74. Pétervására (D9,17) h. 7. 1265: Vezeken, 1471: Wezken, Cs. 3, 635. Veszékény (E3,6). Innen vette nevét: 1404: Wezeken Chalad, Cs. 3, 603. 8. 1344: Wezekyn, Cs. 1, 74. Heves-vezekény (E9,10). 9. 1787: Vezekény, MNy 13, 144. Tiszacsege (E11,1) h.

Vezseny Kar.: *Vesen E. Szn.-i megfelelője lehet: 1272: Wysen, ÁÚO 12, 61. A név talán 'szilfa' jelentésű szláv szó származéka.*

1? 1262: Wezend, Maksai 235. Vezend (E13,5). 2. 1392: Wesentelek, Cs. 3, 260.; 1616: Vechen, Veszpr. ht. lex. 395.; Vezseny-ér p., Mo. fn.-tára 1, 43. Sikátor (F4,19) h. 3. 1466: Vesen, Cs. 1, 671. Vezseny (G9,2).

Virteta Kar.: *Wirteta E. Szn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A név ismeretlen eredetű. Hn.-i megfelelőjét nem ismerjük.*

Woyn 1279: ~ E., RA 3004. Várjobbágynevezettség. Szn.-i megfelelői: 1255: Voynk, ÁÚO 11, 421.; 1262: Woym, CD 4/3, 94. A név ismeretlen eredetű. Hn.-i megfelelőjét nem ismerjük. A Vojnich hn.-eket (L. 1, 742.) nem vontuk ide.

Zágor Kar.: *Zagur E. Szn.-i megfelelője: +1086: Zagordi, PRT 8, 271. A név ismeretlen eredetű.*

1. 1135: Zagor, CD 7/5, 104. Darázsai (C6,5) h. 2. 1521: Zágor réthe, Gyárfás 3, 752. Nádudvar (F11,1) v. 3. 1458: Zagorhyda, Cs. 3, 124. Zágorhida (H2,22). Talán ide vonható: 1257: Zagur meta, ÁÚO 7, 464. 4. 1412: Zagor, Cs. 5, 901. Zágor

(H18,18). 5. 1440: Zagwřincz, 1477: Zagorycza, Cs. 1, 761. Solymoshoz (I12,5) tartozott.

Zágráb-Korpás Kar.: *Zagrab, Zagrab et Korpás. Várjobbágynemzetiség. E név szn.-i és hn.-i megfelelőjét nem ismerjük; két név összetételéből alakult.*

Zágráb Szn.-i megfelelői: 1232: *Zagrab*, AO 5, 83.; 1305: *Zagrab*, Sm. 8, 111. Az összetétel első tagja szláv eredetű; jelentése 'árok möge'. A szótőben -h-t mutató hn.-eket (1420: *Zahrabowe*, *Kavuljak* 262.; *Zahrab telep*, Hnt. 1882.) nem vontuk ide.

1. 1259: *Zagreb*, HO 6, 98. Dúloujfálu (A5,4) h. 2. 1337: *Zagragh*, Ila 4, 101. Csoltó (B9,5) h. 3. 1488: *Zabrag*, Cs. 1, 366.; 1559: *Zágráb*, Pesty 1, 434. Győröcske (C13,9) v. 4. An.: *Zabrag castrum*; Kr.: *Zagrabia*. *Zágráb* (K1,4). 5. 1500: *Zagrabacz*, Cs. 2, 432. Podvřskóhoz (L4,3) tartozott. 6. 1555: *Zagraddya*, Szörény 2, 570. Dálbovec (M13,1) v.

Korpás Szn.-i megfelelői: 1232: *Corpaz*, AO 5, 83.; 1274: *Kurpaas*, HO 7, 151. Az összetétel második tagja (szláv eredetű) *korpa* szavunk származéka.

1. *Korpás-Várbok*, L. 1, 336. *Nemesvárbók* (C7,5). 2. 1578: *Korpasrez*, Ila 2, 131. *Otrokocs* (C9,19) h. 3. *Korpás d.*, P. 12, 241. *Lak* (C10,10) h. 4. *Korpás hegy*, P. 1, 202. *Felsődobcsa* (C11,14) h. *Korpás sző.*, P. 1, 249. *Forró* (C11,15) h. 4. a. 1780: *Korpás r.*, *Schram* 155. K.- és N.-bari (C12,2) v. 5. 1770 k: a *Korpás Kútnál*, *Kalotaszeg* 1, 271. *Vistá* (G16,7) h. 1781: A *Korpás árokban*, *Kalotaszeg* 1, 234. *Mákó* (G15,13) h.

Záh Kar.: *Zaah, Zah, Zach, Zachu, Zack. Szn.-i megfelelői: 1141—6: Zah, MKSz 1 (új folyam), 17.; 1211: Zah, PRT 10, 504. A név talán a héber eredetű, 'Jahve emlékezik' jelentésű Zakariás névből rövidült. Felmerült iráni méltóságjelölőből való származása is. Nem vontuk ide a Cák hn.-et (1478: *Czak*, Cs. 2, 743.; német neve *Zackenbach*, L. 1, 750.).*

1. 1368: *Zahfolva*, *Zahfeulde*, 1371: *Zahtelek*, Cs. 1, 111. *Karancseszki* (C8,15) h. 2. 1379: *Zachvelge*, 1505: *Zakwelgh*, *Ugocsa* 520. *Tivadar* (D15,4) h. 3. 1347: *Zaah*, PRT 8, 324. *Csopak* (G5,8) h. 4. 1673: az *Za* oldalán, 1754: *Záh* oldalon. *Borsavölgy* 110., 115. *Borsa* (G16,2) h. 1702: az *Zah* Tetőn, 1800: Az *Zá* oldalban, *Borsavölgy* 23., 27. *Bádok* (G16,9) h. 5. 1339., 1340: *Zaah, Zah*, Cs. 5, 744. *Mezőzáh* (H17,7). 6? 1758: *Sákhegye* (*Zákhegye*), *Bogáts* 69. *Szárazpatak* (I20,18) h.

Zsadány Kar.: *Sudan, Sadan. Szn.-i megfelelői: 1184: Sudan, PRT 10, 501.; 1239: Sudan, AÜO 7, 90. A név eredete vitatott; iráni (türk—kazár méltóságjelölőből) és szláv ('vár, kíván' jelentésű szóból) etimológiája van. Nem foglaltuk adattárba a Zsdenova (L. 1, 763.) és a Szadán hn.-eket (Tört. Adattár 1, 375.). A Zsédény hn. (1238: *Sedyn*, Cs. 2, 810.) hangrendi okokból nem sorolható ide. Zsadány hn.-ek összeállítását l. Keletmo. 280.; Sz 92, 70.*

1. 1391: *Sdan*, *ZsiO* 1, 239. A- és F.-zsadány (B6,4). 2. 1270: *Sadan*, Gy. 1, 157. *Zsadány* (B11,15). 3. 1222: *Sudan*, Gy. 1, 157. *Perény* (B11,16) h. 4. *Zsodány psz.*, *MVV Nógrád* 72. *Karancslapujtő* (C8,1) h. 5. 1436: *Sadan*, Cs. 1, 367. *Sárazsadány* (C12,19). 6. K.- és N.-zsadány, *Nyírség* 231. *Kemecse* (D12,9) h. 1923: *Fehérzsadány* szá., *Rétköz* 409. *Vasmegyer* (D12,13) h. 7. 1215: *Sadan*, *Maksai* 236. *Szatmárzsadány* (D14,13). 8. 1435: *Sadan*, Cs. 1, 74. *Tarnazsadány* (E9,6). 9. 1225: *Sydan*, 1233: *Sedan*, 1270: *Sadan E.*, Cs. 3, 637. *Kis- és Horvátzsadány* (F2,6). 10. 1422: *Sadan-Horuatha*, Cs. 1, 583. *Krasznahorvát* (F15,13). 11. 1221: *Sedan*, *VR* 262. *Talán Baracs* (G6,1) v. 12. 1249: *Zwdan*, Gy. 1, 691. *Zsadány* (G12,9). 13. 1783: A *Sadány* árkan innen, 1941—3: *Zsodánárka*, *Borsavölgy* 27., 34. *Bádok* (G16,9) h.

14. 1744: Zsadány pataka, Gyergyó 52. A G 19—20 mezőkben. 15. 1344: Sadan, Cs. 3, 459. Az I6 mezőben. 16. 1219: Sadan, VR 231.; 1355 k.: Sadan, Cs. 2, 72. Zsadány (J11,5). 17. Zsadány, P. 4, 401. Kopács (K6,13) h. 18. 1506: Sadanfalwa, Cs. 2, 168. Az L 7—9 mezőkben. 19. 1061: Sudan, TBpM 16, 54. Bizonytalan lokalizálású, talán önálló.

Zsember 1234: *Sember E.*, Sz 92, 24. old. 70. jz. *Szn.-i megfelelője lehet: 1211: Zember, PRT 10, 506. A név ismeretlen eredetű. A csn.-i eredetű Zsemeri- (Semberi-) hn.-ek (Veszpr. ht. lex. 182.; H. Fekete 50., 101.) közreadásától eltekintettünk.*

1. 1256: Sember, Bakács 221. A.- és F.-zsember (C6,6). 2. 1234: Sembur, Sember, VR 303. Pásztó (D8,9) v.

RÖVIDÍTÉSEK FEOLDÁSA*

- Acta Iuv. Debr. = Acta Iuvenum. A Debreceni Orvostudományi Egyetem és a Kossuth Lajos Tudományegyetem diákköri ülészakán elhangzott legjobb előadások gyűjteménye. Debrecen 1966.
- Adatok = KRISTÓ GYULA—MAKK FERENC—SZEGFÜ LÁSZLÓ: Adatok „korai” helyneveink ismeretéhez I. Acta Universitatis Szegediensis de Attila József nominatae. Acta Historica, tomus XLIV. Szeged 1973.
- Alsó-Szlavóniai O. = THALLÓCZY LAJOS—HORVÁTH SÁNDOR: Alsó-Szlavóniai okmánytár. Bp. 1912.
- Árpádk. okl. = ifjabb KUBINYI FERENC: Árpádkori oklevelek 1095—1301. Magyar történelmi emlékek I. Pest 1867.
- Balkányi Szabó = BALKÁNYI SZABÓ LAJOS: Debrecen helynevei. 100 helynévnek történeti, szájhagyományi és szónyomozási magyarázata. Debrecen 1865.
- Békés O. = HAAN LAJOS—ZSILINSZKY MIHÁLY: Békésmegyei oklevéltár számos hazánk beltörténetére vonatkozó adatokkal. Bp. 1877.
- Békés vm. = KARÁCSONYI JÁNOS: Békésvármegye története I—III. Gyula 1896.
- Blagay O. = THALLÓCZY LAJOS—BARABÁS SAMU: A Blagay-család oklevéltára I. Bp. 1897.
- Erdélyi = ERDÉLYI LÁSZLÓ: A magyar lovagkor nemzetségei 1200—1408. Bp. 1932.
- Gyoma = SZABÓ LÁSZLÓ: Gyoma nagyközség bel- és külterületi földrajzi nevei. Kézirat. Szeged 1969.
- Honf. tört. = BOROVSZKY SAMU: A honfoglalás története. A művelt közönség számára. Bp. 1894.
- Hunyadiak = TELEKI JÓZSEF gróf: Hunyadiak kora Magyarországon I—VI/1, X—XII. Pest 1852—1863.
- ItK = Irodalomtörténeti Közlemények
- Jakab = JAKAB ELEK: Oklevéltár Kolozsvár története első kötetéhez I. Buda 1870.
- Mo. fn.-tára = FÖLDI ERVIN (szerk.): Magyarország földrajzinévtára I. Fontosabb domborzati, táj- és víznevek. Bp. 1971.
- Nagy Iván = NAGY IVÁN: Magyarország családai czímerekkel és nemzékrendi táblákkal I—XII. és pótlék-kötet. Pest 1857—1868.
- Nagyenyed = SZABÓ T. ATTILA: Adatok Nagyenyed XVI—XX. századi helyneveinek ismeretéhez. Erdélyi Tudományos Füzetek 58. szám. Cluj-Kolozsvár 1933.
- Orbán: Torda = ORBÁN BALÁZS: Torda város és környéke. Bp. 1889.

* Az itt nem szereplő rövidítéseket I. Adatok I, 82—92.

Pais-Ek. = BÁRCZI GÉZA és BENKŐ LÓRÁND (szerk.): Emlékkönyv Pais Dezső hetvenedik születésnapjára. Bp. 1956.

Rupp = RUPP JAKAB: Magyarország helyrajzi története fő tekintettel az egyházi intézetekre I—III. Pest 1870. — Bp. 1876.

Somogy hnt. = FÖLDES LAJOS—SZILÁGYI JÁNOS: Somogyvármegye helységnévtára és közigazgatási átnézeti kimutatása. Kaposvár 1909.

Szentgyörgyi = SZENTGYÖRGYI MÁRIA: Kővár vidékének társadalma. Értekezések a történeti tudományok köréből. Új sorozat 56. Bp. 1972.

TBpM = Tanulmányok Budapest múltjából

Tragor = TRAGOR IGNÁC: Vác és határának hely- és ingatlannevei. Váci könyvek 22. Vác 1935.

MUTATÓ

Aba Adatok I, 78
 Agmánd Adatok I, 70
 Ajka 4
 Ajtony Adatok I, 74
 Ákos 4
 Alap Adatok I, 65
 Almád 5
 Almási 4
 Andornok 4
 Apc 4
 Apor Adatok I, 75
 Aracsá 4
 Atya 5
 Atyusz 5
 Baksa 5
 Balog 7
 Balog-Semjén I. Balog és Semjén
 Báncsa 8
 Bánya 8
 Bár 8
 Bár-Kalán I. Bár és Kalán
 Baracs 9
 Baracska 9
 Bárca 10
 Barsa 10
 Básztyé 10
 Becse 10
 Becse-Gergely I. Becse és Gergely
 Bejc 11
 Bék 11
 Bél Adatok I, 73
 Berch 12
 Berencs Adatok I, 39
 Bés Adatok I, 68
 Beszter 33
 Bicske 12
 Bikács 12
 Bogát Adatok I, 60

Bogát-Radvány I. Bogát és Radvány
 Bolnuch 13
 Bolyk 13
 Botond Adatok I, 66
 Bő Adatok I, 68
 Bökény 13
 Budmér 14
 Búzád 22
 Churnug 14
 Csabi 14
 Csák Adatok I, 52
 Csanád Adatok I, 50
 Csém 14
 Csemény 14
 Csermény 14
 Csolt 14
 Csór 15
 Csorna 34
 Csupor 15
 Damasa 15
 Damján 16
 Dém 15
 Diós 16
 Diós-Damján I. Diós és Damján
 Divék 16
 Dobák 16
 Dobra 16
 Dorog 17
 Dorozsma 17
 Döröcske 17
 Ekli 26
 Érd 18
 Etre 18
 Farkas Adatok I, 71
 Farkas-Agmánd I. Farkas és Agmánd
 Gárdony 18
 Gatály 19
 Gég 19

Gerec Adatok 1, 14
 Geregye 19
 Gergely 11
 Gúg 19
 Gút 20
 Gút-Keled I. Gút és Keled
 Gyovad 20
 Győr 20
 Gyula Adatok 1, 56
 Gyula-Zombor I. Gyula és Zombor
 Gyüre 21
 Hahót 21
 Hamva 22
 Hánta 22
 Haraszt 22
 Hare 22
 Héder 22
 Herény 23
 Hermány 23
 Hetény Adatok 1, 78
 Himca 23
 Hodos 23
 Hont Adatok 1, 80
 Hont-Paznan I. Hont és Paznan
 Igmánd 24
 Ilia 24
 Iván 27
 Ják 24
 Jaka 24
 Jákó 24
 Jónás 25
 Jüri 25
 Kácsik 25
 Kádár 25
 Kadar-Kalász I. Kádár és Káliz
 Kalán 9
 Káliz Adatok 1, 17
 Kalocsa 41
 Kán Adatok 1, 72
 Kaplony Adatok 1, 53
 Károny 25
 Kartal 25
 Káta 25
 Katapán Adatok 1, 47
 Kék 26
 Kék-Iván I. Kék és Iván
 Keled 20
 Kemény 27
 Kér Adatok 1, 36
 Kinizs 27

Kolcs 28
 Kompolt 28
 Koros 29
 Korpás 47
 Korszán Adatok 1, 53
 Kökényes 28
 Kökényes-Radnót I. Kökényes és
 Radnót
 Kölese 41
 Kürt Adatok 1, 34
 Lád 28
 Lipovnok 29
 Lippó 29
 Lőcs 30
 Lörinte 30
 Ludány 30
 Maglód 30
 Mágocs 41
 Magyar Adatok 1, 10
 Marót Adatok 1, 26
 Mena 30
 Meyz 30
 Mezte 33
 Mile 30
 Misel 31
 Miskolc 31
 Molnár 31
 Monoszló 31
 Mutmér 31
 Nádasd 31
 Nagy 32
 Nagy-Tiván I. Nagy és Tiván
 Nána 32
 Nána-Beszter I. Nána és Beszter
 Negol 33
 Németi Adatok 1, 28
 Noé 33
 Nolcsa 33
 Nopoc 33
 Nopoc-Mezte I. Nopoc és Mezte
 Nyír 33
 Osli 34
 Otrokocs 34
 Örsúr Adatok 1, 58
 Palat 34
 Pápa 34
 Pátró 34
 Paznan Adatok 1, 80
 Pécs 35
 Penkenyő 35

Petenye 35	Tét 43
Pettho 35	Tétény Adatok 1, 55
Pilis 35	Tibold 43
Pok 36	Tiván 32
Pöse 36	Tolcsva 43
Pudur 37	Told 44
Rád Adatok 1, 80	Tomaj 44
Radnót 28	Torda 44
Radvány 12	Tördemic 45
Rátót 37	Túroly 45
Raz 37	Türje 45
Rosd 37	Tyukod 45
Rozvágy 37	Úg 12
Salamon 37	Ugra 45
Sártvány 38	Vaja Adatok 1, 57
Sártvány-Vecse I. Sártvány és Vecse	Varas 45
Semjén 7	Vázsony 46
Sennye 38	Vecse 38
Simád 39	Vérbulcsú Adatok 1, 59
Simon 6	Vezekény 46
Szabó 39	Vezseny 46
Szák 39	Virteta 46
Szalók Adatok 1, 69	Vojk Adatok 1, 49
Szécs 39	Woyn 46
Szemény 40	Zágor 46
Szemere 40	Zágráb 47
Szente 41	Zágráb-Korpás I. Zágráb és Korpás
Szente-Mágocs I. Szente és Mágocs	Záh 47
Szil 41	Zombor Adatok 1, 57
Szolnok 42	Zovárd Adatok 1, 11
Tardos 42	Zsadány 47
Tátika 43	Zsemler 48
Tátony 43	Zsidó Adatok 1, 31
Tekele 43	Zsombor Adatok 1, 57
Terkent 43	

Gy. Kristó—F. Makk—L. Szegfű:

DONNÉES À LA CONNAISSANCE DES TOPONYMES HONGROIS «ANCIENS» II.

Cette étude est la suite de la première partie d'une étude parue sous le même titre, en 1973, dans cette même série (*Acta Historica*); les auteurs ont suivi la théorie exposée dans le premier volume et la pratique réalisée dans celui-ci. Dans ce second volume, ils ont recueilli tous les toponymes de la Hongrie médiévale étant connexes à des noms de clans hongrois (clans de seigneurs et ceux de vassaux des châteaux). De même que le premier volume, celui-ci aussi est considéré par les auteurs comme données destinées à répondre au problème important: comment faut-il apprécier les toponymes, comme sources historiques. L'usage du recueil, dans ce volume-ci, est facilité par une localisation géographique détaillée et une carte géographique.

Дю. Кришто—Ф. Макк—Л. Сегфю:

ДАННЫЕ К ЗНАНИЮ «РАННИХ» ВЕНГЕРСКИХ ГЕОГРАФИЧЕСКИХ НАЗВАНИЙ II.

Настоящая работа представляет собой продолжение первого тома работы, опубликованной в 1973 г. в этой же серии (*Acta Historica*); авторы полностью придерживались изложенной в первом томе теории и осуществленной практики. Настоящий 2 том предпринял собрать с территории средневековой Венгрии все те географические названия, которые связаны с названиями венгерских родов (с именами господствующих и крепостных родов). Второй том — как и предыдущий — авторы считают данными к ответу на важный вопрос: как квалифицировать географические названия с точки зрения ценности исторических источников? Пользование Указателем облегчается и в настоящем томе картой и подробной географической локализацией.

TARTALOMJEGYZÉK

ADATTÁR

Nemzettségnevek 3

RÖVIDÍTÉSEK FEOLDÁSA 49

MUTATÓ 51

F.k.: Dr. Racz János oktatási rektorhelyettes

Készült a JATE sokszorosító üzemében, Szeged

Engedélyszám : 327/77.

Méret : B/5.

Példányszám : 500.

P.v.: Longyel Gábor.

